

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Zhodnocení bankovních poplatků v České republice

Assessment of Bank Fees in the Czech Republic

Student: Bc. Rudolf Kremlica

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Rudolf Kremlica**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T027 Národní hospodářství
Téma: Zhodnocení bankovních poplatků v České republice
Assessment of Bank Fees in the Czech Republic
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Banky a trh bankovních služeb
  3. Vývoj bankovních poplatků v České republice
  4. Zhodnocení bankovních poplatků v České republice z pohledu klienta obchodní banky
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-3893-2.
POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovnictví*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-491-9.
REVENDA, Zbyněk a kol. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. 5. vyd. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

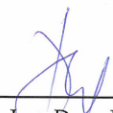
Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 22.04.2016

Ing. Martin Štěpánek, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně přísahám, že tato diplomová práce je původní, vytvořená mnou samotným pod dohledem doc. Ing. Zuzany Kučerové, Ph.D., která nad touto prací dohlížela. Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci včetně příloh vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Ostravě dne 22. 4. 2016

Bc. Rudolf Krémel
.....

podpis studenta

Rád bych nejdříve poděkoval vedoucímu mé diplomové práce, paní doc. Ing. Zuzaně Kučerové, Ph.D., za užitečné rady a odborné vedení při zpracování tématu této diplomové práce. Tato diplomová práce vyžadovala mnoho informací, které jsem neznal, proto děkuji všem dalším, kteří mi při jejich hledání pomohli svými radami a znalostmi. A zvláště bych chtěl poděkovat svojí rodině, která mě při zpracování diplomové práce obzvláště podporovala.

Obsah

1 Úvod	5
2 Banky a trh bankovních služeb	7
2.1 Bankovní systém	7
2.2 Centrální bankovníctví	9
2.2.1 Charakteristika centrálního bankovníctví	9
2.2.2 Funkce centrální banky	11
2.2.3 Centrální bankovníctví v České republice	13
2.3 Obchodní bankovníctví	17
2.3.1 Druhy bank	17
2.3.2 Charakteristika obchodního bankovníctví	19
2.3.3 Funkce obchodní banky	21
2.3.4 Obchodní bankovníctví v České republice	22
2.4 Bankovní produkty	29
2.5 Dílčí shrnutí	31
3 Vývoj bankovních poplatků v České republice	33
3.1 Celkový přínos bankovních poplatků pro obchodní banky	33
3.1.1 Struktura zisku bank	33
3.1.2 Postavení bankovních poplatků ve struktuře zisku obchodních bank	36
3.2 Výše bankovních poplatků v České republice ve srovnání se zahraničím	46
3.3 Dílčí shrnutí	49
4 Zhodnocení bankovních poplatků v ČR z pohledu klienta obchodní banky	51
4.1 Průzkum trhu	52
4.1.1 Dotazníkové šetření	53
4.2 Dílčí shrnutí	81

5 Závěr.....	83
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	86
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	93
SEZNAM TABULEK.....	94
SEZNAM GRAFŮ.....	95
SEZNAM ZKRATEK.....	97

1 Úvod

V současnosti jsou bankovní služby nedílnou součástí života téměř každého člověka. Osobní či podnikatelský účet je v dnešní společnosti standardem. Bankovní poplatky k těmto účtům však neodmyslitelně patří taktéž. Jejich výše a opodstatnění v rámci České republiky (dále ČR) je častým tématem diskuzí, které řeší kromě klientů bank i média a instituce jako Ministerstvo financí ČR (dále MFČR) a Česká bankovní asociace (dále ČBA). Instituce se ale většinou omezí na konstatování, že poplatky jsou vysoké a pro fungování bank nezbytné, přičemž média a webové servery zase provádějí průzkumy zaměřené na to, jakou částku by v které bance určitý typ klienta zaplatil. Málokdy jsou bankovní poplatky konfrontovány přímo s chováním a požadavky klientů.

Problematika bankovních poplatků je aktuální de facto neustále, ale zajímavost tohoto tématu je dána zejména jeho komplexností. Pro získání odpovědi, jak vysoké jsou bankovní poplatky v rámci ČR, je třeba český trh řádně prozkoumat a pohlížet na tuto problematiku z více úhlů pohledu, tedy jak ze strany nabídkové, tak i ze strany poptávkové či dokonce z rámce celoevropského. Samozřejmě, že samotná odpověď na tuto otázku nestačí a je nutné taktéž vysvětlit, proč tomu tak je.

Cílem diplomové práce je zhodnotit situaci v ČR z hlediska bankovních poplatků a tento stav zkoumat jak z pohledu makroekonomického (vliv bankovních poplatků na obchodní banky), tak i z pohledu mikroekonomického (vliv bankovních poplatků na klienty bank). Diplomová práce má potvrdit či vyvrátit premisy, že výše bankovních poplatků je na úrovni odpovídající chování klientů bank a doby, po kterou se trh bankovních služeb vyvíjel až do současnosti. Z hlediska vývoje bankovního sektoru je součástí tohoto předpokladu prokázání skutečnosti, že zejména vzájemná konkurence bank ovlivňuje úroveň bankovních poplatků v zemi. Použitými metodami při zpracování byla deskripce, komparace a metoda dotazování (dotazníkové šetření). Diplomová práce bude pro větší přehlednost vhodně doplněna grafy a tabulkami.

Samotná diplomová práce je pak rozdělena na tři části, kdy první část je prioritně teoretická, druhá část představuje kombinaci teorie a praxe a třetí část je naopak prioritně praktická.

Nezbytným základem při zpracování určitého tématu je seznámit čtenáře se základními pojmy v rámci tohoto tématu. Proto je druhá teoretická kapitola zaměřena na banky a samotný trh bankovních služeb. Jsou zde vysvětleny pojmy jako bankovní systém,

bankovní produkty či rozdíl mezi centrálním a obchodním bankovníctvím a další s tématem spojené souvislosti.

Třetí kapitola je zaměřená na stranu nabídky z hlediska bankovních poplatků, tedy na obchodní banky v rámci ČR. Je zde sledováno postavení bankovních poplatků v ziskovosti bank od vzniku ČR v roce 1993 až po dobu nedávnou. Jsou zde znázorněny podíly jednotlivých podskupin zisku bank, z nichž jednu z nich tvoří právě zisk z poplatků a provizí, na celkovém zisku bank z finanční činnosti. Pro lepší vypovídající hodnotu je tato kapitola doplněna o studii států Evropské unie (dále EU), jež se zabývá výší bankovních poplatků, kterou průměrný evropský spotřebitel platí v jednotlivých zemích. Výše bankovních poplatků, kterou nastavily české banky, tak je porovnávána s výší bankovních poplatků nastavenou bankami v dalších členských státech EU.

Čtvrtá kapitola je naopak zaměřena na stranu poptávky z hlediska bankovních poplatků, kterou představují klienti obchodních bank. Tato kapitola je sestavena na základě dotazníkového šetření, které mělo zjistit, jak se k bankovním poplatkům staví samotní klienti českých bank, jaké jsou jejich preference a chování. Aby bylo dotazníkové šetření co nejpřesnější, byli respondenti vybíráni na základě pohlaví, věku a vzdělání.

Poslední kapitolou je závěr, kdy je na základě získaných informací a vlastní dedukce vytvořeno shrnutí celé diplomové práce.

2 Banky a trh bankovních služeb

Dříve než bude diplomová práce soustředěna na bankovní poplatky, je nutné se zaměřit na samotný bankovní systém tvořený bankami nabízející klientům své služby. Právě z těchto služeb vyplývají jisté bankovní poplatky, které jsou klienti nuceni za předem daných podmínek bankám zaplatit. Následující kapitola je věnována teoretickému výkladu pro potřeby zadaného tématu diplomové práce.

2.1 Bankovní systém

V moderních dějinách je pro každou civilizovanou komunitu běžná existence určitého bankovního systému. Tento bankovní systém si lze představit jako souhrn bank včetně poboček zahraničních bank působících na území dotyčného státu, přičemž do tohoto systému nespádají pouze banky, ale také speciální instituce (např. družstevní záložny či stavební spořitelny). Jedná se tak o relaci vztahů na daném území mezi zpravidla vytvořenou centrální bankou a sítí obchodních (resp. komerčních) bank a dalších institucí, jejich vzájemnými vztahy a rovněž vztahy k jejich okolí (domácnostem, podnikovému sektoru, státu, zahraničí). Zjednodušeně řečeno, do bankovního systému se řadí instituce orientované na obchodování s penězi (Černohorská, 2015; Revenda a kol., 2012).

Právě peníze jsou jakousi pomyslnou krví a banky jakýmsi pomyslným srdcem pro existenci tržně orientované ekonomiky. Každé takové hospodářství je tak životně závislé na správně nastaveném fungování bankovního a vůbec celého finančního systému. V případě, kdy peníze přestávají v daném hospodářství obíhat, což znamená, že se snižuje rychlost oběhu peněz, chod tohoto hospodářství se podle předpokladů začne zhoršovat. Situace je imaginárně stejná, jako když přestává postupně obíhat krev v živém organismu (Jílek, 2013a).

Struktura a funkce bankovního systému v dané zemi je pak determinována ekonomickým prostředím, měnovou stabilitou, rozvinutostí finančního trhu, bankovními regulacemi, zapojením dotyčného státu do mezinárodní spolupráce či její historií a tradicí (Černohorská, 2015; Revenda a kol., 2012).

Bankovní systém je tak vhodné dělit dle Černohorské (2015) podle různých hledisek jakými jsou:

- rozsah oprávnění jednotlivých bank (univerzální nebo specializovaný bankovní systém),
- existence (resp. absence) centrální banky v bankovním systému (jednostupňový nebo dvoustupňový bankovní systém).

Univerzální a specializovaný bankovní systém

Univerzální bankovní systém je založený na tom, že banky mohou poskytovat celou paletu bankovních produktů, tedy jak klasické produkty komerčního bankovníctví (především poskytování úvěrů, přijímání vkladů, zprostředkování platebního styku), tak i produkty investičního bankovníctví (zejména obchody s cennými papíry, emisní obchody, depotní obchody, zprostředkování fúzí a akvizic, majetkovou správu aktiv). Tento model v současných bankovních systémech jednoznačně převládá. Je tedy patrný v zemích EU včetně ČR (Černohorská, 2015; Revenda a kol., 2012).

Specializovaný bankovní systém vychází ze vzájemně odděleného komerčního a investičního bankovníctví. Snižuje se tím tak angažovanost bank v rizikových operacích na finančních trzích. Za typický příklad odděleného bankovníctví bývají označovány Spojené státy americké (dále USA) v období po Velké hospodářské krizi.¹ V ekonomicky vyspělých zemích se tento systém vyskytuje ojediněle (Černohorská, 2015; Revenda a kol., 2012, Musílek, 2014).

Kombinací těchto bankovních systémů získáme model smíšeného bankovníctví. Tento model umožňuje, aby obchodní banky měly majetkovou účast (někde až 100 %) na investiční bance. Tento model využívají některé státy Evropy a nyní již i USA, kde původní oddělení bránilo v efektivním využití volného kapitálu bankovního sektoru (Meluzín a Zeman, 2014).

Jednostupňový a dvoustupňový bankovní systém

Jednostupňový bankovní systém je charakteristický tím, že nemá institucionálně oddělenou centrální banku s makroekonomickými funkcemi. Bankovní systém v tomto případě představují univerzální banky, které mají možnost poskytovat veškeré bankovní činnosti včetně emise hotovostních peněz, což je charakteristická činnost svěřená většinou právě centrálním bankám v daných zemích. Jednostupňový bankovní systém je typický pro počátky v bankovníctví a centrálně plánované ekonomiky.

---

¹ Musílek (2014) vysvětluje, že v USA mocenské autority v roce 1933 v reakci na Velkou hospodářskou krizi z roku 1929 přijali tzv. Glass-Steagall Act (dále GSA), který vedl k separaci komerčního a investičního bankovníctví. Postupem času ovšem docházelo ke stírání těchto hranic, kdy se nastavený specializovaný bankovní systém stále více přibližoval prvkům, které jsou typické pro bankovní systém univerzální, jelikož GSA začal být vykládán v průběhu druhé poloviny 20. století mnohem liberálněji, což následně vedlo v roce 1999 k jeho definitivnímu zrušení, jelikož byl nahrazen nově přijatým zákonem známým jako Gramm-Leach-Bliley Act (dále GLBA). GLBA v podstatě umožnil zrušení bariér mezi komerčním a investičním bankovníctvím. Tento trend byl však poznamenán světovou hospodářskou a finanční krizí z roku 2008, kdy se institucionální odezvou na tuto situaci stal tzv. Dodd-Franc Act (dále DFA), přijatý v roce 2010. DFA usiluje o snížení rizikové expozice obchodních bank, a to právě i prostřednictvím výrazného omezení propojení komerčního a investičního bankovníctví.

Dvoustupňový bankovní systém naopak spočívá v institucionálním oddělení makroekonomické funkce, která bývá zabezpečovaná centrální bankou, a mikroekonomické funkce, která bývá doménou obchodních bank. Na prvním makroekonomickém stupni působí v dané zemi centrální banka, jež má své specifické funkce (např. emise hotovostních peněz) a často také obstarává bankovní regulaci a dohled, přičemž na druhém mikroekonomickém stupni působí síť obchodních bank, které jsou zakládány převážně za účelem dosažení zisku a jsou zároveň regulovány a kontrolovány stupněm prvním. V současnosti převažují v tržních ekonomikách právě dvoustupňové bankovní systémy. Je tomu také v EU včetně ČR (přechod v roce 1990) (Černohorská, 2015; Revenda a kol., 2012).

Celosvětově je tedy patrné, že bankovní systémy ve většině zemí jsou založeny především na dvoustupňovém univerzálním bankovním systému, případně k univerzálnímu systému směřují. Bankovní systém si v každé zemi prošel určitým vývojem, kdy kromě ekonomických faktorů byl tento vývoj do značné míry ovlivněn i politickým uspořádáním (Černohorská, 2015).

2.2 Centrální bankovníctví

Tato podkapitola je zaměřena na centrální bankovníctví, které je podmíněno vytvořením zvláštních, tzv. centrálních bank. Proto jsou v rámci této podkapitoly vyčleněny další podpodkapitoly týkající se charakteristiky centrálního bankovníctví, funkcí centrálních bank a centrálního bankovníctví v ČR. Po přečtení daného textu by se měl čtenář lépe orientovat v problematice týkající se centrálního bankovníctví.

2.2.1 Charakteristika centrálního bankovníctví

Centrální banky vystupují ve dvoustupňovém bankovním systému ve většině zemí světa. Postavení, cíle i funkce centrální banky jsou zde oproti obchodním bankám naprosto odlišné. Na rozdíl od těchto obchodních bank, nejsou centrální banky primárně zakládány za účelem dosažení zisku, kdy v případě jeho dosažení se tento zisk může stát příjmem státního rozpočtu. Jedná se o jakousi banku bank, která je nositelem měnové (resp. monetární) politiky v dané zemi. V samotném bankovním systému tak má centrální banka výlučné postavení, jelikož jako jediná instituce ve státě provádí emisi hotovostního oběživa.

Právě cenová (resp. měnová) stabilita představuje hlavní poslání centrální banky, kdy samotný cíl bývá zpravidla uveden v podobě zákona v dané zemi. Cíle různých centrálních

bank v jednotlivých zemích se ovšem mohou vzájemně lišit, což vyplývá ze situace v dané zemi, jejím vývoji v minulosti, jak po ekonomické, tak i po politické stránce.

Pro úspěšnou realizaci měnové politiky, a tím splnění vytyčených cílů, je rozhodující její nezávislost. Ta umožňuje centrální bance získat autonomnost při provádění měnové politiky. Politická moc ji tak nemůže samovolně přimět k opatřením, která vyhovují převážně cílům politiků. Třeba v příkladě, kdy se politické autority snaží centrální banku přimět k opatřením, která jsou cílena na podporu ekonomického růstu, který sice politiky díky svým krátkodobým výsledkům uspokojí, ale centrální banka může rozhodnout po vlastním uvážení opačně, jelikož si je vědoma, že v delším časovém úseku se toto opatření může projevit například nadměrným růstem inflace a navrácením ekonomické aktivity v lepším případě na úroveň původní, v horším na úroveň nižší. Jako první tuto myšlenku samostatnosti centrální banky týkající se měnové politiky a bankovního dohledu prosazoval Milton Friedman prostřednictvím teze: inflace je výlučně peněžním fenoménem. Tuto tezi můžeme chápat tak, že regulací množství (nebo ceny) peněz lze do značné míry ovlivňovat míru inflace v ekonomice. Nezávislost centrální banky proto představuje jeden ze základních faktorů determinujících úspěšnost měnové politiky prováděné stanovenou centrální bankou (Černohorská, 2015; Revenda a kol., 2012).

Samostatnost centrálních bank spočívá podle Černohorské (2015) ve 4 rovinách nezávislosti:

- finanční nezávislost – představuje zákaz přímého financování veřejného sektoru a jím řízených ekonomických subjektů centrální bankou,
- funkční nezávislost – vyjadřuje samostatnost ústřední banky při stanovování vhodných cílů a nástrojů, které napomáhají dosáhnutí těchto zvolených cílů,
- institucionální nezávislost – vystihuje samostatnost bankovní rady, která nesmí přijímat ani vyžadovat pokyny od prezidenta, parlamentu, vlády či dalších subjektů při plnění daných cílů a výkonu dalších činností,
- personální nezávislost – spočívá v tom, kdo jmenuje a odvolává členy bankovní rady (představitel státu – prezident, představitel státu spolu s vládou, příp. s parlamentem), přičemž délka funkčního období zvolených členů by měla přesáhnout délku funkčního období politiků, což by mělo vést k zajištění nezávislosti členů bankovní rady na těch, kdo je volí.

Empirické studie v zásadě stvrzují přímou souvislost mezi stupněm samostatnosti centrální banky a cenovou stabilitou. Mělo by tak platit, že čím vyšší má centrální banka samostatnost danou její nezávislostí, tím úspěšnější by měla být v boji proti inflaci. Pro úspěch antiinflační politiky však sehrávají důležitou roli i jiné faktory, jako podpora ze strany vládní politiky, domácí a zahraniční ekonomický vývoj či osobnost guvernéra, což má souvislost s kredibilitou centrální banky.

Kromě samostatnosti centrální banky mají právě její kredibilita (důvěryhodnost) a odpovědnost stěžejní význam pro účinnost nastavené měnové politiky. Pozorováním situace ve vyspělých ekonomikách lze potvrdit intuitivní závěr o tom, že svou kredibilitu si centrální banky budují dlouho a obtížně, ale opačně jí mohou velmi rychle a snadno ztratit, přičemž obnovení této důvěryhodnosti je ještě mnohem obtížnější. Tuto důvěryhodnost je možné posílit odpovědností centrálních bankéřů za neinflační vývoj, či alespoň za udržení vyhlášeného směru měnové politiky.

Samostatnost, kredibilita a odpovědnost jsou úzce spojené s otázkou transparentnosti, resp. otevřenosti měnové politiky. V zásadě se jedná o přístup, kdy ústřední banka v dané zemi jednak vysvětluje své záměry a postupy pro nejbližší období a jednak hodnotí minulý vývoj, včetně vysvětlování možných odchylek od vytyčených cílů. Při bližším pohledu transparentnost představuje zveřejňování výsledků klíčových hlasování členů nejvyššího vedení centrální banky, způsob a rozsah zveřejňování předpovědí o budoucím vývoji, míru podrobnosti zveřejňovaných údajů a další skutečnosti (Revenda a kol., 2012).

Na základě stanovených prioritních cílů vyplývají centrální bance funkce, které je nutné pro jejich dosažení naplňovat. Tyto funkce se mohou v různých zemích odlišovat, jejich obsah se může v čase vyvíjet. Nezastupitelnost centrálních bank, jejich nezávislost, transparentnost, důvěryhodnost a odpovědnost jsou důležitými předpoklady pro realizaci těchto funkcí (Černohorská, 2015).

2.2.2 Funkce centrální banky

Funkce centrální bance vyplývají z titulu nejvyšší měnové autority na daném území. Tyto základní funkce centrální banky je vhodné rozlišovat na funkce makroekonomické a funkce mikroekonomické.

Makroekonomické funkce jsou podle Meluzína a Zemana (2014) následující:

1. *Emise hotovostního oběživa* – centrální banka reprezentuje emisní monopol, což znamená, že je v dané zemi jedinou bankou, která smí emitovat (vydávat) hotovostní peníze, tedy bankovky a případně i mince (zkoumá také pravost hotovostních peněz). Jedná se o výsadní funkci centrálních bank.
2. *Provádění měnové politiky* – jakožto vrcholnému subjektu měnové politiky je centrální bance umožněno prostřednictvím měnově-politických nástrojů regulovat množství peněz v oběhu (významnou roli zde hraje rozhodovací nezávislost centrální banky), čímž dochází ke splnění stanoveného cíle, jenž nejčastěji spočívá v zajištění cenové stability. Využívání neplnohodnotných (papírových) peněz posílilo význam centrální banky v oblasti měnové politiky.
3. *Devizová činnost a správce devizových rezerv státu* – ústřední banka spravuje devizové rezervy daného státu. Je jí povoleno s nimi operovat na devizovém trhu za účelem zabezpečení devizové likvidity země, udržování hodnoty devizových rezerv a ovlivňování úrovně měnového kurzu domácí měny vůči zahraničním měnám (prostřednictvím kurzových intervencí na devizovém trhu).

Mikroekonomické funkce podle Meluzína a Zemana (2014) představují:

1. *Regulace a dohled v bankovním systému* – centrální bance připadá nezastupitelná úloha při koncipování a prosazování pravidel činnosti bankovních institucí v zemi, stejně jako při kontrole dodržování těchto pravidel (jinými slovy se jedná o bankovní regulaci a dohled pod záštitou centrální banky), přičemž za neplnění stanovených pravidel musí obchodní banky nést odpovědnost, včetně potenciální ztráty bankovní licence, příp. ukončení činnosti nezvladatelných bank. Centrální banka kromě bankovní regulace a dohledu je také jednou z institucí, která dohlíží na další subjekty finančního trhu (pojišťovny, družstevní záložny, investiční společnosti, kapitálový trh a obchodníky s cennými papíry).
2. *Banka pro ostatní banky* – obchodní banky si jsou povinny vést účty u centrální banky, která umožňuje těmto bankám ukládat si u ní přebytečnou likviditu, kdy přijímá jejich vklady (povinné a dobrovolné rezervy a vklady na účtech platebního styku), a zároveň jim poskytuje potřebné úvěry (centrální banka může žádost

odmítnout), organizuje a vede systém mezibankovního platebního styku (provádí zúčtování mezi nimi), příp. poskytuje i další bankovní služby. Představuje banku bank.

3. *Banka státu (vlády)* – centrální banka v dané zemi poskytuje bankovní služby státu (pro vládní instituce na centrální i municipální úrovni). Spravuje státní dluh a poskytuje celou řadu bankovních činností (např. v rámci ČR centrální banka vede účty podle zákona o rozpočtových pravidlech nebo disponuje poradním hlasem ve vládě při otázkách týkajících se měnové politiky), ale na druhou stranu je přímé úvěrování státu centrální bankou emisí cenných papírů v tržních ekonomikách ze zákona zakázáno nebo značně limitováno.
4. *Věřitel poslední instance* – pro obchodní banky, které mají vážné problémy s likviditou, představuje přijetí „nouzového“ úvěru od centrální banky v podstatě jedinou a poslední možnost získat chybějící finanční zdroje. Centrální banka může tuto pomoc bankrotujícím bankám poskytnout, ale není to její povinností.
5. *Reprezentant státu v měnové oblasti* – daná centrální banka reprezentuje zemi (vládu) ve všech otázkách týkajících se měnové politiky na národní i mezinárodní úrovni, kdy stát zastupuje v mezinárodních měnových a finančních institucích (např. Světová banka, Evropská banka, Mezinárodní měnový fond). Tato úloha vyplývá z výsadního postavení centrální banky v měnové politice dané zemi.

Černohorská (2015) tyto funkce blíže rozvádí a doplňuje jako další funkci statistickou činnost centrální banky, kdy je účelem shromažďování statistických dat od všech subjektů vystupujících na finančním trhu, které následně slouží při realizaci měnové politiky a regulaci finančního trhu, přičemž centrální banka taktéž sestavuje platební bilanci státu.

2.2.3 Centrální bankovníctví v České republice

Legislativa

Na českém území plní úlohu ústřední banky ze zákona Česká národní banka (dále ČNB) se sídlem v hlavním městě ČR – Praze. ČNB vystupuje jako právnická osoba s postavením veřejnoprávního subjektu. Její vznik souvisí s rozpadem tehdejšího státního útvaru – Československa, kdy ČNB vznikla k 1. 1. 1993 na území nově vzniklé ČR rozdělením původní Státní banky československé, přičemž na straně tehdy vytvořeného

Slovenska začala úlohu centrální banky plnit současně Národní banka Slovenska. Tomuto procesu předcházela novela ústavního zákona o československé federaci (ústavní zákon č. 493/1992 Sb.), která se stala právním základem umožňující těmto novým republikám zřízení samostatných centrálních bank. Od vzniku ČNB je tedy její existence jako centrální banky ČR zakotvena v Ústavě České republiky. Touto ústavou byla ČNB zřízena, kdy svou činnost odvíjí v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů (Jílek, 2013b).

Zákon o ČNB prošel, stejně jako ČNB samotná, více jak dvacetiletým vývojem s řadou dílčích novelizací. Již krátce po svém vzniku byla ČNB konfrontována s nutností rozdělit dosud jednotnou měnu, která byla pozůstatkem společného státu. Tato problematika byla vyřešena zákonem č. 60/1993 Sb., o oddělení měny, jenž byl odezvou na neudržitelnost jedné měnové oblasti zahrnující obě nástupnické republiky. Tak se po nařízení vlády ČR č. 61/1993 Sb. a vyhláškou ČNB č. 62/1993 Sb. oddělila koruna česká od původní koruny československé (Rýdl a kol., 2014).

Zákon o ČNB byl též změněn zákonem č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu. Značnou změnou v této oblasti pak představoval taktéž z hlediska institucionálního zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, kterým se novelizuje zákon o ČNB, přičemž tento zákon nově vymezil roli ČNB v oblasti dohledu nad finančním trhem zahrnujícím dohled nad pojišťovnami, úvěrovými institucemi a kapitálovým trhem, což bylo do té doby výsadou Komise pro cenné papíry, MFČR a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami. V rámci finančního trhu se tedy stala ČNB prakticky jediným dohledovým orgánem, přičemž dohled nad tímto trhem se stal vedle tvorby měnové politiky druhou dominantní oblastí její činnosti. ČNB tak vznikla nově povinnost vypracovávat tzv. Zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem (ČNB, 2007; Rýdl a kol., 2014).

Z obsahového hlediska taktéž byly významné legislativní změny uskutečněny zákonem č. 442/2000 Sb., jejichž cílem bylo uvést zákon o ČNB do souladu s právem Evropských společenství (dále ES) ve vztahu s přípravou ČR na vstup do EU, jejímž členem se stala ČR 1. května 2004. Tímto vstupem ČR do EU bylo umožněno prostřednictvím tohoto zákona převzít podstatná ustanovení ze Statutu Evropského systému centrálních bank (dále ESCB), resp. Evropské centrální banky (dále ECB), které se týkají postavení ČNB, která se stala součástí ESCB, zákazu přijímání jakýchkoliv pokynů pro ČNB i členy její bankovní rady vztahujících se k činnosti banky i zákazu tzv. měnového financování (poskytování návratných finančních prostředků a jiné finanční podpory orgánům ČR, subjektům EU a

subjektům z členských států EU, ze strany ČNB). Vedle nesporných pozitiv, která tato novela přinesla, ale taktéž představovala politický pokus o narušení nezávislosti ČNB (Rýdl a kol., 2014).

Poslední významná novelizace, provedená zákonem č. 227/2013 Sb., kterým se mění zákon o ČNB a další související zákony (např. zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech), je zaměřena na odstranění některých přetrvávajících nekompatibilit vytykánych EK a ECB, provedení upřesnění textu zákona s přihlédnutím k mezitímnímu vývoji evropského práva i českého právního řadu včetně upřesnění systematiky zákona, zpřesnění ustanovení o povinných minimálních rezervách, doplnění zákona formou samostatné části o pasáž vztahující se k výkaznictví a statistice, zrušení institutu opatření ČNB jakožto specifického nástroje usměrňování některých subjektů na finančním trhu a provedení i dalších změn, které byly považovány za naléhavé nebo přinejmenším vhodné (Rýdl a kol., 2014; Zakonyprolidi.cz, 2016a).

Naposledy platnou a účinnou novelizací měnící zákon o ČNB byl zákon č 375/2015 Sb. Tímto zákonem se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a v souvislosti s úpravou systému pojištění vkladů. Zahrnutím tohoto zákona získáme aktuální verzi zákona o ČNB (Zakonyprolidi.cz, 2016b).

V případě, že ČR přistoupí k přijetí eura a stane se tak dalším členem eurozóny, k čemuž se jako člen EU zavázala, dá se předpokládat, že bude potřeba přijetí nového zákona o ČNB, přičemž bude zřejmě nutné zvážit též změnu Ústavy ČR, jelikož ČNB nebude schopna nezávisle rozhodovat o cenové stabilitě, jakožto hlavním cílu ČNB, protože se již bude jednat o cenovou stabilitu celé eurozóny, kde má rozhodující slovo ECB (Rýdl a kol., 2014).

Působnost v českém bankovním systému

Je patrné, že do činnosti ČNB lze zasahovat pouze na základě zákona. Kromě sídla v Praze má ČNB regionální zastoupení v Brně, Ostravě, Plzni, Českých Budějovicích, Hradci Králové a Ústí nad Labem (ČNB, 2015a).

ČNB si počíná vždy v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství, přičemž jejím prvořadým cílem je pečovat o cenovou stabilitu a zároveň pečovat i o stabilitu finanční a o bezpečné fungování celého finančního systému v ČR. Pokud není tímto jednáním ohrožen její hlavní cíl – cenová stabilita, podporuje ČNB obecnou hospodářskou politiku vlády směřující k udržitelnému hospodářskému růstu a obecné hospodářské politiky v EU se

záměrem přispět k dosažení cílů EU. ČNB při plnění svých vytyčených úkolů spolupracuje s centrálními bankami jiných států, orgány dohledu nad bankami a finančními trhy jiných zemí a s mezinárodními finančními organizacemi a mezinárodními organizacemi orientující se na dohled nad bankami a finančními trhy. Z hlediska samostatnosti je ČNB vyhodnocována jako jedna z nejvíce nezávislých centrálních bank na světě, přičemž je velmi transparentní, což se projevuje tím, že podrobně informuje o své činnosti či o používaných nástrojích pro dosažení vytyčeného cíle jak pro odbornou tak laickou veřejnost (Černohorská, 2015).

Úkoly ČNB v souladu s jejím hlavním cílem jsou dle Zákona o ČNB, ve znění pozdějších předpisů, následující:

- určuje měnovou politiku,
- vydává bankovky a mince,
- řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, stará se o jejich plynulost a hospodárnost a participuje na zajištění bezpečnosti, efektivnosti a spolehlivosti platebních systémů a na jejich rozvoji,
- vykonává bankovní dohled nad činností bank, poboček zahraničních bank a konsolidačních celků, jejichž součástí je banka se sídlem v ČR, a stará se o bezpečné fungování a účelný rozvoj bankovního systému v ČR,
- zabezpečuje další činnosti podle zákona o ČNB a dalších právních předpisů, např. na základě zákona o bankách.

V rámci ČR je tak patrná nezastupitelnost ČNB v bankovním prostředí, jelikož má privilegium v rozhodování, které ostatní banky jsou povinny respektovat.

2.3 Obchodní bankovníctví

Následující podkapitola byla zpracovaná pro lepší pochopení postavení obchodního bankovníctví v rámci dvoustupňového bankovního systému. Bankovní soustava je v takovém systému tvořena centrální bankou, obchodními bankami a ostatními bankami. Jelikož úloha obchodních a ostatních bank se mnohdy v jednotlivých zemích prolíná, je pro úplnost v rámci této podkapitoly určen prostor i pro vyčlenění ostatních bank, aby se tak od nich dalo jednoznačně vymezit fungování obchodních bank. Proto jsou podpodkapitoly v této části druhy bank, charakteristika obchodního bankovníctví, funkce obchodních bank a obchodní bankovníctví v ČR. Přečtením daného textu by tak měl čtenář získat ucelený pohled na obchodní bankovníctví obecně i v rámci ČR.

2.3.1 Druhy bank

Bankovní soustavu v dvoustupňovém bankovním systému tvoří kromě centrální banky taktéž banky, jež právě realizují kontakt s uživateli bankovních produktů a stávají se tak klienty těchto bank. Některé z nich se specializují na určité obchody nabídkou vybraných bankovních služeb, a proto je třeba rozlišovat obchodní banky, spořitelny, stavební spořitelny, družstevní záložny, hypoteční banky, investiční banky, splátkové banky a speciální banky. Charakteristiku těchto bank určuje segment klientely, druh a rozsah poskytovaných služeb a speciální odlišnosti od ostatních bank. Vlastnosti a postavení jednotlivých bank jsou výsledkem historického vývoje, přičemž v některých bankovních soustavách se určité druhy bank nevyvinuly, kdy jejich úkoly vykonávají banky jiné, v dané soustavě běžné (Meluzín a Zeman, 2014).

Obchodní (komerční) univerzální banky se orientují na klienty, převážně z řad podnikatelských subjektů, kterým poskytují retailové služby, kdy zejména přijímají jejich vklady a nabízejí jim převážně krátkodobé a střednědobé úvěry, zprostředkovávají jim domácí i zahraniční platební styk a administrují na základě jejich potřeb dokumentární a promptní platební instrumenty. Při poskytování úvěrů svým klientům emitují tzv. žirové (účetní) peníze. Mnoho klientů taktéž u nich ukládá vklady, získané inkasem svých pohledávek, na něž jiná banka poskytla úvěr. V bankovním systému jsou typickým zástupcem, kdy u nich platí princip dělby práce a specializace. (Černohorská, 2015; Meluzín a Zeman, 2014).

Spořitelny se soustřeďují na sběr vkladů a poskytování dalších služeb pro drobnou klientelu. Orientují se spíše na pasivní obchody (zmíněné vklady), přičemž v aktivních obchodech se spíše soustřeďují na dlouhodobé půjčky občanům a obcím. Označení

„spořitelna“ je v rámci ČR spíše historickým pojmem, přičemž se používá právě z historických důvodů, kdy podmínky pro jejich fungování jsou stejné jako pro obchodní banky. Odlišovat je může menší rozsah bankovních operací. Taktéž nabízejí vkladní knížky (např. v ČR Era/Poštovní spořitelna) (Meluzín a Zeman, 2014; Černohorská, 2015; Mesec.cz, 2015).

Stavební spořitelny představují speciální druh spořitelen s omezenou bankovní licencí, které se zaměřují na tzv. stavební spoření. Jejich činnost bývá upravena zvláštním zákonem. Při splnění stanovených podmínek přijímají účelové vklady (dlouhodobé úsporné vklady) a v návaznosti na tyto vklady poskytují úvěry na bytové potřeby občanů. Činnosti stavebních spořitelen bývají podporovány státem, jelikož financování bydlení z úvěrů stavebního spoření je významnou složkou financování výstavby a údržby bytového fondu (Meluzín a Zeman, 2014; Černohorská, 2015).

Hypoteční banky lze definovat jako banky, které získávají své zdroje emisí hypotečních zástavních listů (dále HZL) a poskytují zároveň klientům dlouhodobé hypoteční úvěry (10 až 30 let), zajištěných nemovitostmi a jejich splácení je obvykle zajišťováno z výnosu těchto zajištěných nemovitostí. Udělená bankovní licence je podkladem, díky kterému mohou poskytovat hypoteční úvěry všechny banky, přičemž speciální licence je nutná pro emisi HZL jako zvláštních cenných papírů. Zdroje získané emisí HZL tyto banky mohou použít pouze na poskytnutí hypotečních úvěrů (nicméně hypoteční úvěry mohou být financovány i z jiných zdrojů). Pokud jsou naplněny vymezené podmínky, je k hypotečním úvěrům poskytována státní podpora (Meluzín a Zeman, 2014; Černohorská, 2015).

Družstevní záložny (spotřební a úvěrová družstva), se odlišují jednak právní formou, kdy mohou být založeny pouze ve formě družstva, dále vyšší požadovaného základního kapitálu (např. v rámci ČR to činí 35 mil. Kč v rámci družstevní záložny oproti 500 mil. Kč u obchodních bank), a jednak okruhem klientů, pro které je tato instituce oprávněna vykonávat činnosti, jelikož je určena pouze pro členy, kterými mohou být jen fyzické osoby. Obvykle působí lokálně a podporují místní rozvoj. V ostatních činnostech v zásadě platí pro družstevní záložny stejné požadavky jako pro obchodní banky. Svým členům poskytují úvěrová družstva výhodné úvěry na principu svépomoci a výnosnější úrok u vkladů (Jílek, 2013b; Meluzín a Zeman, 2014; Černohorská, 2015).

Investiční banky představují banky orientující svou činnost na investiční rozvoj, kdy soustřeďují vklady nakupované od veřejnosti a ostatních bank, které pak následně umisťují do rozvojových projektů (investic) podnikatelských subjektů. Délka úvěru je odvislá od doby pořízení investice a možnosti úmoru dluhu z výnosu právě této investice. Přitom dochází

v současnosti ke značnému zkracování investičního cyklu z 10 a více let na 3 až 5 let, přičemž rozvoj investic jsou schopny financovat i zmiňované obchodní banky.

Splátkové banky jsou finanční ústavy, specializované na poskytování spotřebitelských úvěrů obyvatelstvu. Rozvoj průmyslu a „přetlak“ nabídky zboží nad objektivní poptávkou spotřebitelů byly impulsem k rozvoji splátkových bank. Tlak na prodej zboží vedl ke splátkovému prodeji a potom i k financování takového prodeje. Oblast bonity klientely byla zanedbávána a docházelo tak ke značným ztrátám z poskytovaných úvěrů. Splátkové prodeje bývají tak „vytěsněny“ mimo bankovní sektor (např. v ČR) a pokud banky splátkový obchod financují, potom jen v souladu se svými obchodními záměry (Meluzín a Zeman, 2014).

Specializované (speciální) banky poskytují specializované služby, přičemž se zaměřují na klienty z vybraných odvětví a oborů. Tyto banky mají tendenci spíše zaujímat pozici menších bank, kdy je tak zřejmé, že počet klientů u specializovaných bank je menší než u bank univerzálních. To je dáno striktně vymezenou oblastí činnosti a tím i omezenou strukturou klientely. Jejich typický prvek představuje i státní vlastnictví. Důvody pro zřizování státních úvěrových institucí jsou motivovány snahou o odstranění nedokonalostí trhu, kdy tyto banky (resp. stát) poskytují úvěry pro takové podnikatelské subjekty, jež by nebyly schopny získat úvěr od obchodních bank kvůli velikosti a rozsahu plánovaného projektu, příliš vysokém riziku či délce trvání projektu (Meluzín a Zeman, 2014; Černohorská, 2015).

2.3.2 Charakteristika obchodního bankovníctví

V dvoustupňovém bankovním systému představují obchodní, resp. komerční, banky nositele bankovních služeb, které podléhají regulaci a dohledu ze strany centrální banky, pokud je na daném území vytvořena. Lze říci, že se jedná o nejvýznamnější finanční zprostředkovatele v každé tržní ekonomice, jejichž hlavní náplní činnosti, a tedy smyslem, je přijímání vkladů, poskytování úvěrů a provádění platebního styku. Banky z těchto aktivit generují úrokové výnosy a úrokové náklady a k tomu ještě poplatky a provize spojené s výkonem služeb v oblasti úvěrování, vkladové politiky a v oblasti platebního styku. Obchodní banky představují ve své podstatě podniky (podnikatelské subjekty), což znamená, že jsou vytvářeny za účelem zisku, na druhou stranu mají ale oproti podnikům z jiných ekonomických odvětví řadu specifických rysů, projevujících se v jejich postavení a celkovém významu v ekonomice. Základní cíl činnosti každé obchodní banky je však shodný jako u

kteréhokoli jiné firmy, snaží se tedy o maximalizaci zisku či maximalizaci tržní ceny (Kašparovská, 2010; Revenda a kol., 2012).

Obchodní banky působí zpravidla na území celého státu, respektive prostřednictvím svých poboček nabízí své služby i v zahraničí, ale taktéž mohou působit jenom lokálně v určitém regionu. Obchodní banky představují jako banky s nejširším portfoliem služeb základní stavební kameny národní bankovní soustavy (Meluzín a Zeman, 2014).

Podmínkou pro zahájení bankovní činnosti je pak vytvoření příslušných organizačních a technických předpokladů (sít' poboček, technické vybavení, odborně zdatný personál). Ale aby mohla banka působit na trhu bankovních služeb, musí disponovat příslušnou bankovní licencí. Obchodní banky pak můžeme rozdělit na univerzální a specializované (viz podkapitola 2.1). Na jedné straně se univerzální banky vyznačují tím, že mají plnou bankovní licenci, a tím mohou poskytovat veškeré služby včetně obchodování s cennými papíry všem zákaznickým skupinám (např. spořitelny). Na straně druhé specializované banky se zaměřují pouze na vybrané obchody či činnosti (např. hypoteční banky) (Černohorská, 2015).

Podle poskytovaných služeb je možné obchodní banky rozlišit dle Černohorské (2015) na banky specializované:

- teritoriálně – operující při plné bankovní licenci, ale pouze v určitém regionu,
- produktově – disponující omezenou bankovní licencí pouze na prodej určitých bankovních produktů,
- zákaznický – operující při plné bankovní licenci, poskytující služby pouze vybraným skupinám zákazníků.

Bankovní služby poskytují obyvatelstvu i firmám především obchodní univerzální banky, resp. spořitelny, přičemž v bankovní terminologii mnohdy spořitelny nebývají vyčleněny zvlášť, jelikož jsou považovány taktéž za banky obchodní. Definice banky na daném území tak působí zejména na velikost a následně i na charakteristiky bankovního sektoru dané země. Je tedy vhodné v rámci bankovního systému rozlišit různé druhy bank, čemuž je věnována předcházející podkapitola 2.3.1 (Černohorská, 2015).

2.3.3 Funkce obchodní banky

Přijímáním vkladů od veřejnosti a poskytováním úvěrů plní podle Černohorské (2015) a Revendy a kol. (2012) obchodní banky tyto funkce:

1. *Depozitní funkce* – znamená, že klienti mohou průběžně u jimi vybrané obchodní banky ukládat své peníze a mají taktéž možnost peníze v nich vybírat. Vklady tvoří svěřené peněžní prostředky, jež představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu. Depozitum je tedy částka peněz uložená v souladu s klientem na bankovním účtu. Obchodní banky pro svoje zákazníky otevírají různé typy účtů. V rámci některých účtů si zákazník může vybrat své peníze kdykoliv bez předchozího oznámení bance (netermínovaná depozita, vklady na viděnou). Určité vklady si však může klient vybrat až v dohodnutém termínu či po předchozím oznámení bance o zamyšleném výběru peněz (termínovaná depozita).
2. *Zprostředkovatel platebního styku* – je zde patrná souvislost s předcházející depozitní funkcí, kdy je upřednostňována možnost bezhotovostního placení jako bezpečnější a výhodnější alternativa k placení v hotovosti. Obchodním bankám je tím, že vedou účty pro velký počet svých klientů, umožněno provádět jejich vzájemné platby bezhotovostním převodem na jejich účtech bez potřeby hotovostních peněz. Efektivní platební styk je pak jednou ze základních podmínek pro fungování tržního hospodářství.
3. *Úvěrová funkce* – spočívá v poskytování úvěru (půjček) klientům ze strany obchodní banky. Úvěrem vyjadřujeme jakoukoliv podobu dočasně poskytnutých peněžních prostředků. Úvěr tedy představuje návratnou formu poskytnutí peněz zpravidla za úrok, jelikož jsou obchodní banky vytvářeny za účelem zisku. Toto finanční zprostředkování zajišťuje pohyb kapitálu od přebytkových k deficitním jednotkám. Banky poskytují úvěry spotřebitelům, malým či středním i velkým podnikům nebo státu. Poskytováním úvěrů obchodní banky vytvářejí bezhotovostní peníze, čímž působí na nabídku peněz v ekonomice.
4. *Emise bezhotovostních peněz* – provádí obchodní banky, ale i banka centrální, která však jako jediná instituce na daném území může provádět i emisi hotovostních peněz. Bezhotovostní peníze znamenají tedy peněžní prostředky v podobě zápisů na bankovních účtech, z čehož vyplývá, že obchodní banky neposkytují úvěry pouze

z přijatých depozit, ale taktéž mohou díky emisi bezhotovostních peněz poskytovat úvěry nad rámec přijatých depozit.

5. *Investiční činnosti a služby* – spočívají, za předpokladu splnění podmínek stanovených obchodním zákoníkem, v hlavních a doplňkových investičních službách. Hlavními investičními službami se rozumí přijímání a předávání pokynů týkajících se investičních instrumentů na účet zákazníka, obchodování s investičními instrumenty na vlastní účet, provádění pokynů týkajících se investičních instrumentů na cizí účet, upisování emise investičních instrumentů či její umístování a nakonec obhospodařování individuálních portfolií na základě volné úvahy v rámci smluvního ujednání s klientem, je-li součástí tohoto portfolia některý z investičních instrumentů. Dále se může jednat o úschovu či správu aktiv klienta, apod. Při provádění této funkce je daná obchodní banka povinna učinit ve svém organizačním, řídicím a kontrolním systému opatření zabezpečující oddělení úvěrových a investičních obchodů. Tyto investiční obchody může obchodní banka zajišťovat pouze za nejvýhodnějších podmínek pro zákazníka, zejména tedy za nejvýhodnější cenu pro klienta, jež je možné dosáhnout při vynaložení odborné péče. Obchodní banky tak vedou samostatnou evidenci o investičních obchodech prováděných na účet klienta.

2.3.4 Obchodní bankovnínictví v České republice

Legislativa

Bankovní prostředí, tedy prostředí pro činnost bank, je primárně upraveno zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, jenž stanovuje podmínky pro vznik banky a její činnost, regulatorní rámec, přičemž je zde i upraven systém pojištění vkladů. Zákon o bankách byl podobně jako zákon o ČNB mnohokrát pozměněn, a to zejména zákony č. 215/1998 Sb., č. 319/2001 Sb. a č. 126/2002 Sb. Bankovní prostředí je taktéž dále znatelným způsobem v rámci ČR determinováno opatřeními a vyhláškami ČNB, v rámci nichž jsou konkretizovány některé podmínky pro činnost bank obecně stanovené v zákoně o bankách, přičemž pozorovatelným způsobem působí na bankovní prostředí i operativní nástroje měnové politiky, jimiž ČNB přímo působí na činnost bank (Forišková, 2008; Revenda a kol., 2012).

Opatření a vyhlášky upravují dle Černohorské (2015) zejména tyto oblasti:

- kapitálová přiměřenost – požaduje dostatečnost kapitálového vybavení obchodní banky ke krytí tržního a úvěrového rizika bankovního podnikání,

- úvěrová angažovanost – představuje souhrnný objem současných i budoucích pohledávek vůči jednotlivým klientům a ekonomicky spjatým skupinám vztažený v poměru k vlastnímu kapitálu banky (max. 10-25 %), přičemž cílem je diverzifikace pohledávek a mimobilančních položek,
- pravidla řízení likvidity,
- omezení některých investic a poskytování úvěrů z hlediska osob spojených s bankou,
- klasifikace pohledávek v rámci stupně jejich rizikovosti, tedy předpokládané návratnosti, a pravidla pro tvorbu opravných položek z pokrytí ztrát z úvěrového portfolia.

Jelikož je činnost obchodních bank specifická tím, že je spojena s rizikem, jsou banky povinny dodržovat určitá pravidla obezřetného podnikání, jejichž cílem je zredukování bankovního rizika tak, aby se zabránilo ohrožení výplaty vkladů vkladatelů a ohrožení bankovního sektoru jako celku. Tato základní pravidla vycházejí z doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled při Bance pro mezinárodní platby (Bank for International Settlements, BIS) i ze směrnic ES. Základní pravidla obezřetného podnikání představují souhrn požadavků, kterých by se měly obchodní banky držet. Jedná se třeba o požadavek na dostatečný vnitřní kontrolní systém, požadavek udržovat trvale svou platební schopnost, limity pro kvalifikované účasti banky v jiných subjektech, zákaz zvýhodněného obchodování s osobami majetkově či personálně propojenými s bankou a další. Vše by mělo být formálně ustanoveno v podobě zákona, přičemž v rámci ČR je vše zachyceno ve výše zmiňovaném zákoně o bankách (Černohorská, 2015).

Revenda a kol. (2012) požaduje s přihlédnutím k tomu, že na činnost bank jsou kladeny vysoké nároky, kdy se na ně vztahuje odlišný režim v porovnání s podniky v dalších oblastech, existenci zcela jednoznačného právního vymezení banky ve formě speciálního zákona o bankovníctví. Zmiňovaný zákon o bankách vychází při tomto právním vymezení z příslušné směrnice ES (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES, o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu²), stanovuje, že banky musí splňovat čtyři základní podmínky:

- jde o právnické osoby se sídlem na území ČR, založené jako akciové společnosti,
- přijímají vklady od veřejnosti,
- poskytují úvěry,

---

² Polouček a kol. (2013) podotýká, že i tato směrnice byla novelizována směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/23/ES. Postupně jsou tedy uváděny do života změny ve způsobu a nástrojích regulace finančních institucí, kterými je integrován a liberalizován trh finančních služeb.

- k výkonu bankovních činností disponují bankovní licenci, kterou uděluje ČNB, přičemž k získání bankovní licence je žadatel povinen splnit podmínky stanovené ČNB (minimální výše vstupního základního kapitálu, stanovení možných právních forem vlastnictví a minimálního počtu zakladatelů, kvalifikační a morální způsobilost osob ve vedení banky, kvalitní a dopodrobna zpracovaný program činností na nejbližší období, adekvátní kontrolní a účetní systém v bance a adekvátní zabezpečení činností bank – odpovídající prostory, technické a technologické vybavení, bezpečnostní opatření).

Pro obchodní banky jsou nejdůležitější její klienti, kterými mohou být jak jednotlivci z řad domácností, tak i celé firmy, příp. stát. Pro tyto klienty zabezpečují banky celou řadu činností, které se v ČR řídí zákonem č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstvech a obchodníků s cennými papíry (Černohorská, 2014).

Pro činnost ostatních bank bývají zřizovány další zákony. Tyto zákony upravují aktivity stavebních spořitelen, hypotečních bank, družstevních záložen či specializovaných bank. Fungování a existenci stavebních spořitelen upravuje zmiňovaný zákon o bankách, z čehož vyplývá, že se na ně vztahuje stejný režim jako na univerzální obchodní banky, kdy se navíc stavební spořitelny ještě řídí speciálním zákonem (zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů). Vytvoření legislativních podmínek pro hypoteční bankovníctví se vyvinulo až v roce 1995, protože do té doby nebyly vytvořeny předpoklady pro jeho fungování (např. nedostatečná úprava zástavního práva). Základem je zde emise HZL, což je upraveno v zákoně č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů. Důležité je také zmínit vyhlášku ČNB č. 164/2014 Sb., o evidenci krytí hypotečních zástavních listů a informačních povinnostech emitenta hypotečních zástavních listů. Družstevní záložny se řídí zmiňovanou vyhláškou ČNB č. 163/2014 Sb. o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstvech a obchodníků s cennými papíry. Žádoucí je také zmínit zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů, na jehož základě začaly družstevní záložny nově v ČR vznikat. Tato legislativa se zpočátku ukázala jako nedostatečná, a proto došlo po vstupu ČR do EU ke sladění české legislativy o družstevním bankovníctví s normami platnými v EU. Z hlediska specializovaných bank je vhodné zmínit zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (Českomoravská záruční a rozvojová banka) a zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, ve znění pozdějších předpisů (Česká exportní banka) (ČMZRB, 2013; Jílek,

2013b; Meluzín a Zeman, 2014; Černohorská, 2015; ČBA, 2016; ČEB, 2016; Zakonyprolidi.cz, 2016c).

Působnost v českém bankovním systému

Je zřejmé, že český bankovní systém odpovídá dvoustupňovému univerzálnímu systému, kdy obchodní banka je chápána jako instituce přijímající depozita, přičemž podmínky pro vstup do bankovní sféry rozhodují o výsledku licenčního řízení. Minimální požadovaná výše základního kapitálu je přitom 500 mil. Kč. Obchodní banky na českém území by se daly rozdělit na banky s rozhodující českou účastí, banky s rozhodující zahraniční účastí a pobočky zahraničních bank. Již v roce 2009 přibližně 98 % aktiv bankovního sektoru bylo přímo či nepřímo kontrolováno zahraničními subjekty. V současnosti se tento podíl příliš nezměnil, jelikož od roku 2009 sice vzrostl počet bank s rozhodující českou účastí o jeden subjekt na celkových 8 bankovních subjektů, nicméně ve stejném období vzrostl taktéž o jeden subjekt počet bank s rozhodující zahraniční účastí na celkových 15, kdy ještě navíc vzrostl počet poboček zahraničních bank z původních 18 v roce 2009 na 23 v roce 2015. Tuzemské obchodní banky se orientují na domácí trh, a tedy tuzemskou klientelu. To znamená, že podíl operací se zahraničními klienty a podíl cizoměnových aktiv v jejich portfoliu je nízký. V současnosti se v tuzemsku dlouhodobě ustálily čtyři velké banky – Česká spořitelna, Československá obchodní banka, Komerční banka a UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia. Tyto banky na trhu bankovních služeb v ČR dominují. V současnosti se v ČR vyskytuje celkem 46 bankovních subjektů. Kompletní seznam bank působících na území ČR je uveden v Příloze 1 (Kašparovská, 2010; Černohorská, 2015; ČNB, 2016a; ČNB, 2016b, ČNB, 2016c; ČNB, 2016d).

V ČR tradičně vystupují taktéž stavební spořitelny, jejichž výskyt na českém území souvisel s úkolem začlenit do bankovního systému nástroj k podpoře financování bydlení (existence státní podpory). Tyto instituce podléhají dohledu ČNB a vklady klientů u stavebních spořitelen jsou pojištěny v identické výši jako vklady u bank (tzn. maximálně do výše 100 tisíc eur na jednoho klienta u jedné stavební spořitelny). V současnosti se na českém území ustálilo pět stavebních spořitelen – Českomoravská stavební spořitelna, Stavební spořitelna České spořitelny, Raiffeisen stavební spořitelna, Modrá pyramida stavební spořitelna Komerční banky a Wüstenrot stavební spořitelna. ČNB vykazuje tyto subjekty v rámci skupiny bank ve Zprávách o výkonu dohledu nad finančním trhem ve vyčleněné podskupině – stavební spořitelny (Černohorská, 2015; ČNB, 2015b; ČNB, 2016e).

Hypoteční bankovníctví v rámci ČR je založeno na produktové specializaci (oproti stavebním spořitelnám), kdy jsou předepsána zvláštní pravidla pro hypoteční produkty, jež musí být odděleny od ostatních produktů a služeb univerzálních obchodních bank. Na českém území tak mohou působit banky, které se soustřeďují výlučně na hypoteční bankovníctví (např. Hypoteční banka), ostatní (univerzální) banky mohou disponovat také licenci k vydávání HZL, přičemž současně nabízejí i jiné bankovní obchody (např. Česká spořitelna). V rámci ČR působí momentálně 16 hypotečních bank. Seznam těchto bank lze nalézt v Příloze 2 (Černohorská, 2015; Finance.cz, 2016).

Družstevní záložny, příp. kampeličky si prošly od vzniku republiky turbulentním obdobím, kdy v roce 1996 vznikla první záložna, přičemž následně získaly značnou oblibu u veřejnosti, což se projevilo tím, že v roce 1999 jich už bylo v obchodním rejstříku evidováno 133 záložen. Po vlně krachů, způsobených jejich tunelováním (především převodem finančních prostředků do dceřiných společností) sektor v následujícím roce téměř zkolaboval, jelikož většina záložen skončila v úpadku. Po vstupu ČR do EU podléhají družstevní záložny stejným pravidlům jako obchodní banky, ale jejich počet již nedosahoval dřívější popularity. Na českém území momentálně existuje 11 družstevních záložen. Jednotlivé subjekty jsou dohledatelné v Příloze 3 (Jílek, 2013b; ČNB, 2016f).

V českém prostředí se momentálně vyskytují dvě specializované banky, které jsou plně vlastněny státem, a to Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. (dále ČMZRB) a Česká exportní banka, a.s. (dále ČEB). Zde je při podpoře financování vývozu cílem této podpory i obrana vlastních zájmů na těch zahraničních trzích, kde je vývoz orientován. Obě banky ČNB zařazuje do podskupiny středních bank v rámci Zpráv o výkonu dohledu nad finančním trhem (viz Příloha 1).

Účelem ČMZRB je podporovat vznik a rozvoj malých a středních podniků formou vyhlášených programů, které umožňují cenově zvýhodněné bankovní záruky, vydávané za úvěry poskytované komerčními bankami. U poskytovaných záruk je možné, že se budou v průběhu let měnit. ČEB představuje další specializovanou bankovní instituci zaměřující se na podporu vývozu. Tato instituce tvoří nedílnou součást systému státní proexportní politiky. Smyslem vytvoření této instituce je poskytovat státní podporu vývozu související s financováním a poskytováním zvýhodněných vývozních úvěrů a poskytovat další služby spojené s exportem. ČEB tímto způsobem doplňuje služby nabízené domácí bankovní soustavou o financování vývozních operací podnikatelských subjektů, vyžadující dlouhodobé zdroje financování za úrokové sazby a v objemech, jež jsou pro tyto vývozce ve stávajících tuzemských podmínkách na bankovním trhu jinak zcela nedosažitelné. Příjemcem

podpořeného financování přitom může být vývozce (tj. právnická osoba se sídlem v ČR, výjimečně i fyzická osoba s trvalým pobytem na území ČR), nebo jeho zahraniční odběratel. Do těchto transakcí má možnost vstupovat i tuzemská banka vývozce, příp. zahraniční banka dovozce (Černohorská, 2015).

Vývoj bank v ČR

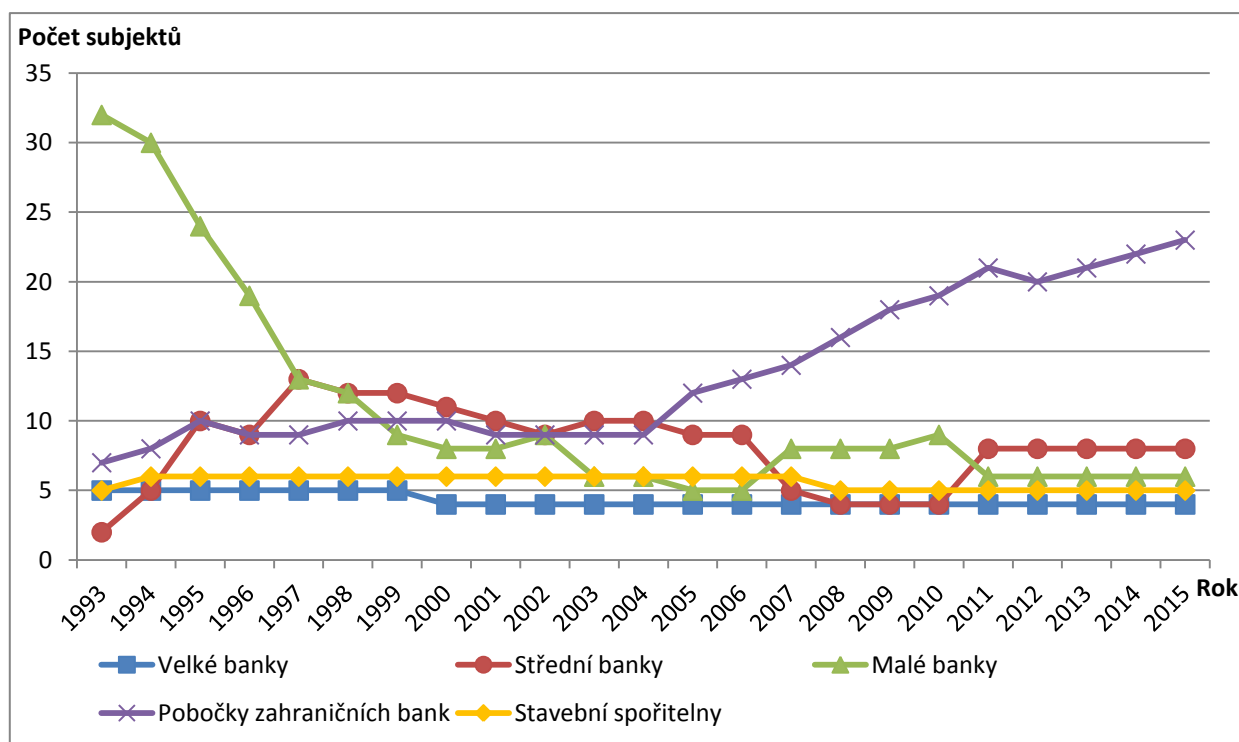
Banky lze rozdělit dle velikosti bilanční sumy (tzn. celkový úhrn aktiv a pasiv) podle klasifikace ČNB (2015b) následovně:

- velké banky – bilanční suma je nad 250 mld. Kč,
- střední banky – bilanční suma je v rozmezí od 50 do 250 mld. Kč,
- malé banky – bilanční suma je do 50 mld. Kč.

Toto rozdělení bank na velké, střední a malé banky bývá doplněno o pobočky zahraničních bank a zmiňované stavební spořitelny, bez ohledu na velikost bilanční sumy. ČNB tímto způsobem eviduje počet bankovních subjektů na území ČR. ČNB tyto subjekty tedy statisticky sleduje a následně každoročně prezentuje výsledky v podobě Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem, kterou nejpozději do 30. června následujícího roku předkládá Poslanecké sněmovně, Senátu a Vládě ČR. Tento materiál v sobě zahrnuje základní informace o licenčních činnostech, regulaci, vlastním dohledu nad finančním trhem a souhrnné analýzy jednotlivých sektorů finančního trhu a měl by uživatelům poskytnout potřebné informace, a tím základ pro případné analýzy (ČNB, 2015b; ČNB, 2015c).

Právě každoroční Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem umožňují vytvořit si přehled o bankovní soustavě v rámci ČR. Ovšem tyto materiály ČNB začala zpracovávat až od roku 2006 v důsledku integrace dohledu nad finančním trhem v rámci ČNB v souvislosti se zmiňovaným zákonem č. 57/2006 Sb. Tato publikace tak nahradila dosavadní dokumenty týkající se bankovního sektoru jako informace obsažené ve výročních zprávách ČNB, které zahrnovaly též zprávy o bankovním sektoru. Polouček a kol. (2013) sledoval právě ze zpráv ČNB počet subjektů na bankovním trhu, což usnadnilo vytvoření přehledného grafu, znázorňujícího vývoj bank a jiných subjektů bankovního trhu na území ČR od jejího vzniku, včetně rozdělení bank na jednotlivé podskupiny. V Příloze 4 jsou v tabulce uspořádány tyto podskupiny z hlediska vývoje počtu bankovních subjektů v jednotlivých letech. Z Grafu 2.1 jsou tedy jasně zřetelné některé trendy ve vývoji na území ČR (ČNB, 2007; Polouček a kol., 2013).

Graf 2.1 Vývoj počtu subjektů na bankovním trhu v ČR v letech 1993-2015

Zdroj: Polouček a kol. (2013); ČNB (2014); ČNB (2015b); ČNB (2016b); vlastní zpracování

Na první pohled je z Grafu 2.1 patrné, že v nově vytvořené republice v 90. letech vznikaly nové bankovní subjekty. Jednalo se ovšem o turbulentní dobu, jelikož značné množství bank zkrachovalo (zejména výrazný pokles u malých bank), což se projevilo na celkovém počtu bank včetně stavebních spořitelen v ČR (z 52 bank v roce 1993 na 40 bank v roce 2000). Zdrojem problémů těchto bank byly velké podíly ztrátových úvěrů v portfoliu a ztráta bankovní likvidity. ČNB odebírala licence k bankovnímu podnikání zejména v segmentu malých bank s převažující českou účastí, jelikož se jednalo o ztrátově hospodařící subjekty. Později byla ČNB kritizována, že získávání licencí bylo v této době příliš jednoduché. ČNB tak přibližně od poloviny 90. let zvýšila nároky na vstup do bankovního odvětví a licenční politika se stala více restriktivní. Dalším faktorem snižujícím počet subjektů na bankovním trhu byly fúze v bankovním sektoru započaté ve 2. polovině 90. let minulého století a pokračující až do současnosti. Pokles subjektů na bankovním trhu může taktéž souviset i s přivykáním bankovní soustavy na tržní prostředí, jelikož v tomto období docházelo k transformaci ekonomiky, kterou procházel i bankovní sektor, což se neobešlo bez komplikací. Velké banky byly na přelomu tisíciletí privatizovány, ale přesto v roce 2000 zkrachovala Investiční a poštovní banka (IPB), tehdy 3. největší banka v ČR (ČNB, 2015d; Kašparovská, 2010; Polouček a kol., 2013).

Z Grafu 2.1 je taktéž zřejmé, že se bankovní soustava v ČR posledních letech stabilizovala, kdy se počet bank v jednotlivých podskupinách nemění s výjimkou poboček zahraničních bank, kterých je nyní 23 z původních 7 poboček v roce 1993. Právě kvůli zvyšujícím se pobočkám zahraničních bank se zvyšuje taktéž celkový počet bankovních subjektů, kterých ČNB od konce roku 2015 eviduje 46.

Bankovní prostředí si prošlo od vzniku republiky dynamickým obdobím, kdy obchodní banky nabízejí tradičně především transakční a zprostředkovatelské služby, nicméně v posledních desetiletích dochází k univerzalizaci finančních institucí a banky začínají poskytovat i další finanční produkty a služby. Rozhodující část bank je v dnešní době v rukou zahraničního kapitálu. V Evropě má potom na formování finančních systémů včetně ČR stále větší vliv politika a legislativa EU, což ovlivňuje a v budoucnu bude ještě více ovlivňovat bankovní systém v ČR (Černohorská, 2015; Polouček a kol., 2013).

2.4 Bankovní produkty

Bankovní služby, resp. bankovní produkty jsou charakteristické nemateriální povahou, což znamená, že nejsou skladovatelné, mají abstraktní formu a není možné jednotlivé produkty patentovat. Z toho vyplývá, že v oblasti variability bankovních služeb nejsou obchodní banky schopné udržet dlouhodobě konkurenční výhodu. Některé bankovní služby se tak od ostatních odlišují tím, že mají v sobě zabudovanou protislužbu v případě poskytnutí peněz bance. Další vlastností je jejich dualismus, což znamená, že jednotlivé bankovní produkty představují spojení jejich hodnotové a věcné stránky. Hodnotová stránka reprezentuje finanční objem daného produktu (výše úvěru, převodu peněz, vkladu apod.), naproti tomu věcná stránka vyjadřuje náklady spojené s poskytnutím produktu (počet poskytnutých úvěrů, počet realizovaných platebních transakcí, počet vkladů apod.). Takové rozlišení má následně význam pro vyjádření ziskovosti jednotlivých bankovních produktů, přičemž záleží na obou stranách, zda bude daný bankovní produkt ziskový. Jako poslední charakteristický rys bankovních produktů bývá zmiňovaná jejich vzájemná propojenost a podmíněnost. To znamená, že některé produkty jsou vzájemně podmíněné svojí podstatou, kdy třeba klient nemůže využít služby převodu finančních prostředků, aniž by disponoval bankou zřízeným účtem. Banky proto často svoje produkty vzájemně propojují (Dvořák, 2001; Černohorský a Teplý, 2011).

Trh bankovních služeb je trhem, kde se střetává poptávková strana, kterou reprezentují domácnosti a firmy, se stranou nabízející, kterou v tomto případě představují obchodní banky,

jež disponují bankovními produkty. Systematizace těchto produktů není s ohledem k jejich značné různorodosti a vzájemnému prolínání jednoduchou záležitostí. Tradiční přístup k členění bankovních produktů (obchodů), jenž je založen na jejich vyjádření v bilanci obchodní banky, rozděluje bankovní obchody na aktivní, pasivní a neutrální (indiferentní).

Aktivní bankovní obchody zahrnují takové bankovní produkty, které se odrážejí v aktivech rozvahy banky. Obchodní banka je zde v pozici věřitele, vznikají jí tak různé pohledávky (např. při nákupu dluhových cenných papírů, při poskytování úvěrů) či jí vznikají v jejich důsledku zřejmá vlastnická práva (např. při zakoupení majetkových cenných papírů). Pasivní bankovní obchody jsou takové, kde se bankovní produkty odráží na druhé straně rozvahy obchodní banky, tedy v jejích pasivech. Jedná se zejména o obchody, kdy banka získává na úvěrové bázi cizí zdroje (např. přijetí vkladů, emise vlastních dluhopisů). Obchodní banka při nich vystupuje v dlužnickém postavení, kdy jí vznikají různé závazky. S ohledem na to, že součástí pasiv je i vlastní kapitál obchodní banky, bývají do pasivních obchodů zařazovány i operace související s vlastním kapitálem banky. Neutrální, tedy indiferentní, bankovní obchody představují takové obchody, při nichž obchodní banka aktuálně nevystupuje ani ve věřitelském ani v dlužnickém postavení, a z tohoto důvodu se tyto obchody neobjevují v rozvaze obchodní banky, jelikož jsou rozvahově neutrální. Banka je přesto pro klienta vykonává obvykle za úplaty (zakládání a vedení účtu, záruky za klienty) (Revenda a kol., 2012; Meluzín a Zeman, 2014)

Moderní přístupy k systematizaci bankovních produktů naopak staví do popředí funkci (účel), jakou plní daný bankovní produkt pro klienta banky.

Podle tohoto přístupu rozdělil Revenda a kol. (2012) bankovní produkty do pěti základních skupin:

- bankovní finančně úvěrové produkty – umožňují klientům obchodní banky získat finanční prostředky od dotyčné banky (kontokorentní úvěr, eskontní úvěr, hypoteční úvěr, spotřebitelské úvěry, bankovní záruky, faktoring, forfaiting),
- depozitní (vkladové) bankovní produkty – představují pro klienty obchodní banky možnosti určitého finančního investování (vklady na viděnou, termínované vklady, úsporné vklady, bankovní dluhové cenné papíry, stavební spoření),
- platebně zúčtovací bankovní produkty – umožňují klientům obchodní banky provádět platební a zúčtovací styk prostřednictvím dané banky (příkazy k úhradě a inkasu, šeky, platební karty, dokumentární akreditiv, dokumentární inkaso),

- produkty investičního bankovníctví – představují pro klienty obchodní banky možnosti výnosnějšího finančního investování, získávání zdrojů či zajištění pomocí derivátových nástrojů, dále služby týkající se úschovy a správy investičních nástrojů, rovněž i poradenské služby banky při realizaci akvizic a fúzí, restrukturalizaci firem, apod.,
- pokladní a směnářské produkty – znamenají pro klienty obchodní banky jednak rozličné transakce s hotovostními penězi (výměna poškozených bankovek) a jednak směnu hotových peněz z jedné měny do druhé.

Obchodní bankovníctví můžeme dělit na retailové (maloobchodní) bankovníctví a wholesalové (velkoobchodní) bankovníctví. V rámci klientské segmentace je pro obchodní banky velmi významné členění produktů do dvou skupin. První skupinu tvoří retailové produkty, které jsou charakteristické tím, že se většinou týkají relativně menších částek, ale naproti tomu většího počtu transakcí nebo klientů. Druhou skupinu tvoří wholesalové produkty, které jsou zpravidla doprovázeny většími částkami, přičemž jsou ale spojeny s mnohem menším počtem zákazníků. Toto rozlišování je významné z pohledu obchodní banky kvůli nastavení parametrů bankovních produktů v obou skupinách, včetně postupů při jejich zpracování a poskytování. Pokud tedy banka působí v zahraničí, bude se soustřeďovat spíše na wholesalové bankovníctví (Revenda a kol., 2012; Matthews a Thompson, 2014; Valdez a Molyneux, 2016).

2.5 Dílčí shrnutí

Tato kapitola byla zaměřena na získání teoretického základu k zadanému tématu diplomové práce. Text se proto orientuje na výklad bankovního systému, centrálního a obchodního (komerčního) bankovníctví a bankovních produktů.

Bankovní systémy můžeme dělit buď na univerzální a specializované (resp. smíšené) anebo na jednostupňové a dvoustupňové. V obou systémech figurují banky představující organizace, které působí na finančních trzích. Od ostatních subjektů působících na finančních trzích se odlišují především povolením k provozování bankovních operací, což znamená, že disponují patřičnou bankovní licenci. Z hlediska kontroly a regulace bankovníctví se objevil specifický typ bank, který je pro ostatní banky nadřazený. Je tedy vhodné rozlišovat centrální a obchodní bankovníctví. V bankovním systému tak banky hrají nezastupitelnou roli, a proto je vhodné je blíže specifikovat, jelikož jejich vývoj je v různých zemích odlišný.

V ČR se podobně jako ve většině zemí světa vyprofiloval dvoustupňový univerzální bankovní systém. Centrální bankou se stala ČNB, která dohlíží nad českým bankovním trhem a rozhoduje o udělení licencí bankám druhého stupně. Většině obchodních bank byla udělena „univerzální“ licence, a proto mohou vykonávat jak komerční, tak investiční obchody. V ČR působí i speciální banky, zaměřené na provádění zvláštní činnosti.

Bankovníctví, jakožto sektor náchylný na finanční újmu některé ze stran, musí být upraven příslušnou legislativou, která vytváří podmínky pro vznik a činnost bank. V rámci ČR je patrný jistý dynamický vývoj z hlediska počtu subjektů na bankovním trhu, který se v posledních letech stabilizoval.

Typické je taktéž přejímání legislativy EU, do které ČR vstoupila v roce 2004. V rámci EU, v tzv. eurozóně se používá společná měna euro, přičemž se nově přistupující státy (včetně ČR) zavázaly směřovat své kroky k zavedení eura i v těchto zemích. To by změnilo postavení ČNB jako centrální banky, jelikož by byla podřízená ECB. Tím by se bankovní systém v ČR značně změnil.

Je zřejmé, že bankovní produkty mají pro obě strany řadu výhod i nevýhod. Tyto produkty mají typický nemateriální charakter, dualismus a vzájemnou propojenost a podmíněnost. Bankovní produkt, co jedné straně prospívá, pro druhou stranu znamená finanční zátěž. Za bankovní služby a produkty, které poskytují obchodní banky, jim klienti platí bankovní poplatky. Bankovní poplatky jsou další kapitolou diplomové práce, která se zaměřuje na jejich vývoj.

3 Vývoj bankovních poplatků v České republice

Bankovní poplatky jsou důležitou součástí příjmů obchodních bank. Obchodní banky se snaží generovat zisk tím, že poskytují svým klientům různé bankovní služby. Proto obchodní banky v ČR vytvářejí pro své klienty ucelenou nabídku, kdy jednotlivé služby nabízejí většinou za určitý poplatek, přičemž jednotlivé ceny za bankovní služby bývají dohledatelné v sazebnících jednotlivých bank. Tyto sazebníky či ceníky se liší od banky k bance jak ve formě, tak i v terminologii (Penize.cz, 2015).

Pro laiky tak bývá problematické se v těchto sazebnících jednotlivých bank vyznat, ale v únoru letošního roku vláda schválila novelu již zmiňovaného zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, která má sjednotit terminologii, kterou obchodní banky používají ve svých obchodních podmínkách a právě cenících. Vláda si od tohoto kroku slibuje zlepšení postavení klientů bank v oblasti platebních účtů, jelikož se usnadňuje jejich orientace v nabídkách jednotlivých bank. Novela musí projít ještě řádným legislativním procesem, přičemž se předpokládá, že novela bude do českého právního řádu zařazena do června tohoto roku (MFČR, 2016; Novinky.cz, 2016).

Obchodní banky jsou však již nyní povinny vytvářet výroční zprávy, které zveřejňují každoročně a jsou dostupné na stránkách jednotlivých bank. Do těchto zpráv bývají zahrnuté klíčové finanční ukazatele zahrnující i údaje o bankovních poplatcích. Kromě toho ČNB každoročně sestavuje Zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem, kde se o bankovních poplatcích zmiňuje v rámci celého bankovního sektoru. Proto je možné utvořit ucelenou představu o přínosech bankovních poplatků pro obchodní banky.

3.1 Celkový přínos bankovních poplatků pro obchodní banky

3.1.1 Struktura zisku bank

Tuzemské banky mají převážně lokální charakter, přičemž svou činnost soustřeďují především na domácí klientelu. Stabilita bankovního prostředí, resp. stabilita bankovního sektoru je pak podmíněna generováním zisku, a to tvorbou zisku z finanční činnosti v delším časovém období. Vytvořený provozní zisk by měl sloužit obchodním bankám k pokrytí veškerých provozních nákladů souvisejících s bankovní činností a dále k pokrytí nákladů vznikajících v důsledku podstupovaných bankovních rizik (ČNB, 2012).

Strukturu zisku z finanční činnosti obchodních bank je možné rozdělit dle ČNB podle druhu na čtyři hlavní zdroje příjmů. Jedná se o úrokový zisk, výnosy z dividend, zisk z finančních operací a právě zisk z bankovních poplatků a provizí.

Tradičně nejvíce znatelným zdrojem příjmů obchodních bank je úrokový zisk. Tento zisk představuje kladný výsledek rozdílu mezi úrokovými výnosy a úrokovými náklady. Rozlišujeme úrokový zisk typu treasury a úrokový zisk typu retail, jenž tvoří zpravidla nejvyšší podíly v rámci úrokového zisku. Úrokový zisk typu treasury se dělí na úrokový zisk typu treasury – operace ČNB (nejnižší podíly v rámci úrokového zisku) a úrokový zisk typu treasury – ostatní. (ČNB, 2011a; ČNB, 2015b).

Podíváme-li se blíže na hospodářské výsledky bankovního sektoru, je zřejmé, že bankovní poplatky tvoří jednu z nejdůležitějších složek příjmů obchodních bank. Z dlouhodobého hlediska tvoří bankovní poplatky a provize druhý nejvýznamnější a navíc poměrně stabilní zdroj zisků.³ V rámci českého bankovního sektoru představují zpravidla s více než $\frac{3}{4}$ podílem nejdůležitější položku neúrokových výnosů, přičemž diverzifikace výnosů bank snižuje rizikovost celkového jejich výnosu. Je vhodné přitom rozlišovat bankovní poplatky a provize. Bankovní poplatek představuje podobně jako úrok nebo právě provize jeden z typů cen bankovních služeb. Na jedné straně jsou bankovní poplatky, které se tedy od provizí odlišují tím, že jsou aplikovány při ocenění takových produktů, jejichž podstatou není převzetí určitého rizika bankou. Poplatky lze také vyčlenit na přímé a nepřímé, kdy nepřímé poplatky nejsou vyjádřeny explicitně, ale jsou tzv. skryty v ceně. Na druhé straně existují provize, jejichž podstatou je převzetí určitého rizika obchodní bankou. Jako poplatek či provizi tak můžeme označit jednostrannou částku, kterou banky účtují klientům za poskytnuté služby. Obchodní banka tak může činit ve dvou formách, a to konkrétní fixní ceny, na kterou nemá vliv výše plnění, nebo relativního fixního poplatku, který se vztahuje k peněžnímu objemu transakce. Následný zisk z poplatků a provizí obchodní banka získá v případě, kdy vznikne kladný výsledek po rozdílu výnosů z poplatků a provizí a nákladů na poplatky a provize. V současnosti se projevuje vytváření tlaku na zúžení poplatkové škály a celkové snížení poplatků za bankovní služby. Banky na to reagují změnami v obchodní a s ní spojené poplatkové politice (ČNB, 2014; ČNB, 2015b; Rod, 2010a; Rod, 2010b).

Z uvedených podskupin se jako dlouhodobě nejnižší složka příjmů obchodních bank jeví výnosy z dividend, které oproti předcházejícím podskupinám představují poměrně nestabilní zdroj zisku. Jedná se téměř výlučně o dividendy přijaté od dceřiných a

---

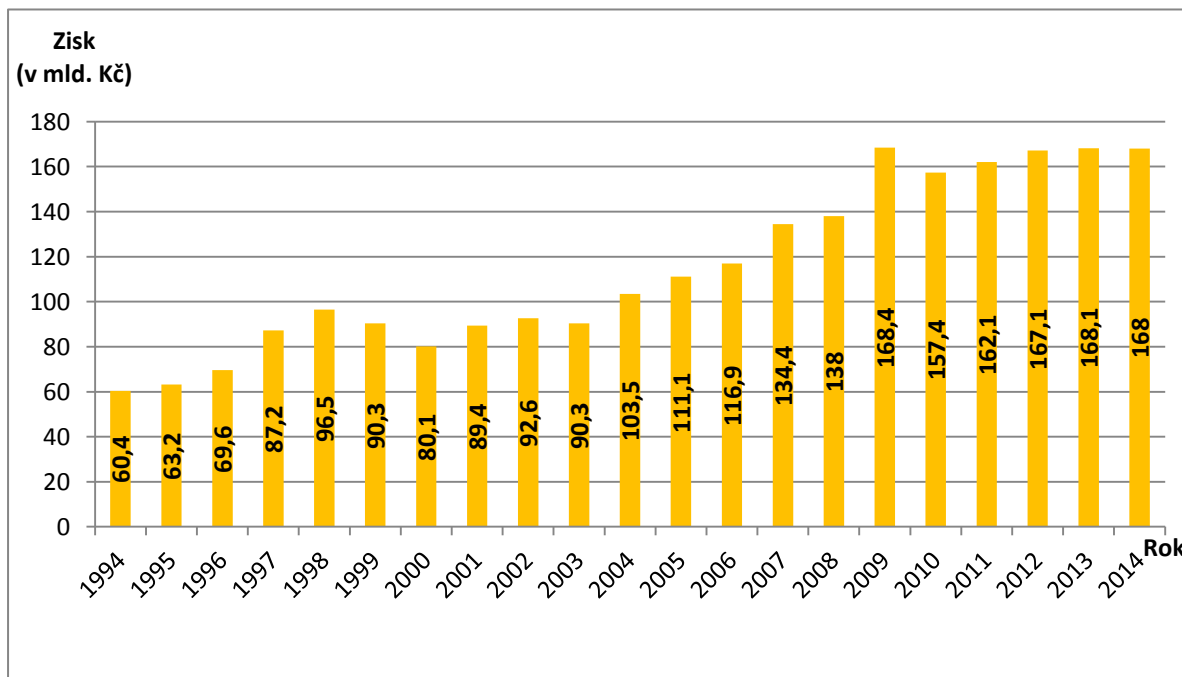
³ Rod (2010a) uvádí, že běžně používaná označení jako zisk z poplatků a provizí či poplatkový zisk nejsou zcela přesná a v odborné literatuře se tak setkáváme spíše s termínem čisté výnosy z poplatků a provizí.

přidružených společností v rámci finančních skupin. Přijaté dividendy jsou koncentrovány převážně ve skupině velkých bank (ČNB, 2014; ČNB, 2015b).

Poslední podskupinu tvoří zisk z finančních operací a obsahuje zisk nezahrnutý v ostatních podskupinách. Tento druh zisku se vyprofiloval jako významný, i když do jisté míry proměnlivý zdroj příjmů obchodních bank. Zjišťuje se totiž jako suma zisku (či ztráty) z odúčtování aktiv a závazků nevykázaných v reálné hodnotě do zisku/ztrát, zisku (či ztráty) z finančních aktiv a závazků k obchodování, zisku (či ztráty) z finančních aktiv a závazků v reálné hodnotě vykázané do zisku/ztráty, zisku (či ztráty) ze zajišťovacího účetnictví a zisku (či ztráty) z ostatních činností (např. zisk či ztráta z odúčtování nefinančních aktiv, zisk z devizových operací). Nebývá obvyklé, aby jednotlivé složky byly pouze ziskové, proto se výsledky v jednotlivých letech mohou značně lišit (ČNB, 2013; ČNB, 2014; ČNB, 2015b).

Jak již bylo zmíněno výše, jednotlivé druhy zisku se podílí společně na celkovém zisku z finanční činnosti. Na základě získaných podkladů je tak možné sledovat vývoj zisku z finanční činnosti od roku 1994 až do roku 2014 (Graf 3.1). Rok 2015 do grafu zanesen nebyl, jelikož ČNB Zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem za předešlý rok ještě nepublikovala pro veřejnost. I tak lze z grafu vypožorovat v rámci sledovaného období trendy ve vývoji.

Graf 3.1 Vývoj zisku z finanční činnosti bankovního sektoru ČR v letech 1994 až 2014 (v mld. Kč)

Zdroj: ČNB (1998); ČNB (1999); ČNB (2000); ČNB (2001); ČNB (2002); ČNB (2003); ČNB (2004a); ČNB (2007); ČNB (2008); ČNB (2009); ČNB (2010); ČNB (2011b); ČNB (2012); ČNB (2013); ČNB (2014); ČNB (2015b); vlastní zpracování

Z Grafu 3.1 je totiž na první pohled patrný rostoucí trend v 90. letech, který se ke konci nového tisíciletí pozastavil, jelikož byl v letech 1999 a 2000 zaznamenán v rámci bankovního sektoru pokles z hlediska sledovaného zisku z finanční činnosti, na čemž se hlavně podílel pokles v rámci úrokového zisku. Nicméně od roku 2001 je opětovně patrný rostoucí trend s výjimkou let 2003, 2010 a 2014, přičemž u roku 2014 se dá předpokládat, že se celkový zisk z finanční činnosti bankovního sektoru ještě po konečných úpravách zvýší, podobně jako tomu bylo i v předcházejících letech. Odpověď na tuto otázku přinese ČNB v rámci Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2015. Rozdíl mezi ziskem vygenerovaným v roce 1994 a v roce 2014 je tak 107,6 mld. Kč, což je nárůst o více než 178 %. Tento zřetelný rozdíl je důsledkem pravidelného zvyšování zisku z finanční činnosti zejména u dvou podskupin, a to u úrokového zisku a právě u zisku z bankovních poplatků a provizí (viz Příloha 5). Nejvyšší hodnota zisku z finanční činnosti za sledované období však byla zaznamenána již v roce 2009, kdy tento zisk činil 168,4 mld. Kč, což bylo důsledkem meziročního vzrůstu u všech zmiňovaných podskupin, tedy nejen u zisku z poplatků a provizí a úrokového zisku, ale i u výnosů z dividend a zisku z finančních operací. Na základě této skutečnosti je patrné, že světová hospodářská a finanční krize, která se v roce 2009 naplno projevila a znatelně zasáhla finanční sektor v mnoha zemích po celém světě, se v rámci bankovního sektoru ČR citelně neprojevila.

3.1.2 Postavení bankovních poplatků ve struktuře zisku obchodních bank

V rámci této podpodkapitoly bude blíže určeno postavení bankovních poplatků jako jedné ze složek zisku obchodních bank. Zisk z bankovních poplatků a provizí se od vzniku ČR dynamicky rozvíjel, kdy se postupně tato podskupina stala jednoznačně druhým nejvýznamnějším příjmem bank. Úrokový zisk tak spolu se ziskem z bankovních poplatků a provizí nyní tvoří nejstabilnější zdroj příjmů bank.

Vývoj bankovních poplatků a provizí tak bude popsán od vzniku ČR až po současnost. Pro úplnost bude sledován taktéž vývoj v dalších podskupinách v rámci struktury zisku, jelikož se podíly těchto podskupin v čase měnily a ovlivňovaly tak strukturu celkového zisku z finanční činnosti. Sledované období by se dalo rozdělit na dvě části, kdy bylo zkoumáno období před vstupem ČR do EU (1994-2004) a období po začlenění (2005-2014). Toto rozdělení bylo zvoleno kvůli vývoji na bankovním trhu ČR po vstupu do EU, který se nově otevřel zahraniční konkurenci v podobě vstupujících poboček zahraničních bank, přičemž

ČNB taktéž v dalších letech změnila metodiku vykazování ukazatelů v rámci bankovního sektoru.

V rámci Zpráv o výkonu dohledu nad finančním trhem rozdělila ČNB nově zisk z finanční činnosti na zmiňované čtyři podskupiny zisku (viz podpodkapitola 3.1.1), kdy v předchozích materiálech ČNB chyběly údaje o výnosech z dividend a zisku z finančních operací. Zbývající složky by se proto z těchto materiálů daly celkově označit jako zisk z ostatních činností. Proto popis vývoje zisku bankovního sektoru od roku 2005 umožňuje zpracovat detailnější představu o skutečné struktuře zisku obchodních bank a vyčlenit tak lépe postavení zisku z poplatků a provizí na celkovém zisku z finanční činnosti. Posledním sledovaným rokem je rok 2014, jelikož Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem za rok 2015, jak už bylo zmíněno v předcházející podkapitole, ještě není připravena ke zveřejnění.

Vývoj bankovních poplatků před vstupem České republiky do Evropské unie

České bankovní prostředí bylo do určité míry poznamenáno socialistickým režimem, jelikož v zemi s nedostatečně rozvinutým tržním hospodářstvím nebylo potřeba rozvinutějšího bankovníctví. Po převratu z listopadu 1989 byl proto český bankovní sektor přirozeně poddimenzovaný. Následný rozvoj tržního hospodářství se v bankovníctví projevil zejména v rychlé modernizaci a zvýšení efektivnosti způsobené rozvojem informačních technologií. Je však zřejmé, že nejvíce toto odvětví ovlivnila privatizace, k níž došlo v 2. polovině 90. let 20. století.

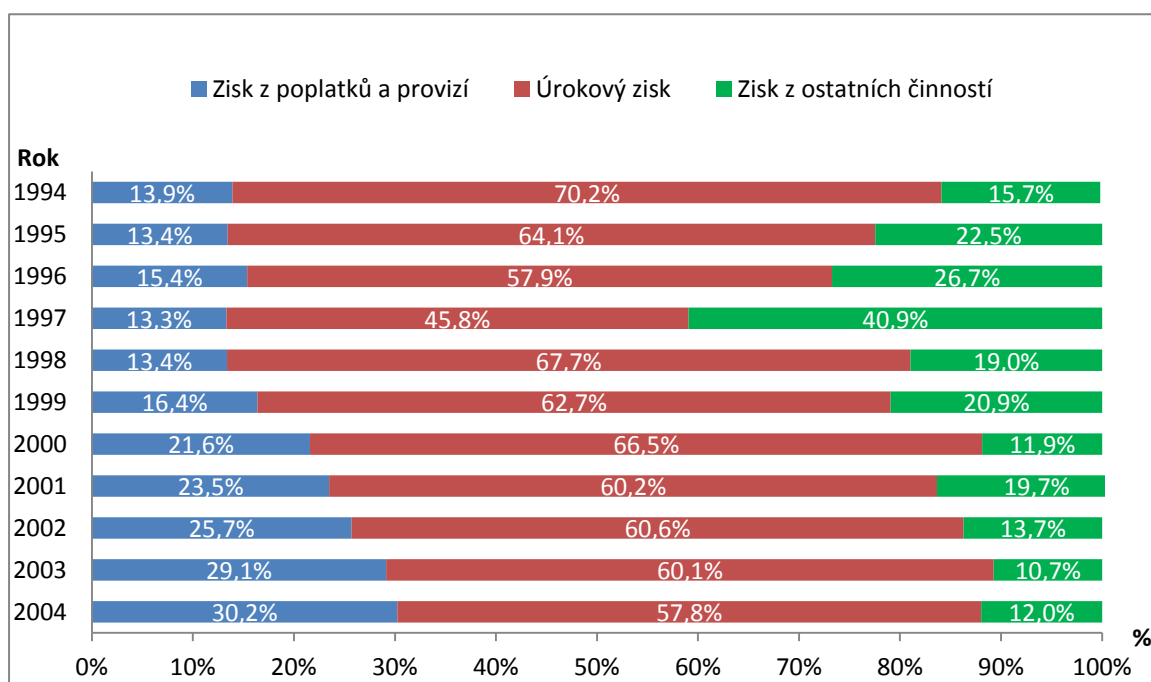
Noví zahraniční vlastníci bank totiž přinesli potřebné know-how ze zemí s velmi rozvinutým bankovním trhem, což se následně odrazilo i v tuzemsku. Zaměstnanci a klienti bank se tak rychle seznámili s novými obchodními praktikami, ke kterým můžeme zařadit právě i poplatkovou politiku, a tedy účtování bankovních poplatků. České banky tak převzaly obchodní politiky zahraničních bank, kde bylo zavedenou praxí, že poplatky jsou standardním nástrojem bankovních výnosů. Obchodní banky s novými vlastníky si navzdory poplatkové politice udržely důvěru svých klientů, což je v bankovníctví klíčové (Rod, 2010c).

Graf 3.2 ukazuje, že se podíl zisku z poplatků a provizí v 90. letech zvýšil z původních 13,9 % v roce 1994 na 16,4 % v roce 1999. To bylo způsobeno zejména každoročně se zvyšujícími výnosy z poplatků a provizí. V roce 1994 činily tyto výnosy 9,2 mld. Kč, přičemž v roce 1999 to bylo již 20 mld. Kč. Odečteme-li náklady na poplatky a provize zjistíme, že v roce 1994 byl vykázán zisk z bankovních poplatků a provizí ve výši 8,4 mld. Kč, přičemž se tento zisk v roce 1999 zvýšil na 14,8 mld. Kč. V Grafu 3.2 se na první pohled vymyká rok 1997, kdy si bankovní sektor prošel specifickým vývojem ovlivněným měnovými

turbulencemi. Projevilo se to na zisku z devizových operací, který v tomto roce činil skoro 13 mld. Kč, což je dvakrát více jak v roce 1996. Podíl zisku z ostatních činností se tak na celkovém zisku z finanční činnosti v roce 1997 výjimečně vyšplhal skoro na 41 %. Proto i přes meziročně se zvyšující zisk z poplatků a provizí se jejich podíl na zisku z finanční činnosti snížil na 13,3 %. V roce 1997 zaznamenal meziroční pokles i úrokový zisk, a to jak v absolutním (o 400 mil. Kč), tak i procentuálním vyjádření (o 12,1 procentních bodů) (ČNB, 1998; ČNB, 2002).

Graf 3.2 Struktura zisku bank podle druhu v letech 1994 až 2004

Zdroj: ČNB (1998); ČNB (1999); ČNB (2000); ČNB (2001); ČNB (2002); ČNB (2003); ČNB (2004a); ČNB (2007); vlastní zpracování

Přelom a počátek nového tisíciletí byl charakterizován dlouhodobějším trendem zřetelného narůstání bankovních poplatků a provizí, jež mnohdy bývaly pro uživatele bankovních služeb skryté. Bankovní poplatky a provize se tak podílely v roce 2001 již 23,5 % podílem na celkovém zisku z bankovní činnosti bankovního sektoru, kdy ve srovnání s rokem 1998 tento podíl činil 13,4 % na celkovém zisku z finanční činnosti. Rozdíl je tak více než jeden a půl násobný. V absolutním vyjádření je rozdíl taktéž patrný, neboť v roce 1998 činil vykázaný zisk z poplatků a provizí celkem 12,9 mld. Kč, přičemž v roce 2001 byl tento zisk ve výši 21 mld. Kč. Rok 2003 představoval pro český bankovní systém nejnižší zisky bankovního sektoru v novém tisíciletí před vstupem ČR do EU (zisk z finančních činností ve výši 90,3 mld. Kč), kdy ovšem i tak nadále rostl zisk z poplatků a provizí, který v roce 2003 činil 26,3 mld. Kč (ČNB, 1999; ČNB, 2002; ČNB, 2004b; ČNB, 2005).

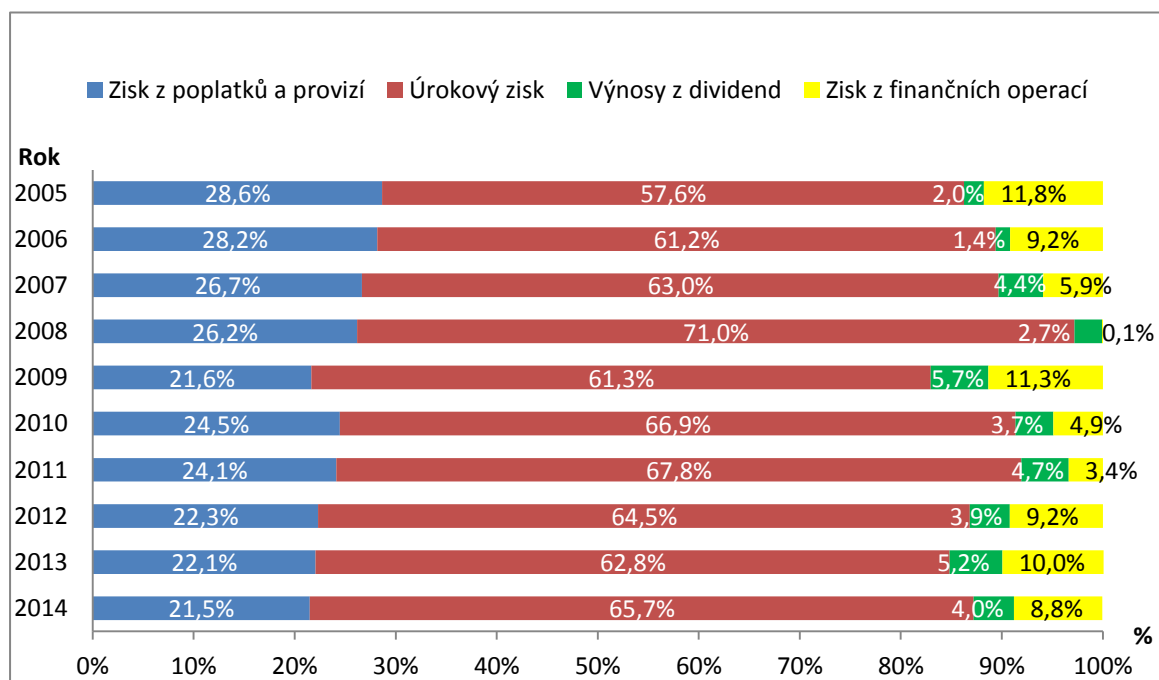
Především kvůli nové poplatkové politice obchodních bank tak v tomto období prudce stouply zisky z poplatků a provizí, kdy oproti roku 2002 se zisk z poplatků a provizí zvýšil o 11,9 %. V dalším roce 2004 se tak opětovně zvýšil zisk z poplatků a provizí, a to o necelých 5 mld. Kč v porovnání s rokem 2003, a to na 31,3 mld. Kč. Podíl zisku z poplatků a provizí na celkovém zisku z finanční činnosti tak činil 30,3 %. (ČNB, 2004b; ČNB, 2005; ČNB, 2007).

Členství v EU znamenalo pro obchodní politiku bank a tím i její poplatkovou politiku značný posun. Nabízené bankovní služby musely být přizpůsobeny kvalitou, rozsahem i cenou úrovni standardní v západní Evropě. Tento tlak na obchodní banky se projevoval jak ze strany konkurence, tak i regulačních orgánů (Rousková, 2013).

Vývoj bankovních poplatků po vstupu České republiky do Evropské unie

Vstup ČR do EU v roce 2004 znamenal mnoho změn, přičemž se změny nevyhnuly ani bankovnímu prostředí. V souvislosti se členstvím ČR v této organizaci se totiž rozšířily možnosti podnikání bank se sídlem v EU. Jak je zřejmé z grafu na straně 28 (Graf 2.1) v podpodkapitole 2.3.4, tak se od roku následujícím po vstupu ČR do EU, tedy od roku 2005, dynamicky zvyšuje počet poboček zahraničních bank v tuzemsku, což se projevilo i v hospodářských výsledcích celého bankovního sektoru. Projevila se tak očekávání spojená s českým členstvím v EU, co se týče konkurenceschopnosti v bankovním prostředí. Graf 3.3 ukazuje vývoj struktury zisku bank podle druhu od roku 2005 (ČNB, 2016a; Idnes.cz, 2004).

Graf 3.3 Struktura zisku bank podle druhu v letech 2005 až 2014

Zdroj: ČNB (2008); ČNB (2009); ČNB (2010); ČNB (2011b); ČNB (2012); ČNB (2013); ČNB (2014); ČNB (2015b); vlastní zpracování

V roce 2005, prvním úplném roku členství ČR v EU, vykázaly obchodní banky zisk ve výši 111,1 mld. Kč, což je o 7,6 mld. víc než v předcházejícím roce 2004. Na dosaženém zisku se pozitivním způsobem projevíly některé mimořádné výnosy několika bank, související především s restrukturalizacemi jejich finančních skupin, s vyřešením některých právních sporů z minulosti a dokončením povinného rozpouštění rezerv na standardní úvěry. Nejvíce se na těchto příjmech podílel tradiční úrokový zisk, který ve výši 64 mld. Kč představoval asi 57,6 % z celkového finančního zisku. Následoval zisk z poplatků a provizí, který se podílel na generovaném zisku 28,6 %, kdy v absolutním vyjádření bankovní poplatky a provize znamenaly pro obchodní banky příjem rovnající se 31,8 mld. Kč. Meziročně jde sice o přírůstek ve výši 1,6 % oproti roku 2004, přesto se tempo růstu zisku z poplatků a provizí zřetelně zpomalilo oproti období v letech 2001 až 2004, kdy nabývalo hodnot v rozmezí od 12 % až 18,9 %. Dále se na zisku z finanční činnosti podílely výnosy z dividend ve výši 2,2 mld. Kč (procentuálně 2 %) a zisk z finančních operací ve výši 13 mld. Kč (procentuálně 11,8 %). (ČNB, 2006; ČNB, 2007; ČNB, 2008).

V následujícím roce 2006 se nestalo nic závažného v rámci bankovního sektoru a lze ho tak hodnotit pozitivně, jelikož bylo dosaženo vyššího zisku než v roce předcházejícím, a to rovnajícímu se 116,9 mld. Kč. Největší podíl na zisku měl přitom opět úrokový zisk, který byl ve výši 71,5 mld. Kč a podílel se na celkovém zisku z finanční činnosti 61,2 %. I když zisk z poplatků a provizí se v tomto roce zvýšil na 33 mld. Kč, podíl na celkovém zisku z finanční činnosti klesl na 28,2 %. Je to důsledek zejména podstatného zvýšení podílu úrokového zisku o 3,6 %, což bylo zapříčiněno trvající úvěrovou expanzí bank. Některé banky zároveň vykázaly nižší zisky než v roce 2005. Důvodem tohoto stavu byl konkurenční boj na trhu a velký tlak veřejnosti i médií na banky, co týče bankovních poplatků, což jim znemožňuje příliš zvyšovat ceny za bankovní služby. Růst poplatkových výnosů je tedy tažen zejména rostoucím počtem transakcí. Necelou polovinu výnosů vytvářely poplatky a provize z platebního styku, nicméně oproti růstu v předchozím období došlo v tomto roce k jejich mírnému poklesu o 0,9 %. Výnosy z dividend se podílely na celkovém zisku z finanční činnosti méně než v předcházejícím roce, a to 1,4 %. Poklesl také podíl zisku z finančních operací na celkovém zisku, který nyní činí 9,2 % (ČNB, 2007; ČNB, 2008).

Rok 2007 byl ve znamení americké hypoteční krize a jejího případného dopadu na tuzemský finanční sektor, což se podle ČNB žádnými přímými důsledky neprojevilo a svědčí to tak o minimální angažovanosti finančních institucí včetně obchodních bank na trzích strukturovaných investičních nástrojů a o tom, že je finanční sektor vysoce likvidní. V tomto roce tak bylo dosaženo zisku ve výši 134,4 mld. Kč, což znamenalo jedno z nejvýraznějších

meziročních navýšení za sledované období, a to o 17,5 mld. Kč. Nejvýrazněji se meziroční tempo růstu zisku projevovalo ve skupině malých bank (o 31,3 %) a poboček zahraničních bank (o 21,9 %), které nadále každoročně zvýšily počet bankovních subjektů na českém trhu. V rámci jednotlivých kategorií zisku z finanční činnosti nadále dominoval úrokový zisk (63 %) ve výši 84,7 mld. Kč, což znamenalo meziroční navýšení o 13,2 mld. Kč.⁴ Zisk tuzemského sektoru z poplatků a provizí se sice opětovně zvýšil, tentokrát na 35,8 mld. Kč, na druhou stranu nadále pokračuje snížení podílu zisku z poplatků a provizí na celkovém zisku z finanční činnosti, kdy tento podíl nyní činí 26,7 %. Růst poplatkových výnosů je tažen zejména rostoucím počtem transakcí a vyšší aktivitou bank při obchodování na účet klienta. Z celkových poplatků a provizí tvořily téměř 60 % poplatky a provize z platebního styku, nicméně jejich tempo růstu je záporné (- 4,7 %). Oproti předcházejícímu roku se zvýšil podíl výnosu dividend na celkovém zisku z finanční činnosti o 3 procentní body na celkových 4,4 %.⁵ Podíl zisku z finančních operací na celkovém zisku z finanční činnosti naopak poklesl (5,9 %), kdy se jedná o jeden z mála důsledků problémů na globálních finančních trzích, vyvolaných americkou hypoteční krizí z tohoto roku (ČNB, 2008; ČNB, 2009).

Z hlediska tvorby zisku je zřejmé, že byl bankovní sektor v roce 2008 opětovně úspěšný, přestože tento rok byl poznamenán propuknutím světové hospodářské a finanční krize. Celková suma činila na konci roku 138 mld. Kč. Jak je možné vyčíst z Grafu 3.3, úrokový zisk zaznamenal v tomto roce nejvyšší podíl na celkovém zisku z finanční činnosti, a to 71 %. V absolutním vyjádření to činí 98 mld. Kč, což je meziroční vzrůst o 13,3 mld. Kč.⁶ Neúrokový zisk tuzemského bankovního sektoru je z 90 % výsledkem zisku z poplatků a provizí, který se v roce 2008 mírně zvýšil na 36,1 mld. Kč. Nicméně nadále pokračuje pokles podílu zisku z poplatků a provizí na celkovém zisku z finančních činností, který nyní činí 26,2 %. Z meziročního srovnání vyplývá, že více než polovina všech bank zaznamenala pokles zisku z poplatků a provizí. Jedním z důvodů je pružná cenová politika, která je nástrojem konkurenčního boje o klienta. Z celkových poplatků a provizí představovaly poplatky a provize z platebního styku skoro 60 % výnosů, jejich tempo růstu činilo 5,4 %.

---

⁴ ČNB (2008) na základě Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2007 vysvětluje, že růst úrokového zisku byl ovlivněn především růstem úvěrového portfolia a vzestupem úrokových sazeb. K dalšímu růstu úrokového zisku přispěl především pokračující růst úroků inkasovaných od klientů.

⁵ ČNB (2008) na základě Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2007 dodává, že meziroční nárůst hodnoty ukazatele výnosů z dividend je ovlivněn zejména mimořádnou dividendou obdrženou ve skupině velkých bank.

⁶ ČNB (2009) na základě Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2008 doplňuje, že k růstu úrokového zisku v tomto roce přispěl růst úvěrového portfolia, jenž se nicméně uskutečňoval v prostředí snižování úrokových sazeb. Výši úrokového zisku ovlivnil především dále pokračující růst úroků inkasovaných od tzv. ostatních klientů (tj. bez úroků inkasovaných od bank, včetně centrální a vládních institucí).

Z hlediska struktury poplatků je vhodné zmínit stále více se projevující růst poplatků a provizí, jenž vyplývá z prodeje finančních produktů klientům (operace s cennými papíry, produkty nebankovních finančních institucí atd.). Podíl výnosů z dividend na celkovém zisku z finanční činnosti oproti roku 2007 klesl na 2,7 %. Téměř zanedbatelný výnos z finančních operací ve výši 129 mil. Kč znamenal z hlediska jednotlivých podskupin zisku to, že podíl zisku z finančních operací na celkovém zisku z finanční činnosti činil necelých 0,1 %. Právě zde se totiž částečně projeví dopady krize na finančních trzích. Největší byla ztráta z finančních aktiv v reálné hodnotě vykázaná do zisku ke konci roku 2008, jež byla vyčíslena na -11,2 mld. Kč (ČNB, 2009; ČNB, 2010).

Je patrné, že světová hospodářská a finanční krize se bankovního sektoru ČR dotkla jen nepatrně, protože i v roce 2009, kdy tato krize propuknula naplno, činil zisk z finanční činnosti 168,4 mld. Kč. Jedná se dokonce o rekordní meziroční růst za sledované období, ve výši 30,4 mld. Kč (tedy změna o 22 %). Úrokový zisk zase vykázal největší hodnotu, tentokrát rovnající se 103,3 mld. Kč. Přestože se úrokový zisk v absolutním vyjádření zvýšil, i když úrokové sazby klesaly, podíl na celkovém zisku z finanční činnosti se naopak snížil a činí teď 61,3 %. Taktéž podíl z poplatků a provizí na celkovém zisku z finanční činnosti se snížil, a to na hodnotu ve výši 21,6 %, což znamená v rámci sledovaného období nejvyšší meziroční snížení o 4,5 procentního bodu. Přesto se v absolutním vyjádření zisk z poplatků a provizí mírně zvýšil na 36,4 mld. Kč (téměř stagnace se projevovala i v předcházejícím roce). Tento procentuální pokles dvou nejvýznamnějších činitelů na tvorbě zisku z finanční činnosti je důsledkem značného navýšení podílu z finančních operací (11,3 %). Tyto finanční operace vykázaly meziroční nárůst o 19,2 mld. Kč. Projeví se zde zejména zisky z finančních aktiv k obchodování a ostatní zisky z finančních aktiv, které výrazně ovlivnily tvorbu tohoto zisku. Výnosy z dividend se na celkovém zisku z finančních operací podílely 5,7 %, což je nejvyšší zaznamenaná hodnota v rámci sledovaného období. V absolutním vyjádření se to pak rovná hodnotě 9,6 mld. Kč. Je zřejmé, že krize se nedotkla výrazným způsobem bankovního sektoru a na výši bankovních poplatků v ČR neměla žádný vliv. Český bankovní sektor se totiž mohl spoléhat na působení řady podpůrných faktorů. Ať už se jednalo mj. o již dříve úspěšně provedenou restrukturalizaci některých finančních institucí, zaměření sektoru na retailové operace či nízký podíl cizoměnových úvěrů. (MFČR, 2010; ČNB, 2010; ČNB, 2011b).

Poprvé za porovnávané období došlo k poklesu zisku z finanční činnosti v roce 2010, kdy byl tento zisk ve výši 157,4 mld. Kč. Meziroční pokles činil 11 mld. Kč. Většina bankovních subjektů působících na území ČR vykázala zisk z finanční činnosti, s výjimkou dvou poboček zahraničních bank, které se dostaly v tomto ukazateli do ztráty. K růstu

úrokového zisku v období trvale nízkých úrokových sazeb, jenž byl v tomto roce ve výši 105,3 mld. Kč, přispěl do značné míry pokles celoročních úrokových nákladů o 13,4 %, který byl větší než pokles úrokových výnosů o 4,2 %. Neúrokový zisk českého bankovního sektoru je z téměř 74 % odvozen ze zisku z poplatků a provizí, jenž se zvýšil v tomto roce o více jak 5 % (o přibližně 2 mld. Kč) na 38,5 mld. Kč. Téměř 59 % všech výnosů z poplatků a provizí představovaly poplatky a provize z platebního styku. Na celkovém zisku z finanční činnosti se výnosy z dividend podílely 3,7 %, což je zřetelně méně než v roce předcházejícím. Ještě větší pokles na podílu z finančních činností vykázal zisk z finančních operací, který nyní činí 4,9 %. Alespoň zisky z finančních aktiv k obchodování byly v témže roce výrazně navýšeny a na jeho konci dosáhly hodnoty dokonce 11 mld. Kč⁷ (ČNB, 2011b; ČNB, 2012).

V následujícím roce 2011 vzrostl zisk z finanční činnosti na hodnotu ve výši 162,1 mld. Kč. Bankovní subjekty působící již delší dobu na území ČR realizovaly z finanční činnosti zisk, kromě dvou subjektů zahajující svou činnost v tomto roce, jež žádný zisk nevygenerovaly a byly ve ztrátě. V rámci jednotlivých kategorií se úrokový zisk se 109,9 mld. Kč (meziroční růst o 4,6 mld. Kč) a 67,8 % (meziroční růst o necelý 1 procentní bod) podílem na celkovém zisku z finanční činnosti jednoznačně nejvíce podílel na celkovém zisku.⁸ Zisk z poplatků a provizí se zvýšil na 39,1 mld. Kč. Celkový podíl na zisku z finanční činnosti tak dosáhl hodnoty 24,1 %. Neúrokový zisk bankovního sektoru v rámci ČR je z téměř 75 % tvořen ziskem z poplatků a provizí, přitom více než 59 % všech výnosů z poplatků a provizí představují poplatky a provize z platebního styku. Výnosy z dividend zaznamenaly v roce 2011 nárůst 7,6 mld. Kč, přičemž se podílely 4,7 % na celkovém zisku z finanční činnosti. Zisk z finančních operací se snížil na hodnotu ve výši 5,5 mld. Kč a celkově se tak podílel na zisku z finanční činnosti 3,4 %. Zisky z finančních aktiv k obchodování se stabilizovaly na výrazně snížených hodnotách ve srovnání s rokem 2010 a na konci tohoto roku tak dosáhly hodnoty 1,2 mld. Kč (ČNB, 2012; ČNB, 2013).

Zisk z finanční činnosti bankovního sektoru byl v roce 2012 vykázán ve výši 167,1 mld. Kč, což znamená meziroční nárůst o 5 mld. Kč. Na tvorbě tohoto zisku měl rozhodující, 64,5 % podíl, úrokový zisk, i když se meziročně snížil o 1,9 % (o 2,1 mld. Kč) na 107,8 mld. Kč. V prostředí velmi nízkých úrokových sazeb tak došlo k mírnému poklesu úrokových výnosů a stagnaci úrokových nákladů. Neúrokový zisk bankovního sektoru je

---

⁷ ČNB (2011b) na základě Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2010 doplňuje, že téměř výlučně přitom šlo o zisk z měnových nástrojů (včetně měnových derivátů), jenž se v daném období podílel na 10,2 mld. Kč.

⁸ ČNB (2012) na základě Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2011 dodává, že v tomto období trvale nízkých úrokových sazeb přispěl k růstu úrokového zisku rychlejší růst úrokových příjmů o 3,2 % než zvyšování úrokových nákladů, jež vzrostly o 1,2 %.

z téměř 64 % reprezentován ziskem z poplatků a provizí. Poplatky a provize z platebního styku tvořily téměř 60 % všech výnosů z poplatků a provizí. Tento zisk oproti minulému roku poklesl na hodnotu ve výši 37,3 mld. Kč, což také zapříčinilo pokles podílu tohoto zisku na celkovém zisku z finanční činnosti, který nyní činí 22,3 %. V tomto roce byl vytvářen tlak na zúžení poplatkové škály a celkové snížení poplatků za bankovní produkty, na což banky zareagovaly změnami v obchodních poplatkových politikách. Oproti předcházejícímu roku 2011 se výnosy z dividend staly opětovně složkou zisku, která nejméně přispívá na zisk z finanční činnosti, kdy tento podíl v tomto roce činil 3,9 %, přičemž došlo k celkovému snížení výnosů z dividend na 6,6 mld. Kč. Lepší výsledky vykázal zisk z finančních operací, který dosáhl v roce 2012 hodnoty 15,4 mld. Kč, což znamená nárůst o 9,9 mld. Kč.⁹ Podíl zisku z finančních operací na celkovém zisku z finanční činnosti činil 9,2 % (ČNB, 2013; ČNB, 2014).

Rok 2013 byl taktéž ziskový, kdy se obchodním bankám podařilo navzdory velmi nízkým úrokovým sazbám vytvořit mírně vyšší zisk než v roce předcházejícím, kdy celkový zisk z finanční činnosti činil 168,1 mld. Kč. V etapě historicky nejnižších úrokových sazeb došlo k poklesu úrokového zisku na hodnotu 105,5 mld. Kč.¹⁰ Podíl úrokového zisku na celkovém zisku z finanční činnosti představoval 62,8 %. Podíl zisku z poplatků a provizí taktéž oproti předcházejícímu roku poklesl, a to na hodnotu ve výši 22,1 %, kdy celková suma činila 37,1 mld. Kč. Neúrokový zisk tuzemského bankovního sektoru je skoro z 60 % vytvářen ziskem z poplatků a provizí, přičemž více než 58 % všech výnosů z poplatků a provizí tvoří poplatky a provize z platebního styku. Nárůst oproti roku 2012 naopak zaznamenaly výnosy z dividend ve výši 8,8 mld. Kč (procentuálně 5,2 %) a zisk z finančních operací v hodnotě rovnající se 16,8 mld. Kč (procentuálně 10 %, což je nejvyšší zaznamenaný údaj v rámci sledovaného období). Obchodní banky přitom vytvořily v tomto roce ztrátu z obchodování s finančními aktivy v hodnotě 6,7 mld. Kč, což bylo důsledkem ztráty z měnových nástrojů (včetně měnových derivátů, obchodování s cizími měnami a kurzového rozpětí) ve výši 8,8 mld. Kč s tím, že ke ztrátám došlo v rámci posledních dvou měsíců roku 2013 následně po uvolnění měnových podmínek ze strany ČNB (ČNB, 2014; ČNB, 2015b).

I poslední pro analýzu zveřejněný rok 2014 byl ve znamení zisku, i když oproti roku 2013 tento zisk z finanční činnosti klesl o 100 mil. Kč, takže výsledek za tento rok činil

---

⁹ ČNB (2013) na základě Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2012 dodává, že zvýšení v tomto období bylo založeno na výrazném zvýšení zisku z měnových nástrojů (včetně měnových derivátů).

¹⁰ ČNB (2014) na základě Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem 2013 vysvětluje, že v roce 2013 došlo jak ke snížení úrokových výnosů (o více než 15 mld. Kč), tak k poklesu úrokových nákladů (o 13 mld. Kč). Výše úrokového zisku pak byla ze 78 % dosažena operacemi s klienty (82,2 mld. Kč).

168 mld. Kč. Také toto období bylo prostředím velmi nízkých úrokových sazeb, přičemž úrokový zisk vzrostl o 4,7 % na hodnotu ve výši 110,4 mld. Kč. Tento růst představuje jak růst úrokových výnosů o 2,7 %, na 159 mld. Kč, tak i snížení úrokových nákladů o 1,6 %, na 48,5 mld. Kč. Podíl úrokového zisku na celkovém zisku z finanční činnosti se taktéž zvýšil na hodnotu 65,7 %. Na rozdíl od úrokového zisku, zisk z poplatků a provizí opětovně poklesl, stejně jako v letech předcházejících, kdy se tentokrát snížil ve srovnání s rokem 2013 o 1 mld. Kč na hodnotu ve výši 36,1 mld. Kč (meziroční pokles o 2,6 %). Je to důsledek snížení výnosů z poplatků a provizí o 1,8 % na 49 mld. Kč a zvýšení nákladů na poplatky a provize o 0,6 % na 12,9 mld. Kč. Podíl na celkovém zisku z finanční činnosti se tak snížil na 21,5 %. Výnosy z dividend meziročně poklesly o 23,7 % na 6,7 mld. Kč, což znamená, že se podílejí na celkovém zisku z finančních výnosů ve výši 4 %. Zisk z finančních operací se oproti předcházejícímu roku taktéž snížil, a to na 14,7 mld. Kč. Podíl na zisku z finančních operací tak poklesl na 8,6 %. Na rozdíl od předchozího roku přispěl v tomto roce k zisku z finančních činností významnou měrou zisk z finančních nástrojů k obchodování, a to 4,1 mld. Kč. Obchodní banky v roce 2014 vydělaly taktéž na kurzových rozdílech 8,2 mld. Kč, což je ale o 62,3 % méně, než kolik činil mimořádně vysoký zisk z kurzových rozdílů v roce 2013. Banky opět utrpěly v tomto roce ztrátu ze zajišťovacích operací, avšak oproti roku 2013 se jim podařilo tuto ztrátu významně snížit na pouhých 300 mil. Kč (ČNB, 2015b).

Jak je patrné z Grafu 3.3, srovnáme-li podíly zisku z bankovních poplatků a provizí v čase, je patrný klesající trend. Tento pokles může být výsledkem mnoha rozličných faktorů. Jednou z příčin může být tlak veřejnosti či médií v souvislosti se snižováním bankovních poplatků či nižší počet transakcí. Dalším důvodem je, že ač stále velké banky na tuzemském trhu stále dominují, zdá se, že nové banky (např. AirBank, Fio banka), které vstoupily na trh v posledních letech, vytvořily na trhu konkurenci, která dále trh kultivovala, což vedlo ke snižování poplatků. Jelikož se bankovní prostředí velmi rychle přizpůsobuje požadavkům klientů, může být další příčinou postupné zvyšování podílu elektronických plateb, které jsou levnější než klasické platební metody a navíc snadno dostupné, a taktéž přechod klientů na cenově výhodnější finanční balíčky. Vývoj ve sledovaném období tento trend potvrzuje. Ještě v roce 2004 činil podíl zisku z poplatků a provizí na celkovém zisku z finanční činnosti 30,2 %, v roce 2014 byl tento podíl již 21,5 %, kdy od roku 2012 zisk z poplatků a provizí každoročně klesá i v absolutním vyjádření (viz Příloha 5) (Mesec.cz, 2014).

3.2 Výše bankovních poplatků v České republice ve srovnání se zahraničím

Dosud byly hodnoceny bankovní poplatky pouze v měřítku ČR, ale pro lepší vypovídající hodnotu je vhodné učinit srovnání v rámci dalších evropských zemí. Otázkou ovšem zůstává, jak požadované vypovídací hodnoty dosáhnout, jelikož porovnání výše bankovních poplatků v absolutním vyjádření bez příslušné metodiky je nedostačující. Kdyby se vybraly konkrétní bankovní poplatky v určitých bankách v ČR a porovnaly se tyto jednotlivé poplatky s výší stejných poplatků u mateřských bank, vypovídací hodnota by byla i tak v podstatě minimální, jelikož jsou v současnosti populární produktové balíčky, které se na trhu objevují v mnoha variacích, kdy je tak krajně nepravděpodobné předpokládat, že se najde ve dvou různých státech skoro totožný produkt. Proto je nutné pro porovnání v této oblasti vyhledat důvěryhodné zdroje, které měly dostatečnou přípravu na sběr dat.

Evropská komise (dále EK) vypracovala v roce 2009 studii – *Data collection for prices of current accounts provided to consumers: Final Report*, a proto bude tato podkapitola vycházet z této konečné zprávy EK (2009), která požadavky na vyhodnocení splňuje. Přestože jde o materiál vzniklý rok po začátku světové hospodářské a finanční krize, jedná se o nejkomplexnější zprávu v oblasti komparace bankovních poplatků v rámci Evropy široce dostupnou veřejnosti, která má i dnes dostatečnou vypovídající hodnotu k dalšímu zpracování, jelikož poplatková politika bank se razantním způsobem mění v čase pomalu.

Studie totiž sbírala data od února do dubna roku 2009 a pokrývá přitom 81 % evropského trhu, kdy bylo srovnáváno 224 různých bank z 27 zemí EU (v rámci ČR bylo do výzkumu zahrnuto 5 obchodních bank). Údaje v rámci Chorvatska, jakožto zatím poslední země přijaté do EU, ve zprávě EK zahrnuty nejsou, jelikož se členem stalo až v roce 2013. Pro co nejobjektivnější analýzu pracovníci EK kontaktovali zkoumané banky vícekrát, aby získali potřebné informace pro výzkum. Z hlediska účtovaných poplatků totiž nebylo u 34 % kontaktovaných případů možné využít informace dostupné přímo z webových stránek. K dalšímu kontaktu proto docházelo kvůli potvrzení sazeb, kvůli vyjasnění si některých poplatků, doplnění neúplných sazebníků bank, získání nedohledatelných informací na webových stránkách a v jiných případech byl opětovný kontakt nutný ohledně všeobecného způsobu účtování poplatků v dané zemi. Banky musely být kontaktovány i opakovaně, jelikož někteří pracovníci bank byli ochotni podávat tyto informace pouze ústní formou či odmítali poslat sazebníky v elektronické podobě, případně faxem. Pracovníci bank byli často v otázkách na všeobecné poplatky dobře připraveni, ve specifických případech však byli i oni nuceni detaily účtování poplatků dohledat. Přehlednost z hlediska sazebníků bank tak není

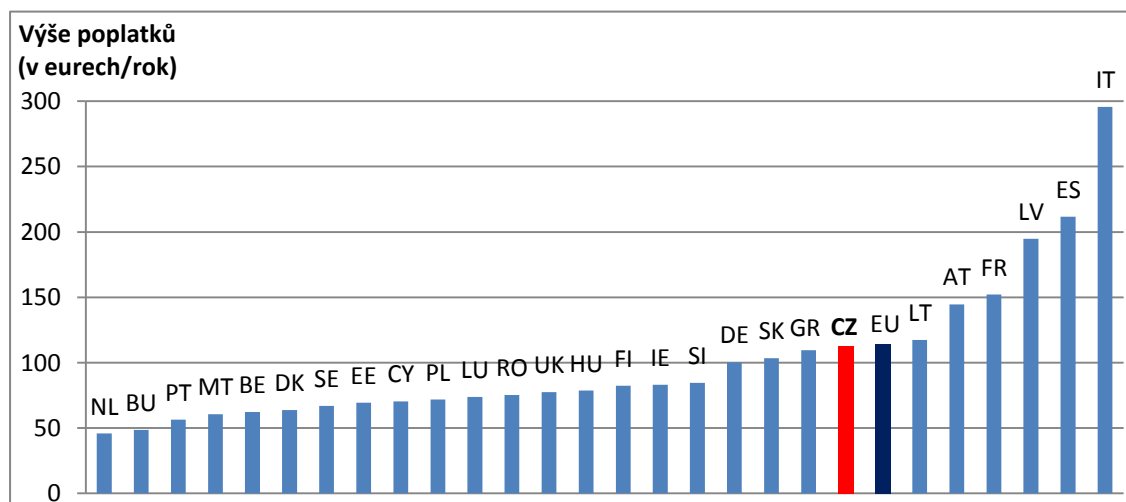
problémem pouze v ČR, ale i v rámci celé EU. Orientace běžného spotřebitele v různých nabídkách na trhu je tak problematická.

Na základě získaných výsledků bylo cílem studie zjistit, jak si evropské země vedou v rámci transparentnosti poplatků a dále porovnání cen bankovních služeb, které se vztahují k běžným účtům. Zároveň by však výsledky měly sloužit k lepšímu chápání rozdílů mezi cenami v rámci zemí EU, kdy chce EK působit na zlepšení konkurenčního prostředí a zvýšení porovnatelnosti poplatků pro samotné klienty bank.

Pro potřeby výzkumu tak byly vytvořeny tři profily spotřebitelského chování (aktivní, průměrný a pasivní klient), přičemž se zkoumal ještě základní typ bankovního účtu, kde se platí za každou využitou službu. Současně byl každý z těchto profilů vytvořen ve dvou verzích – varianta domácí a evropská. Varianta domácí ke každé zkoumané zemi zohledňovala počet bankovních operací typických pro danou zemi, přičemž varianta evropská odrážela počet bankovních operací typických pro průměrného evropského spotřebitele. Cenu za služby pracovníci EK stanovili jako průměr mezi zkoumanými bankami, kdy se braly v úvahu nejvhodnější balíky služeb. Jestliže balíky, které obsahují dané množství služeb zahrnutých v ceně, nemohou být „šité na míru“ přesně každému profilu klienta, cena za některé služby tak musela být přepočítána.

V rámci mezinárodního srovnání se jako nejlepší profil jeví evropská varianta průměrně aktivního evropského spotřebitele. Na základě získaných údajů tak mohl vzniknout Graf 3.4, který ukazuje výši bankovních poplatků v zemích EU 27, kde jsou země seřazeny vzestupně od nejnižší roční výše bankovních poplatků v eurech až po nejvyšší roční výši bankovních poplatků v eurech.

Graf 3.4 Výše ročních bankovních poplatků průměrného evropského spotřebitele v zemích EU 27 (v eurech)

Zdroj: EK (2009); vlastní zpracování

Z Grafu 3.4 je na první pohled patrné, že ČR patří k zemím s nejvyššími bankovními poplatky, pokud bereme v úvahu průměrně aktivního evropského spotřebitele. ČR se umístila s hodnotou 112,84 €/rok v pořadí zemí EU 27 na celkovém sedmém místě.¹¹ Vyšší poplatky byly zjištěny taktéž v Itálii (295,66 €/rok), Španělsku (211,56 €/rok), Francii (152,14 €/rok), Rakousku (144,6 €/rok) a ve dvou pobaltských zemích – v Lotyšsku (194,77 €/rok) a Litvě (117,29 €/rok). Zejména u Itálie, Španělska a Lotyšska je obsazení prvních tří příček naprosto jednoznačné, kdy vykázané hodnoty značně zvyšují i celkový průměr v zemích EU 27, který činí 114 €/rok. Zajímavý je výrazný rozdíl mezi státy se společnou historií i geografickou polohou. Třeba Portugalsko, které se stejně jako Španělsko nachází na Pyrenejském poloostrově, má jedny z nejnižších bankovních poplatků v rámci zemí EU 27. Podobně je tomu i v rámci pobaltských republik, kdy Lotyšsko i Litva patří ke krajinám s nejvyššími bankovními poplatky, naproti tomu Estonsko s hodnotou 69,39 €/rok obsadilo 8. příčku z hlediska nejnižší výše bankovních poplatků v rámci EU 27. Nejmenší hodnoty naopak vykazalo Nizozemsko (45,87 €/rok), Bulharsko (48,57 €/rok) a již zmiňované Portugalsko (56,41 €/rok).

Srovnáme-li evropské a domácí varianty, zjistíme několik skutečností. Většina zemí, včetně ČR, se dostane na vyšší pozice (dražší bankovní poplatky), když použijeme evropskou verzi. V rámci ČR je to z hlediska průměrného klienta posun z 9. místa u domácí varianty (95,37 €/rok) na zmiňované 7. místo v rámci evropské varianty (112,84 €/rok). V dalších státech jsou rozdíly ještě výraznější. Pouze v desíti státech EU 27 (Dánsko, Finsko, Francie, Kypr, Malta, Nizozemsko, Polsko, Slovinsko, Rumunsko, Velká Británie) nastala situace, že bankovní poplatky byly nižší, když se použila evropská varianta, což naznačuje, že obyvatelé v těchto zemích jsou aktivnější v používání účtu, než průměrný Evropan. Zajímavostí taktéž je, že s výjimkou Litvy, se u zemí s nejvyššími bankovními poplatky neobjevuje výraznější rozdíl v pořadí mezi evropskou a domácí variantou. Veškeré údaje určené ke srovnání států jsou k vidění v Příloze 6.

Z hlediska transparentnosti stanovili pracovníci EK její dvě dimenze, kdy první je relativní jednoduchost cen a druhá relativní transparentnost cen. Relativní jednoduchost cen vyjadřuje, kolik je složek jedné ceny bankovní služby. Třeba v případě ČR je přijetí platby u

---

¹¹ Zpráva EK (2009) dodává, že v dalších profilech ČR obstála v rámci zemí EU 27 lépe. V rámci evropských profilů se z hlediska pasivního klienta umístila na 14. místě (41,11 €/rok), z hlediska aktivního klienta obsadila 9. místo (196,18 €/rok) a v rámci základního typu bankovního účtu ČR patří 10. místo (74,87 €/rok). V případě domácích profilů se ČR z hlediska pasivního klienta umístila na 15. místě (39,65 €/rok), z hlediska průměrného klienta na 9. místě (95,37 €/rok), z hlediska aktivního klienta taktéž na 9. místě (156,52 €/rok) a v rámci základního typu bankovního účtu ČR obsadila 12. místo (54,81 €/rok). ČR tak pouze ve dvou případech patřila k levnější polovině zemí EU 27.

bank složené ze dvou částí – za samotné přijetí platby a za zpracování platby clearingovým centrem ČNB. Z tohoto pohledu patří ČR v rámci EU k podprůměru, tedy k zemím EU s horší transparentností, kdy se nad průměrem nachází 63 % sledovaných zemí. Relativní transparentnost cen naopak poskytuje informace o tom, zda je nutné další zkoumání, než se zjistí konečná cena, kterou spotřebitel zaplatí za danou službu. Zde ČR spadá do nadprůměru v rámci EU 27, tedy naopak k státům s lepší transparentností, a to společně s dalšími 15 zeměmi. Nad průměrem v obou oblastech je celkově 13 států EU. Byla zde taktéž zaznamenána pozitivní korelace, z které vyplývá, že čím méně složek ceny služby, tím jednodušší pochopení cen.

V rámci finální zprávy byl sledován autory práce taktéž rozptyl v poplatcích v rámci každého zkoumaného státu. Z tohoto pohledu ČR spadá do skupiny se silnější cenovou konkurencí, tedy nižším rozptylem poplatků mezi jednotlivými bankami. Tento rozptyl byl v tuzemsku v rámci EU 27 podprůměrný ve všech profilech s výjimkou pasivního klienta, kde naopak ČR zaznamenala dokonce druhý největší rozptyl. Z toho vyplývá, že klienti bank, kteří svůj účet příliš nepoužívají a nejsou přitom spokojeni s výší poplatků, jež platí, by měly využít alternativ na trhu, jelikož je pravděpodobné, že najdou výhodnější nabídku.

3.3 Dílčí shrnutí

Tato kapitola byla zaměřená na vliv bankovních poplatků a jejich vývoj v čase na území ČR od jejího vzniku. K tomuto účelu byly použity materiály vypracovávané ČNB, která má dohled nad bankovním sektorem.

Výroční zprávy obchodních bank slouží ČNB jako jeden ze zdrojů pro vytvoření Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem, která bývá každoročně sestavována a následně zpřístupněna veřejnosti. V rámci tohoto materiálu je rozlišována struktura zisku podle druhu na úrokový zisk, výnosy z dividend, zisk z finančních operací a právě zisk z poplatků a provizí.

Hlavní složku příjmů obchodních bank představuje úrokový zisk, který vznikne kladným rozdílem mezi úrokovými výnosy a úrokovými náklady. Výnosy z dividend představují zpravidla nejnižší složku příjmů, přičemž ji tvoří dividendy přijaté od dceřiných a přidružených společností v rámci finančních skupin. Zisk z finančních operací představuje sumu ostatních příjmů z finanční činnosti a nebývá stabilním zdrojem příjmů obchodních bank, jelikož málokdy jsou všechny složky kladné.

Zisk z bankovních poplatků a provizí představuje druhý největší a navíc stabilní zdroj příjmů obchodních bank. Rozliší se bankovní poplatky a provize. Oba pojmy označují jednostrannou částku, kterou banky účtují klientům za poskytnuté služby. Bankovní poplatky se od provizí odlišují tím, že jsou aplikovány při ocenění takových produktů, jejichž podstatou není převzetí určitého rizika bankou. Bankovní poplatky lze taktéž členit na přímé a nepřímé. Zisk z poplatků a provizí obchodní banka získá v případě, kdy vznikne kladný výsledek po rozdílu výnosů z poplatků a provizí a nákladů na poplatky a provize.

Po přechodu k tržnímu hospodářství v roce 1989 byl bankovní sektor poddimenzovaný. Až noví vlastníci privatizovaných bank přenesli své standardy z rozvinutého bankovníctví do ČR, a tak si klienti bank i zaměstnanci osvojili poplatkovou politiku, která se stala důležitým zdrojem příjmů bank. Podíly poplatků a provizí na celkovém zisku každoročně rostly. Změnu lze vyzorovat po vstupu ČR do EU, kdy začal zisk z poplatků a provizí postupně klesat, přestože i nadále tvoří druhý největší příjem obchodních bank. Ukázala se také netečnost zisku z bankovních poplatků vůči propuknutí světové hospodářské a finanční krizi z roku 2008. Důvodem snižování zisku z bankovních poplatků může být tlak veřejnosti nebo médií v souvislosti se snižováním bankovních poplatků či nižší počet transakcí, zvyšování podílu elektronických plateb, cenově výhodné finanční balíčky pro klienty. Zejména tlak nově příchozí konkurence z posledních let se na výši zisku z bankovních poplatků a provizí jednoznačně podílí.

Srovnání výše bankovních poplatků v rámci ČR se zahraničím dává ucelenější představu o skutečné zátěži klientů bank. Z hlediska průměrného evropského spotřebitele má ČR sedmé nejvyšší bankovní poplatky v rámci EU. Poplatková politika bank v ČR se tak určitě musí přizpůsobovat jejím klientům, kteří vytvářejí tlak na snižování či přímo odstraňování bankovních poplatků. Přesto se ukázalo, že v českém bankovním prostředí o výši bankovních poplatků rozhoduje konkurence mezi obchodními bankami, jelikož studie ukázala, že ČR patří k zemím se silnější cenovou konkurencí.

4 Zhodnocení bankovních poplatků v České republice z pohledu klienta

obchodní banky

Předcházející kapitola byla zaměřena na vztah bankovních poplatků k obchodním bankám, přičemž tato kapitola se zabývá vztahem bankovních poplatků k samotným jejich plátcům, tedy klientům obchodních bank. Průzkumů na toto téma existuje celá řada, ať už jsou výsledkem dotazů získaných na ulici či na webových stránkách, prováděných lokálně či celosvětově. Průzkumy provádějí různé deníky, odborné časopisy, výzkumná střediska a taktéž pravidelně samotné banky. Ovšem mnoho průzkumů nemá dostatečnou vypovídající hodnotu.

Problémem takových průzkumů, zejména na webových stránkách, je věková struktura respondentů. Většinou se totiž jedná o mladé lidi, čímž je věkové spektrum neúplné, a proto se snižuje vypovídací schopnost výsledků. Deníky, časopisy, výzkumná střediska i banky se problematikou zabývají podrobněji, kdy se zaměřují na porovnání nákladů na účet v závislosti na typu klienta, případně se soustřeďují na konkrétní problémy v rámci vztahů klientů s jejich bankami, například, jak často navštěvují jejich pobočky či jak jsou spokojeni s komunikací banky. Zajímavé v tomto ohledu by určitě bylo zjistit, co ve svých průzkumech zajímá samotné banky, jak získané informace hodnotí a jak na ně reagují. Tyto informace jsou však pouze interní, které si banky střeží. V rámci takto vedených prací hraje důležitou roli nejen věková struktura, ale i vzdělání a pohlaví dotazovaných. Proto i ve vytvořeném dotazníkovém šetření pro potřeby této diplomové práce byly zahrnuty informace týkající se pohlaví, věku i vzdělání respondentů.

Zámečník a Nacher (2007) pak uvádí, že v souvislosti s tím, že jsou bankovní poplatky, které se pojí s běžným účtem běžného občana, různorodé, je pochopitelné, že se individuální potřeby klientů vzájemně liší a že se průměrný klient liší banku od banky. To je dáno mimo jiné tím, že se různé obchodní banky soustřeďují na různý klientský segment, kdy se některé z nich specializují na bohatší klientelu a jiné na širokou veřejnost, přičemž některé významně preferují přímé bankovníctví, jiné ale naopak rozšiřují síť poboček a představují tak jistotu pro osoby, které nevěří internetu a mobilním telefonům.

Rozdílnost klientely je podle Zámečníka a Nachera (2007) dále dána taktéž poplatkovou politikou. V případě, že se banka zaměřuje na movitější klienty, nasadí často vysoké základní poplatky, z nichž sleví pouze v situacích, kdy má klient vyšší zůstatky na účtech, vysoké obraty nebo přijaté platby. Proto není srovnání bankovních poplatků podle "typického" klienta úplně vypovídající. Přesto je potřeba srovnání dělat a získat tak přehled o

cenové hladině bank – a typický bankovní klient je dobrým měřítkem. Při rozhodování o výběru bankovního domu však klient nezohledňuje pouze výši poplatků, ale i další faktory s bankou spojené (dostupnost banky, reputace banky). V rámci dotazníkového šetření tak byly i tyto faktory zahrnuty do otázek.

4.1 Průzkum trhu

Předmětem této podkapitoly je vyhodnocení dotazníkového šetření, které pro co nejširší vzorek populace zahrnuje respondenty právě podle různého pohlaví, věku i vzdělání. Získávání informací od respondentů probíhalo dotazníkovou formou v ulicích měst Ostrava, Uherské Hradiště, Uherský Brod a Bojkovice, a to od konce ledna do března. Část dotazníků byla zaslaná přes internet k vyplnění.

Cílem dotazníkového šetření bylo vysledovat preference klientů bank v oblasti bankovních poplatků a zjistit, co tito klienti ve vztahu k bankám vnímají nejvíce negativně a jak můžou svoje postavení změnit. Pozornost byla zaměřena na uživatele běžných účtů. Celkově dotazník tvoří 20 otázek (17 otázek k danému tématu, 3 otázky osobní). Kompletní podoba dotazníku je uvedena v Příloze 7.

Z hlediska dotazníkového šetření respondenti vybírali v rámci každé otázky pouze jednu odpověď, kdy měly označit právě jednu z předdefinovaných možností. U vybraných otázek přitom byla možnost vypsání vlastní odpovědi.

Přínosem dotazníku by měla být věková, pohlavní a vzdělávací diferenciace respondentů, kdy byly dotazované osoby vybírány tak, aby v něm byla zahrnuta každá část populace v rámci zmíněných kategorií. Proto se dá u části respondentů, kteří dotazník vyplnili, předpokládat, že by bez oslovení neměli snahu se podobného průzkumu zúčastnit, i kdyby na podobné šetření, např. na internetu, náhodně natrefili.

Celkem bylo získáno 117 dotazníků od stejného počtu osob, přičemž počet oslovených osob byl nejméně třikrát vyšší. Z počtu 117 osob byly po první otázce 3 osoby vyloučeny ze šetření, což bude následně v textu vysvětleno u první otázky. Tím by mělo být dosaženo požadované vypovídající hodnoty a závěr z dotazníkového šetření by měl přinést určité zhodnocení bankovních poplatků z pohledu klientů bank.

Rozdělení respondentů bylo následovné:

- z původního počtu 51 mužů a 66 žen bylo využito pro účely dotazníkového šetření odpovědi 49 respondentů a 65 respondentek,
- z hlediska věku tak bylo osloveno 21 osob mladších 24 let, 44 osob ve věku 25-44 let, 40 osob ve věku 45-64 let a 12 osob starších jak 65 let, pro účely dotazníkového šetření některé osoby nevyhověly, a proto bylo dále využito odpovědi pouze u 9 osob starších 65 let,
- z hlediska vzdělání pak bylo osloveno 12 osob se základním vzděláním, 26 osob se středním vzděláním bez maturity nebo s vyučením, 43 osob se středním vzděláním s maturitou a 36 osob s vysokoškolským vzděláním, pro účely dotazníkového šetření některé osoby nevyhověly, a proto bylo dále využito odpovědi pouze u 10 osob se základním vzděláním a 25 osob se středním vzděláním bez maturity či s vyučením.

4.1.1 Dotazníkové šetření

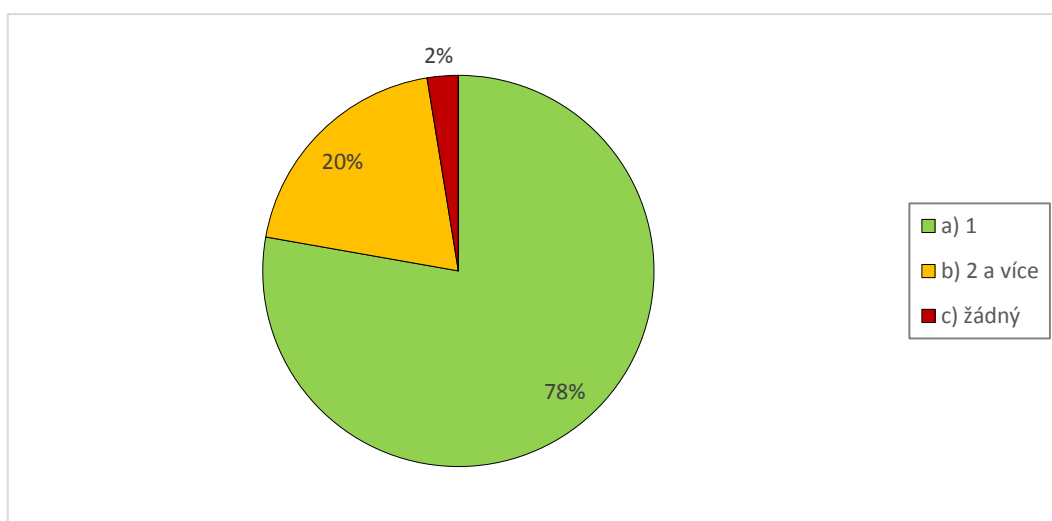
V této části diplomové práce jsou vyhodnocovány výsledky dotazníkového šetření dle struktury jednotlivých otázek. Pro lepší přehlednost je text taktéž doplněn o grafy ukazující procentuální rozdělení odpovědi respondentů a tabulkami znázorňující odpovědi respondentů podle jejich pohlaví, věku a vzdělání.

1. Rozdělení respondentů podle počtu využívaných účtů

Na základě Grafu 4.1 je zřejmé, že nejvíce respondentů používá jen jeden účet, a to celkem 91 dotázaných osob (78 %), dalších 23 respondentů (20 %) využívá pro svoje účely 2 a více účtů, 3 dotázané osoby (2 %) odpověděly, že žádný bankovní účet nemají. Celkově tedy 114 ze 117 respondentů (98 %) má minimálně jeden bankovní účet. Zbylé 3 osoby nemají ani jeden bankovní účet, což znamená, že jejich odpovědi u dalších otázek nebudou do šetření započítávány, protože mnohé z nich se dále týkají bankovních účtů, kdy tyto osoby nemohly na danou otázku věrohodně odpovědět. Proto se další otázky týkají pouze již 114 respondentů.

Graf 4.1 Otázka č. 1: Kolik používáte bankovních účtů?

Zdroj: Vlastní výzkum

Podíváme-li se na Tab. 4.1, zjistíme, že všechny osoby nemající účet patří do věkové skupiny nad 65 let. Toto zjištění není tak překvapivé, jelikož v minulosti často pracující lidé dostávali výplatu za odvedenou práci v hotovosti, takže bankovní účet nepotřebovali, což se nezměnilo ani jejich odchodem do důchodu. Tyto osoby mohou využívat stále vkladní knížky.

Je však zřejmé, že většina lidí využívá jeden účet, a to napříč všemi kategoriemi. Svědčí to o určitém konzervatismu českých klientů bank, kteří jsou stále zvyklí řešit vše nejradši „pod jednou střešou“, a to i za cenu případných vyšších nákladů. Štěpánek (2014) z ČBA přesto na základě průzkumu společnosti SC&C z roku 2013 uvádí, že je patrný nový trend, kdy si klienti ke své hlavní bance přibírají ještě další banku nebo banky.

Tab. 4.1 Otázka č. 1: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

Odpovědi: (117 respondentů)	a	b	c
POHLAVÍ:			
muž	38	11	2
žena	53	12	1
VĚK:			
do 24 let	15	6	0
25 – 44 let	37	7	0
45 – 64 let	33	7	0
nad 65 let	6	3	3
VZDĚLÁNÍ:			
základní	9	1	2
střední bez maturity	18	7	1
střední s maturitou	35	8	0
vysokoškolské	29	7	0

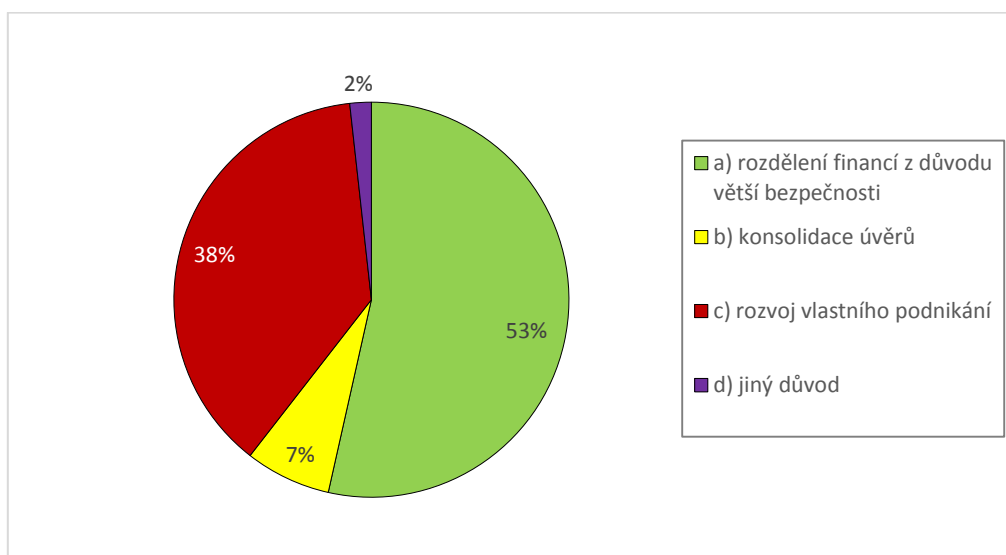
Zdroj: Vlastní výzkum

2. Rozdělení respondentů podle přesvědčení k vytvoření dalšího účtu

V další otázce se zjišťovalo, co přesvědčilo respondenty k vytvoření dalšího účtu nebo co by případně respondenty, kteří více bankovních účtů nemají, přesvědčilo, aby si i další účet u některé z obchodních bank nově zařídili.

Z Grafu 4.2 vyplývá, že nadpoloviční většinu respondentů (53 %) přesvědčilo, nebo by přesvědčilo, k vytvoření dalšího účtu rozdělení financí z důvodu větší bezpečnosti. Tuto odpověď zvolilo 61 dotázaných osob. Jako druhý nejčastější důvod respondenti uvedli rozvoj vlastního podnikání, což zvolilo 43 osob (38 %). 8 dotazovaných (7 %) uvedlo jako důvod konsolidaci úvěrů, která jim umožňuje spojit více úvěrů do jedné půjčky za výhodnějších podmínek. Pouze 2 respondenti (2 %) nezvolili ani jednu z nabízených možností a jako další důvod oba shodně vypsali nižší poplatky u jiné banky.

Graf 4.2 Otázka č. 2: Co (by) Vás přesvědčilo k vytvoření dalšího bankovního účtu?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.2 třídí odpovědi podle věkové, pohlavní a vzdělanostní struktury. Lze si povšimnout, že i když je žen poměrně více než mužů, dávají přednost jistotě, jelikož na rozvoj vlastního podnikání by využilo či využívá další účet méně žen než právě mužů. Taký si lze povšimnout, že další bankovní účet na rozvoj podnikání plánuje, nebo už má již nyní zařízený, 71 % osob mladších 24 let. S přibývajícím věkem lidé myslí spíše na bezpečnost, i když u skupiny nad 65 let byl tento poměr překvapivě vyrovnaný. Z hlediska vzdělání 28 z 36 dotázaných osob s vysokoškolským vzděláním upřednostňuje u dalšího účtu též bezpečnost.

Tab. 4.2 Otázka č. 2: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

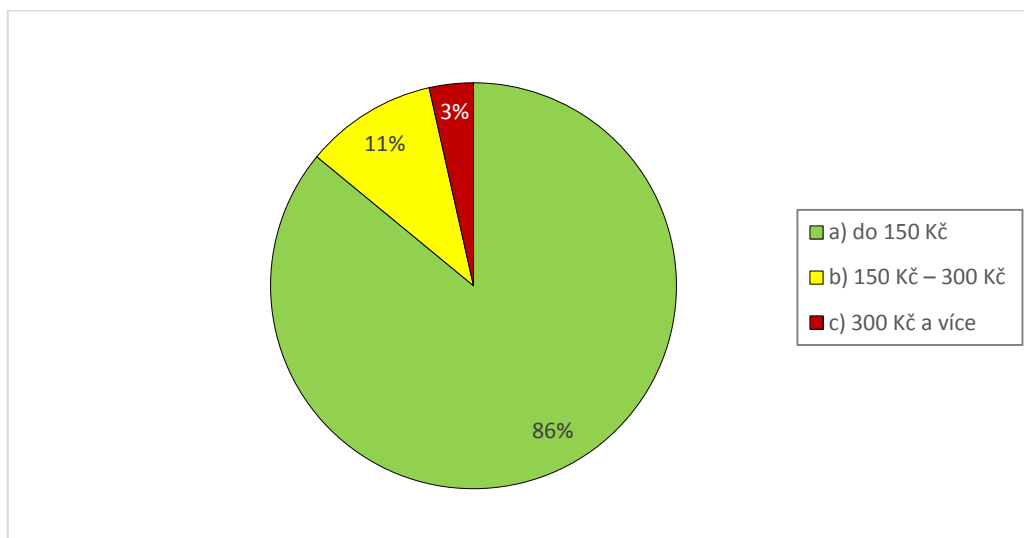
Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d
POHLAVÍ:				
muž	24	1	23	1
žena	37	7	20	1
VĚK:				
do 24 let	4	2	15	0
25 – 44 let	26	5	13	0
45 – 64 let	27	1	11	1
nad 65 let	4	0	4	1
VZDĚLÁNÍ:				
základní	5	0	4	1
střední bez maturity	10	2	12	1
střední s maturitou	18	2	23	0
vysokoškolské	28	4	4	0

Zdroj: Vlastní výzkum

3. Rozdělení respondentů podle měsíční výše hrazených poplatků

Z Grafu 4.3 jednoznačně vyplývá, že 86 % respondentů, tedy 98 osob, platí za bankovní služby přibližně do 150 Kč za měsíc. Dalších 11 %, tedy 12 osob, platí za tyto služby měsíčně mezi 150 Kč až 300 Kč. Zbývá 3 %, tedy 4 respondenti uvedli, že měsíčně platí za bankovní služby více než 300 Kč. Banky nabízejí kvůli vlastní konkurenceschopnosti stále výhodnější balíčky služeb pro potenciální i stávající klienty.

Graf 4.3 Otázka č. 3: Kolik platíte přibližně měsíčně za služby poskytované Vaší bankou?

Zdroj: Vlastní výzkum

Je zjevné, že klienti bank využívají výhodné balíčky služeb, které jsou určeny zvláště pro studenty. Zřetelně je to pak vidět v Tab. 4.3, kdy ve skupině mladších 24 let 20 z 21 dotázaných respondentů platí měsíčně méně než 150 Kč. Taktéž 39 respondentů se středním vzděláním s maturitou z celkových 43 měsíčně zaplatí za bankovní služby do 150 Kč. I v dalších kategoriích jsou vykazovány obdobné výsledky. To dokazuje, že banky jsou přístupné k vylepšování podmínek svých klientů. Často se ale musejí nejdříve sami klienti bankám ozvat kvůli výhodnějším možnostem, které jejich banka nabízí a vyvinout na ní tak tlak.

Tab. 4.3 Otázka č. 3: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c
POHLAVÍ:			
muž	43	4	2
žena	55	8	2
VĚK:			
do 24 let	20	1	0
25 – 44 let	35	8	1
45 – 64 let	36	2	2
nad 65 let	7	1	1
VZDĚLÁNÍ:			
základní	9	1	0
střední bez maturity	20	2	3
střední s maturitou	39	4	0
vysokoškolské	30	5	1

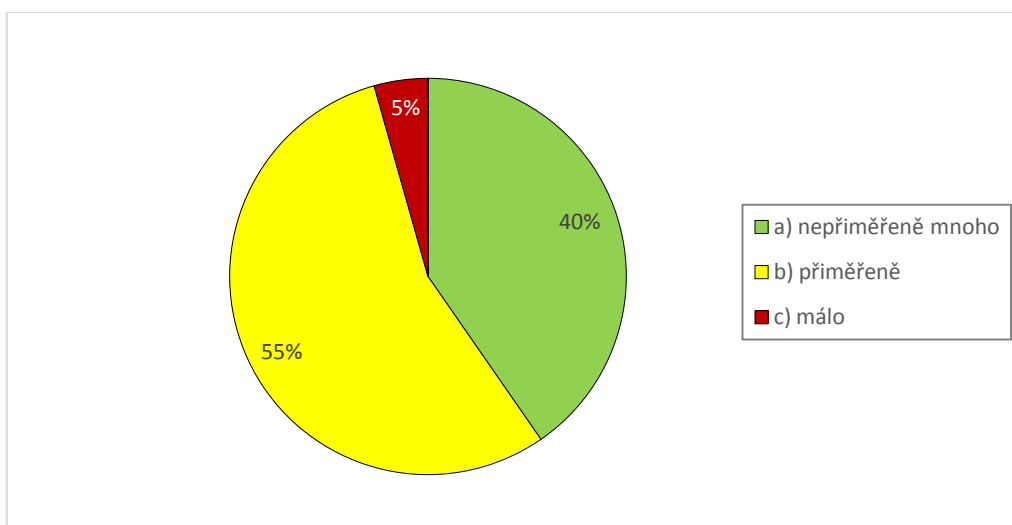
Zdroj: Vlastní výzkum

4. Rozdělení respondentů podle subjektivního pocitu z hrazení poplatků

V rámci této otázky bylo cílem zjistit vlastní postoj klientů bank na základě jejich zkušeností k výšce poplatků u vlastních účtů a při jejich běžném platebním styku. I když v diskuzích se často debatuje o výši poplatků v negativních souvislostech, podle dotazníkového šetření si nadpoloviční většina (55 %), tedy 63 osob domnívá, že za služby spojené s jejich depozitními produkty platí přiměřeně. Toto zjištění se dá do jisté míry dát do souvislosti i s předcházející otázkou, neboť kromě 5 osob, které tímto způsobem taktéž odpověděly, spadali zbylí respondenti při průzkumu jednotlivých dotazníků také do skupiny, která současně hradí poplatky do výše 150 Kč za měsíc. Přesto i osoby, které za poplatky měsíčně platí do 150 Kč, se spolu s dalšími respondenty z vyšších poplatkových skupin v rámci této otázky vyjádřily tak, že se jim zdá, že za služby spojené s účty platí nepřiměřeně

mnoho (40 %). Takto odpovědělo 46 dotázaných osob. Pouhých 5 % (5 respondentů) si myslí, že za služby spojené s jejich účty platí málo. Graf 4.4 ilustruje tuto situaci.

Graf. 4.4 Otázka č. 4: Za bankovní služby podle Vás platíte jak vysoko?

Zdroj: Vlastní výzkum

Z hlediska jednotlivých kategorií tuto otázku rozebírá Tab. 4.4, kdy se dá říct, že ve všech kategoriích, jak podle pohlaví, věku či vzdělání nejsou výrazné rozdíly, jelikož dominuje názor, že za služby spojené s jejich účty platí přiměřeně. Jen v kategorii ve věku od 45 do 64 let převažuje počet osob, kterým se zdá, že za poplatky platí nepřiměřeně mnoho. Obdobně je tomu i v rámci kategorie osob se základním vzděláním.

Tab. 4.4 Otázka č. 4: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

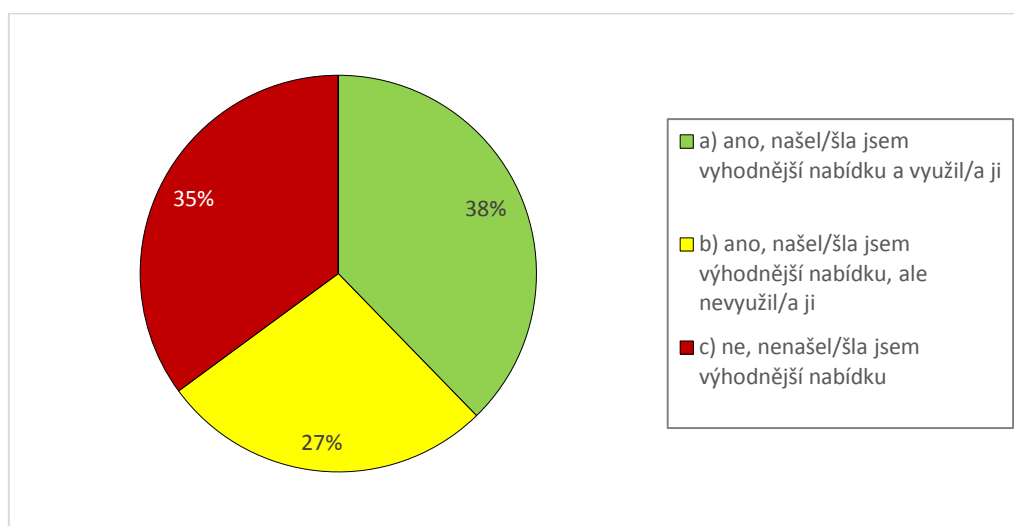
Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c
POHLAVÍ:			
muž	20	26	3
žena	26	37	2
VĚK:			
do 24 let	7	13	1
25 – 44 let	16	25	3
45 – 64 let	20	19	1
nad 65 let	3	6	0
VZDĚLÁNÍ:			
základní	6	4	0
střední bez maturity	9	14	2
střední s maturitou	16	26	1
vysokoškolské	15	19	2

Zdroj: Vlastní výzkum

5. Rozdělení respondentů podle jejich zájmu o alternativní produktové balíky

V rámci této otázky bylo cílem zjistit aktivitu klientů bank při hledání výhodnějších nabídek. Graf 4.5 ukazuje, že rozdíly mezi respondenty nebyly výrazné. Nejvíce respondentů (38 %) odpovědělo, že při aktivním hledání jiných produktových balíčků narazili na výhodnější nabídku, kterou se nebáli využít. Dohromady šlo o 43 osob. Následovala skupina 40 respondentů (35 %), která nenašla výhodnější nabídku dostupnou na trhu. Zajímavé přitom je, že přesně polovina osob, která si stěžovala, že za poplatky platí nepřiměřeně mnoho, se nesnažila aktivně hledat výhodnější nabídku. Překvapující je taktéž zjištění, že 31 dotázaných osob (27 %) sice aktivně hledalo a následně našlo výhodnější nabídku, ale nerozhodly se této příležitosti využít.

Graf 4.5 Otázka č. 5: Zjišťovali jste někdy jiné možnosti produktových balíčků?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.5 ukazuje rozvrstvení jednotlivých respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání. Tabulka ukazuje vyrovnanost údajů přibližně ve všech kategoriích. Je zde však patrný rozdíl mezi muži a ženami, kdy většina žen zvolila na tuto otázku odpověď, že výhodnější nabídku nenašla, přičemž muži tuto odpověď volili nejméně. V rámci věku si lze povšimnout, že ve skupině osob mezi 25 a 44 lety převažovaly osoby, které výhodnější nabídku našly a přitom ji i využily. Naopak ve skupině osob ve věku mezi 45 a 64 let bylo nejvíce respondentů, kteří výhodnější nabídku nenašli. Z hlediska vzdělání skoro ve všech skupinách převažovala odpověď, kdy většina dotázaných osob našla výhodnější nabídku a využila ji, kromě skupiny osob se středním vzděláním s maturitou, kde nejčastěji tyto osoby odpověděly, že výhodnější nabídku jednoduše nenašly.

Tab. 4.5 Otázka č. 5: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c
POHLAVÍ:			
muž	21	18	10
žena	22	13	30
VĚK:			
do 24 let	6	7	8
25 – 44 let	20	11	13
45 – 64 let	13	10	17
nad 65 let	4	3	2
VZDĚLÁNÍ:			
základní	5	2	3
střední bez maturity	10	6	9
střední s maturitou	12	14	17
vysokoškolské	16	9	11

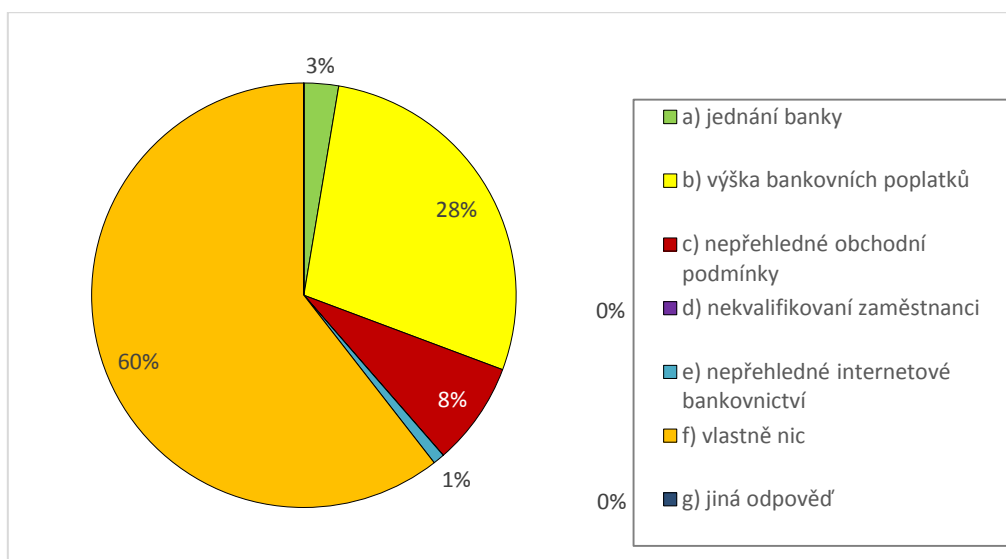
Zdroj: Vlastní výzkum

6. Rozdělení respondentů podle jejich výtek k bance

Při zpracování další otázky nastala zajímavá situace, jelikož i když si respondenti v četných případech stěžují na výši poplatků, při dotazu na konkrétní problém ve vztahu s jejich bankou se to neprojevuje. Jak jinak si totiž vysvětlit, že 69 dotázaných osob (60 %) odpovědělo „vlastně nic“ na dotaz ohledně toho, s čím jsou u jejich banky nejvíce nespokojeni. Až druhá nejčetnější odpověď, a to u 32 respondentů (28 %), byla výška bankovních poplatků. Přitom v průzkumu Chochořákové, Beláse a Gabčové (2014), zkoumající slovenský i český trh v roce 2012, vyšlo podle jejich průzkumu najevo, že v rámci celkové populace ČR je vysoká cena produktů (bankovních poplatků) u 57,55 % klientů bank důvodem jejich nespokojenosti ve vztahu k bance, kterou navštěvují.

Pro znázornění názorů všech respondentů slouží Graf 4.6, kde jsou procentuálně vyjádřeny i zbylé odpovědi – „nepřehledné obchodní podmínky“ (9 osob), „jednání banky“ (3 osoby) a „nepřehledné internetové bankovníctví“ (1 osoba). Ostatní odpovědi nebyly využity.

Graf 4.6 Otázka č. 6: S čím jste u Vaší banky nejvíce nespokojeni?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.6 rozděluje respondenty podle pohlaví, věku a vzdělání. Ve všech kategoriích převažovala odpověď – „vlastně nic“, kromě skupiny osob se základním vzděláním, kde převažovala odpověď – „výška bankovních poplatků“. Z hlediska věku si lze taktéž povšimnout, že i když bylo respondentů ve věku mezi 45-64 roky méně než respondentů ve věku mezi 25-44 roky, tak odpověď – „výška bankovních poplatků“ zvolilo stejně osob v rámci obou skupin a odpověď – „vlastně nic“ dokonce zvolilo více dotázaných osob u skupiny osob ve věku 45-65 let. To svědčí o větší ucelenosti názorů této věkové skupiny.

Tab. 4.6 Otázka č. 6: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d	e	f	g
POHLAVÍ:							
muž	2	12	4	0	1	30	0
žena	1	20	5	0	0	39	0
VĚK:							
do 24 let	0	4	3	0	1	13	0
25 – 44 let	2	13	5	0	0	24	0
45 – 64 let	1	13	1	0	0	25	0
nad 65 let	0	2	0	0	0	7	0
VZDĚLÁNÍ:							
základní	0	6	1	0	0	3	0
střední bez maturity	3	7	2	0	0	13	0
střední s maturitou	0	14	5	0	1	23	0
vysokoškolské	0	10	1	0	0	25	0

Zdroj: Vlastní výzkum

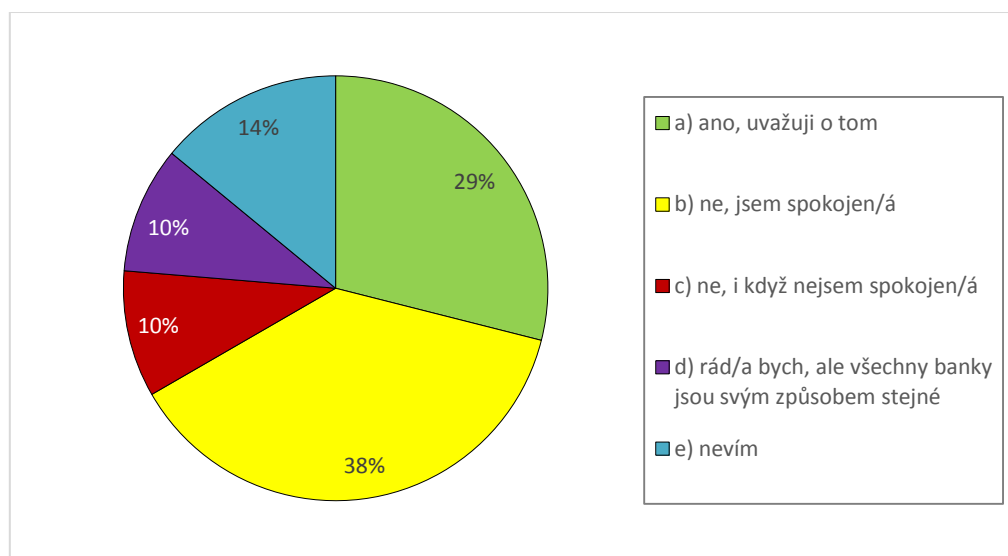
7. Rozdělení respondentů podle jejich postoje ke změně banky

Účelem této otázky bylo zjistit, zda jsou respondenti jako klienti bank se svou bankou spokojeni a pokud ne, tak zda jsou ochotni tuto banku změnit. Nejčtenější odpovědi respondentů, a to u 43 dotázaných osob (38 %), bylo to, že by banku nezměnili, jelikož jsou s ní spokojeni. Na základě průzkumů agentury SC&C pro ČBA Bubák (2015) uvádí, že celková spokojenost klientů bank s jejich bankou se v roce 2015 oproti rokům 2013 a 2011 opětovně zvýšila a jejich spokojenost nyní dosahuje průměrně 8 bodů na desetibodové škále. Z provedeného dotazníkového šetření přesto naopak 33 respondentů (29 %) uvažuje o tom, že banku změní. Otázkou ale je, kolik z nich tak opravdu učiní. Bubák (2015) totiž dále uvádí, že v roce 2014 u své banky zůstalo 97 % klientů, přičemž 13 % klientů bank začalo využívat služeb další banky a pouhá 3 % svoji banku opustila.

V rámci provedeného dotazníkového šetření dále 16 respondentů (14 %) nedokázalo na otázku odpovědět a dalších 11 dotazovaných osob (10 %) by sice banku rádo změnilo, ale mezi tuzemskými bankami nevidí výraznější rozdíly. Bubák (2015) přitom vysvětluje, že v roce 2014 byl tento důvod nejčastější odpovědí (u 24 %) pro setrvání v současné bance, a to společně s důvodem, kdy banky motivovaly klienty k tomu, aby u ní zůstaly (taktéž u 24 %).

Dalších 11 respondentů (10 %) v rámci dotazníkového šetření odpovědělo, že i když nejsou se svojí bankou spokojeni, u dané banky přesto zůstanou. Jedním z důvodů může být nedostatek času či subjektivní pocit náročnosti při přechodu k jiné bance. Bubák (2015) pak uvádí, že tyto důvody nespokojených klientů bank oproti rokům 2011 a 2014 přesto značně poklesly. Graf 4.7 přehledně ukazuje procentuální rozložení odpovědí v rámci dotazníkového šetření.

Graf 4.7 Otázka č. 7: Chtěli byste změnit Vámi zvolenou banku?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.7 ukazuje, jak odpovídali respondenti podle pohlaví, věku a vzdělání. Povšimnout si lze toho, že polovina vysokoškolsky vzdělaných osob je se svou bankou spokojena. Taktéž nadpoloviční většina osob do 24 let je se svou bankou spokojena. Většina žen (42 %) je oproti mužům (33 %) se svou bankou taktéž spokojena.

Tab. 4.7 Otázka č. 7: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d	e
POHLAVÍ:					
muž	18	16	4	6	5
žena	15	27	7	5	11
VĚK:					
do 24 let	4	13	1	0	3
25 – 44 let	16	13	3	6	6
45 – 64 let	10	16	6	4	4
nad 65 let	3	1	1	1	3
VZDĚLÁNÍ:					
základní	3	3	2	0	2
střední bez maturity	8	7	3	4	3
střední s maturitou	13	15	3	2	10
vysokoškolské	9	18	3	5	1

Zdroj: Vlastní výzkum

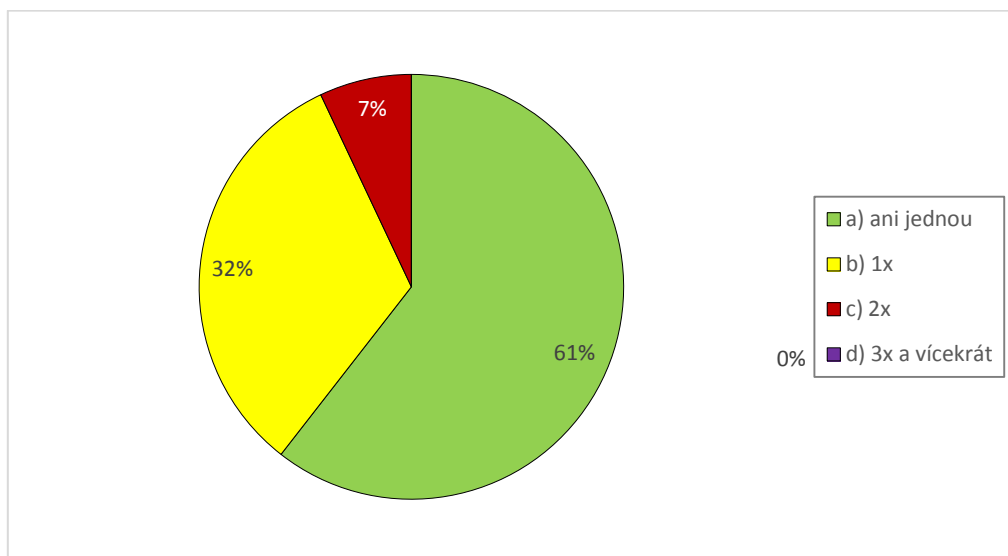
8. Rozdělení respondentů podle toho kolikrát změnili banku

Tato otázka souvisí s předchozí otázkou, přičemž smyslem otázky bylo zjistit, kolikrát se respondenti již rozhodli ke změně banky od doby, kdy mají vlastní bankovní účet. V rámci Grafu 4.8 je patrná loajalita klientů bank v rámci dotazníkového šetření. 69 respondentů (61 %) odpovědělo, že banku nezměnilo ani jednou. Dalších 37 dotázaných osob (32 %) banku změnilo pouze jednou. Pouze 8 respondentů (7 %) změnilo banku dvakrát. Vícekrát banku v rámci dotazníkového šetření nezměnil nikdo.

Bubák (2015) na základě zmiňovaných průzkumů agentury SC&C uvádí, že jedním z nejčtetnějších důvodů klientů, zabraňujících jim změnit současnou banku, byla, kromě nedostatku času, i obava ze složitosti přechodu k jiné bance. ČBA (2011) však v roce 2009 vytvořila Kodex mobility klientů, který ještě v roce 2011 aktualizovala, jenž definuje společné závazné postupy a pravidla, kterými se obchodní banky musí řídit v případě, že se klient rozhodne změnit banku. Na základě tohoto kodexu se počet osob, který se obává změny banky kvůli zmíněnému důvodu, snižuje. Přesto i tento subjektivní pocit mohl hrát při

odpovědích respondentů významnou roli, jelikož zmiňovaný kodex ještě úplně nezakotvil v povědomí klientů bank, i když počet bank v kodexu se zvyšuje.

Graf 4.8 Otázka č. 8: Kolikrát už jste změnili banku?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.8 rozděluje odpovědi klientů podle pohlaví, věku a vzdělání. Lze si povšimnout, že osoby mladší 24 let a osoby starší 65 let, banku ve většině případů ani jednou nezměnily. U první skupiny je evidentní příčinou mladý věk respondentů, u druhé skupiny to může být vysvětleno konzervatismem starších osob, kteří poté, co se staly klienty určité banky, nereagují na jiné pobídky na trhu bankovních služeb. Naopak ve skupině osob ve věku 25 až 44 let nejvíce dotázaných osob změnilo banku alespoň jednou. V rámci skupiny vysokoškolsky vzdělaných lidí je patrné, že oproti jiným vzdělávacím skupinám, respondenti z této skupiny nejčastěji změnili alespoň jednou svoji banku. Může to být důsledkem většího zájmu o bankovní prostředí v rámci této skupiny osob. Naopak v rámci skupin osob se základním a středním vzděláním s maturitou je jasně zřejmá převaha těch, kteří banku nezměnili ani jednou. Více jak $\frac{1}{3}$ dotázaných osob ze skupiny osob se středoškolským vzděláním bez maturity či s vyučením odpověděla podobně jako mnoho vysokoškolsky vzdělaných respondentů, že banku změnili, přesto většina respondentů v rámci těchto skupin uvedla, že banku nezměnila ani jednou.

Tab. 4.8 Otázka č. 8: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

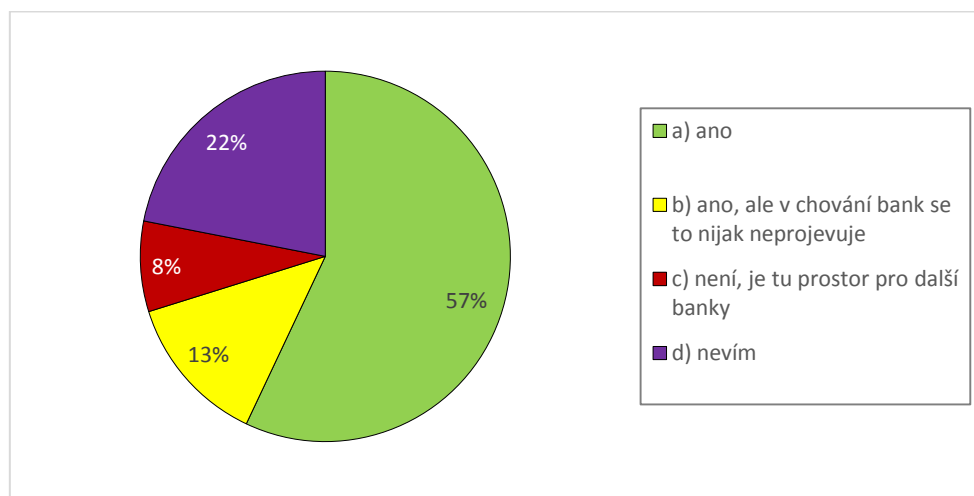
Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d
POHLAVÍ:				
muž	30	15	4	0
žena	39	22	4	0
VĚK:				
do 24 let	16	2	3	0
25 – 44 let	19	21	4	0
45 – 64 let	26	13	1	0
nad 65 let	8	1	0	0
VZDĚLÁNÍ:				
základní	9	1	0	0
střední bez maturity	15	9	1	0
střední s maturitou	27	12	4	0
vysokoškolské	18	15	3	0

Zdroj: Vlastní výzkum

9. Rozdělení respondentů podle jejich názoru na konkurenci na bankovním trhu

Účelem této otázky bylo zjistit, co si respondenti myslí o konkurenci v rámci bankovního trhu ČR. Právě zvýšená konkurence je jedním z důvodů, proč zisky bank z poplatků a provizí v posledních letech klesají (viz podpodkapitola 3.1.2). V rámci dotazníkového šetření tak bylo zjištěno, že nejvíce respondentů (57 %) si myslí, že v rámci bankovního prostředí ČR je k dispozici široký výběr z řad bank. Jednalo se o 65 dotázaných osob. Následovali respondenti, kteří neměli dostatek informací, aby na otázku odpověděli (22 %). Odpověď „nevím“ zvolilo 25 osob. Dalších 15 osob (13 %) si myslí, že pro klienta je k dispozici široký počet bank, ale zároveň se domnívají, že se to v chování bank nijak neprojevuje. Pouze 9 respondentů (8 %) uvedlo, že v bankovním sektoru se nachází prostor i pro další banky. Vše přehledně zachycuje Graf 4.9.

Graf 4.9 Otázka č. 9: Myslíte si, že je v ČR pro klienta k dispozici široký výběr z řad bank?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 4.9 zachycuje rozvrstvení odpovídající dle pohlaví, věku a vzdělání. Lze poznamenat, že hlavně osoby starší 65 let a osoby se základním vzděláním nebyly ve většině případů schopny odpovědět na tuto otázku. Naopak dotázané osoby ze skupiny ve věku 25 až 44 let a ze skupiny ve věku 45 až 64 let jsou v nadpoloviční většině případů se širokým výběrem z řad bank spokojeny. Taktéž 63 % žen bylo přesvědčeno, že pro klienty bank je k dispozici široký výběr z řad bank. Z hlediska vzdělání nadpoloviční většina (60 %) dotázaných osob se základním vzděláním neuměla na otázku odpovědět. V ostatních vzdělanostních skupinách jasně převažoval názor, že v rámci ČR je pro jednotlivce dostatečně široký výběr z řad bank.

Tab. 4.9 Otázka č. 9: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

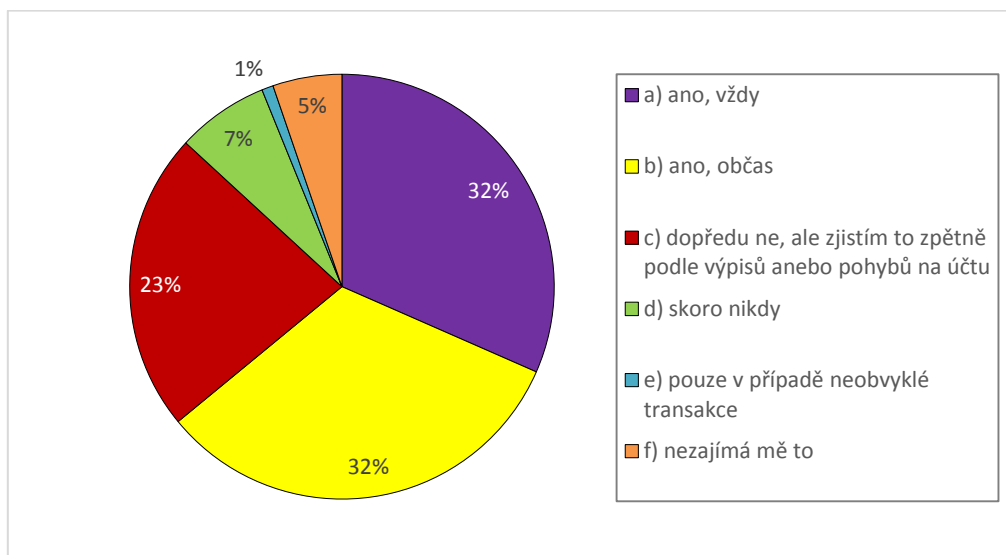
Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d
POHLAVÍ:				
muž	24	7	5	13
žena	41	8	4	12
VĚK:				
do 24 let	10	2	2	7
25 – 44 let	26	9	3	6
45 – 64 let	25	4	4	7
nad 65 let	4	0	0	5
VZDĚLÁNÍ:				
základní	3	1	0	6
střední bez maturity	14	1	2	8
střední s maturitou	26	7	4	6
vysokoškolské	22	6	3	5

Zdroj: Vlastní výzkum

10. Rozdělení respondentů podle jejich opatrnosti z hlediska bankovních poplatků

V rámci této otázky bylo snahou zjistit, zda se respondenti zajímají o to, za co bance platí bankovní poplatky. Z Grafu 4.10 je zřejmé, že 64 % respondentů si dopředu zjišťuje, alespoň částečně, za co bankám platí dané poplatky. Ukazuje to na svědomitost respondentů. Přičemž 36 dotázaných osob zjišťuje preventivní informace vždy a 37 dotázaných osob jenom někdy. Dalších 26 respondentů (23 %) si sice dopředu nezjišťuje, jaký je poplatek za jimi využívané bankovní služby, přesto si ale zpětně zkontrolují své finanční toky. 8 respondentů (7 %) odpovědělo, že poplatky za bankovní služby zjišťují pouze výjimečně a dalších 6 dotázaných osob uvedlo, že je to nezajímá vůbec. U jednoho respondenta se objevila odpověď, že zjišťuje informace pouze v případě neobvyklé transakce.

Graf 4.10 Otázka č. 10: Zjišťujete dopředu, jaký je poplatek za bankovní služby, které využíváte?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.10 dále dělí respondenty podle pohlavní, věkové a vzdělávací kategorie, což lépe vystihuje rozvrstvení odpovědí. V rámci pohlaví lze tak říci, že jak většina dotázaných mužů, tak i žen, buď vždy anebo alespoň občas zjišťuje dopředu, za jaký poplatek dané bankovní služby čerpá. U mužské části respondentů je tento poměr vyrovnaný, respondentky nejčastěji odpovídaly, že dopředu tyto informace zjišťují pouze občas. Jistou ledabylost žen v této oblasti do jisté míry taktéž odkrývá zjištění, že pouze ženy na tuto otázku odpověděly, že je výše bankovním poplatků za služby nezajímá vůbec. Z hlediska věku je patrné, že čím byl věk respondentů vyšší, tím byli respondenti méně obezřetní, co se informací o bankovních poplatcích týká, jelikož potřebné informace zjišťovali dopředu jenom občas. V rámci vzdělanostní struktury převažovalo ve všech skupinách kromě skupiny osob

s vysokoškolským vzděláním, že informace o bankovních poplatcích jsou zjišťovány respondenty dopředu vždy, kdy naopak v případě vysokoškolsky vzdělaných osob jsou tyto informace zjišťovány pouze občas.

Tab. 4.10 Otázka č. 10: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d	e	f
POHLAVÍ:						
muž	17	17	11	4	1	0
žena	19	20	15	4	0	6
VĚK:						
do 24 let	9	5	3	3	0	1
25 – 44 let	16	11	13	4	0	0
45 – 64 let	10	16	8	1	1	4
nad 65 let	1	5	2	0	0	1
VZDĚLÁNÍ:						
základní	3	6	1	0	0	0
střední bez maturity	7	10	3	4	0	1
střední s maturitou	17	9	12	3	0	2
vysokoškolské	9	12	10	1	1	3

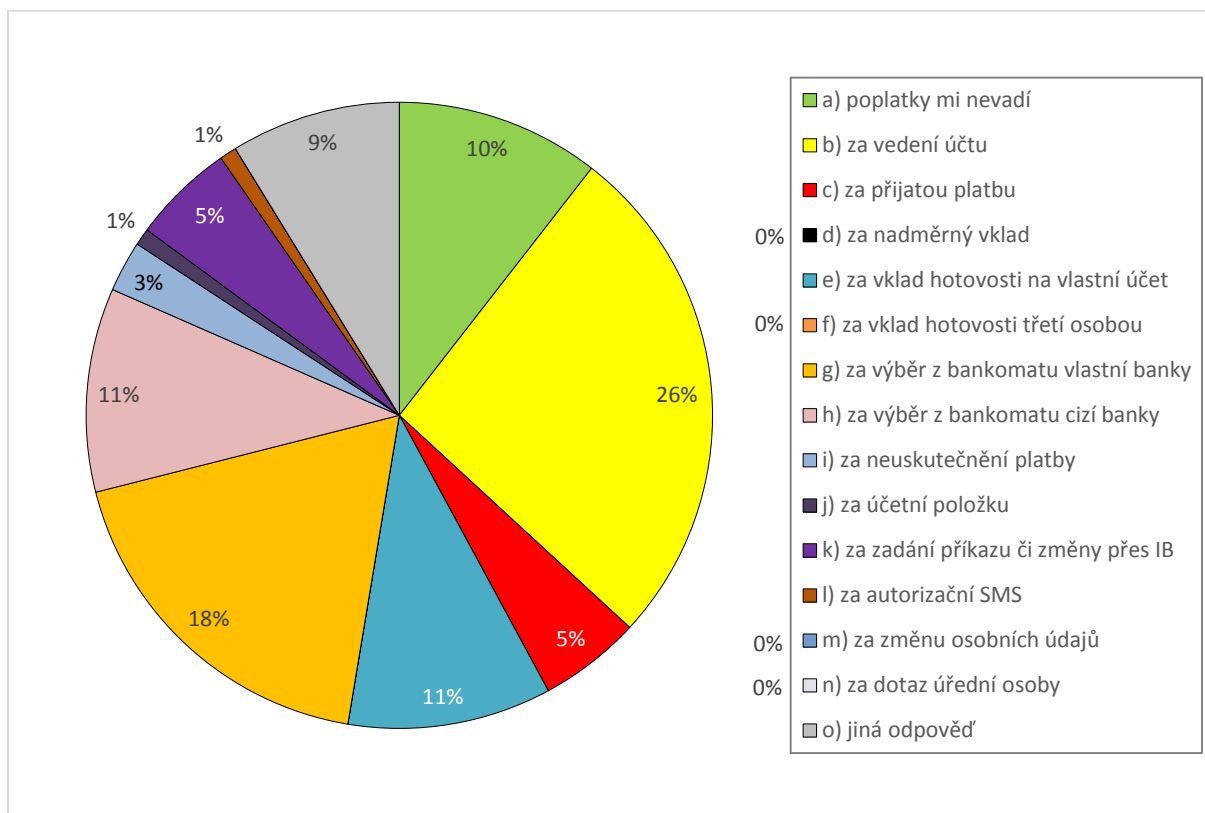
Zdroj: Vlastní výzkum

11. Rozdělení respondentů podle negativního vnímání poplatků

Tato otázka je ze všech otázek nejobsáhlejší, a to proto, aby bylo přesně zjištěno, který z bankovních poplatků respondenti vnímají nejvíce negativně. Tomuto tématu se věnuje např. webový server *www.bankovnipoplatky.com*. Dle Bankovnipoplatky.com (2016) byl vyhlášen již 11. ročník ankety o Nejabsurdnější bankovní poplatek za uplynulý rok. O „vítězi“ mezi poplatky rozhodují samotní klienti bank a za rok 2015 se jím stal poplatek za zadání příkazu či změny trvalého příkazu přes internetbanking. Provozovatel tohoto serveru Patrik Nacher k tomu dodal, že tento poplatek byl považován za favorita, jelikož v roce 2013 i 2014 se umístil v této anketě těsně na druhém místě. Dále dodal, že je to typický příklad poplatku, kdy obchodní banky trestají své klienty za chování, které po nich vyžaduje – soběstačné a samostatné obsluhování bankovního účtu prostřednictvím internetbankingu. Z tohoto důvodu byl jako jeden z výběrových odpovědí vybrán tento poplatek do dotazníkového šetření. Kromě tohoto poplatku se v rámci dotazníku objevují i další 3 předchozí vítězové zmíněné ankety. Jedná se o poplatek za výběr z bankomatu vlastní banky (2006), poplatek za vedení účtu (2007). Jak Zeman (2015) dodává, na některé vítěze této ankety se tlak klientů bank spolupodílel na tom, že v dnešní době se v sazebnících bank tyto poplatky již nevyskytují. To

se ovšem netýká zmíněných vítězů v rámci dotazníkového šetření. Jak si nejenom tyto poplatky (ne)vedly v rámci dotazníkového řešení, nejlépe vypovídá Graf 4.11.

Graf 4.11 Otázka č. 11: Který z poplatků Vás osobně nejvíce obtěžuje?

Zdroj: Vlastní výzkum

Nejčastěji respondenti (26 %), dohromady 30 dotázaných osob, jako nejvíce obtěžující poplatek zvolili poplatek za vedení účtu. Zeman (2015) přesto v rámci zmiňovaného serveru bankovnipoplatky.com uvádí, že po vítězství tohoto poplatku v anketě v roce 2007, banky postupně nabízejí alespoň jeden druh svého bankovního účtu bez tohoto poplatku, přičemž některé banky to neváží na žádné podmínky, jiné neúčtují poplatek při splnění určitých kritérií, kdy nejčastěji to přitom bývá zasílání prostředků na účet nad určitou hranici. Přesto celkem jednoznačně v rámci dotazníkového šetření skončil tento poplatek na prvním místě. Na dalších dvou místech se objevily poplatky za výběr z bankomatů; 21 respondentů (18 %) vybralo poplatek za výběr z bankomatu vlastní banky a 12 respondentů (11 %) zase výběr z bankomatu cizí banky. 12 dotázaných osob (11 %) taktéž zvolilo, jako jimi nejvíce negativně vnímaný poplatek, poplatek za vklad na vlastní účet. Další negativně vnímané poplatky v pořadí podle počtu respondentů byly poplatky za přijatou platbu a právě za zadání příkazu či změny trvalého příkazu přes internetbanking, které shodně označilo 6 respondentů (5 %). Tři dotázané osoby (3 %) pak zvolily jako jejich nejneoblíbenější poplatek dále

poplatek za neuskutečnění platby. Jeden „hlas“ od respondentů (1 %) dostaly poplatky za účetní položku, za autorizační SMS a jako vlastní možnost odpovědi, respondenty zvolené poplatky – za výběr bankomatu v zahraničí, za vedení kontokorentu i v době nečerpání služby a za výměnu opotřebované platební karty. V rámci vlastních odpovědí respondentů jinak dvě osoby uvedly (2 %), že jim vadí všechny poplatky a 5 dalších uvedlo, že poplatky vůbec neplatí (4 %). Překvapivě 12 dotázaných osob (10 %) uvedlo, že jim poplatky nevadí. Poplatek za nadměrný vklad, za vklad hotovosti třetí osobou, za změnu osobních údajů a za dotaz úřední osoby nezvolil v rámci možností žádný respondent. Dá se to vysvětlit skutečností, že klienti bank jsou citlivější spíše na poplatky, které se jich týkají každý měsíc v rámci manipulace s jejich účtem.

Tab. 4.11 přehledně třídí odpovědi respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání. Z hlediska pohlaví si nelze všimnout výraznějších rozdílů. V rámci věkové struktury je pozoruhodné, že jenom osoby starší 65 let poplatky za výběr z bankomatu nehodnotí vůbec negativně, jelikož nikdo z této skupiny tyto poplatky v rámci dotazníkového šetření neoznačil. Z hlediska vzdělání je rozdělení respondentů taktéž rovnoměrné. Překvapivé u skupiny osob se základním vzděláním je zjištění, že nejvíce z nich odpovědělo, že jim poplatky nevadí.

Tab. 4.11 Otázka č. 11: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

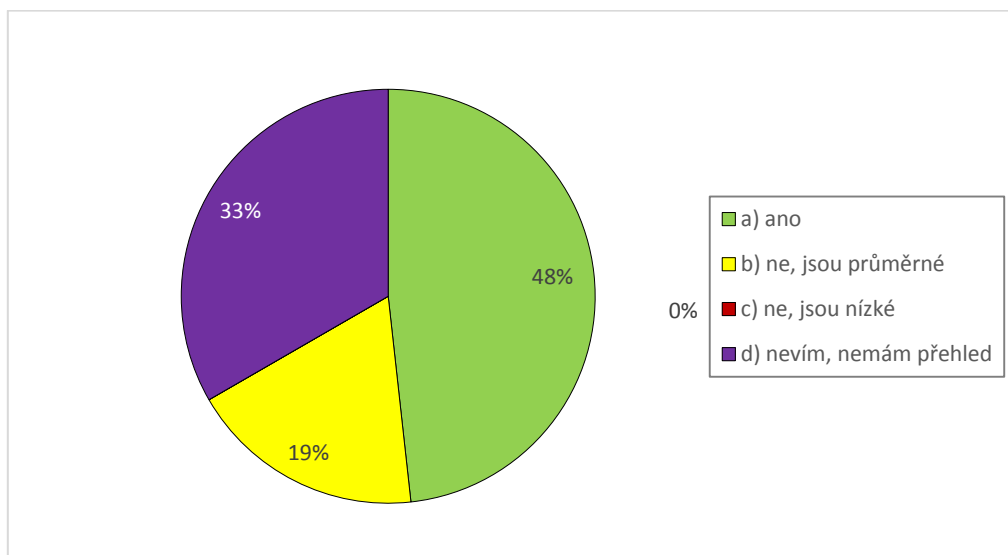
Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o
POHLAVÍ:															
muž	8	14	1	0	4	0	10	4	1	1	1	1	0	0	4
žena	4	16	5	0	8	0	11	8	2	0	5	0	0	0	6
VĚK:															
do 24 let	1	6	1	0	4	0	5	1	0	0	2	0	0	0	1
25 – 44 let	1	13	3	0	6	0	7	6	0	0	3	1	0	0	4
45 – 64 let	5	11	2	0	2	0	9	5	0	1	1	0	0	0	4
nad 65 let	5	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	1
VZDĚLÁNÍ:															
základní	3	1	1	0	0	0	2	0	2	0	1	0	0	0	0
střední bez maturity	4	6	2	0	1	0	5	3	1	0	1	1	0	0	1
střední s maturitou	3	12	1	0	5	0	8	5	0	1	3	0	0	0	5
vysokoškolské	2	11	2	0	6	0	6	4	0	0	1	0	0	0	4

Zdroj: Vlastní výzkum

12. Rozdělení respondentů podle názoru na výšku bankovních poplatků v ČR

V rámci této otázky byl zjišťován subjektivní názor respondentů na výši bankovních poplatků. Nejpráhledněji odpovědi zachycuje Graf 4.12. Nejvíce respondentů, 55 ze 114 dotázaných osob (48 %), se domnívalo, že bankovní poplatky jsou v tuzemsku vysoké. Dalších 38 respondentů (33 %) uvedlo, že nemají dostatečný přehled na posouzení této otázky. Posledních 21 respondentů (19 %) vypovědělo, že bankovní poplatky v rámci ČR jsou průměrně vysoké. Není až tak překvapivé, že nikdo z dotázaných neuvedl jako odpověď, že bankovní poplatky jsou v rámci ČR nízké. Jak bylo uvedeno v podkapitole 3.2, ČR se v rámci EU umístila na 7. místě, co se výše poplatků týká. Jde vidět, že si tuto skutečnost klienti bank taktéž uvědomují a vytvářejí na banky tlak na snížení či dokonce odstranění bankovních poplatků.

Graf 4.12 Otázka č. 12: Myslíte si, že jsou bankovní poplatky v České republice vysoké?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.12 dále odpovědi respondentů přehledně rozděluje do pohlavní, věkové a vzdělanostní kategorie. Dá se říct, že všechny skupiny v rámci kategorie jsou, co se týče rozdělení odpovědí, vyrovnané. Z hlediska věku si lze povšimnout, že ve skupině ve věku 25 až 44 let dominoval názor, že bankovní poplatky v rámci ČR jsou vysoké. Tento názor převažoval i v dalších skupinách kromě skupiny nad 65 let. Respondenti z této skupiny nejčastěji odpovídali, že bankovní poplatky jsou v rámci ČR průměrné či odpovědět nedokázali, jelikož neměli dostatečný přehled. Z hlediska vzdělání převažuje ve všech skupinách názor, že bankovní poplatky jsou vysoké. Tento názor zastává polovina respondentů se základním vzděláním a dokonce více jak polovina dotázaných osob se středním vzděláním bez maturity či s vyučením.

Tab. 4.12 Otázka č. 12: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d
POHLAVÍ:				
muž	23	8	0	18
žena	32	13	0	20
VĚK:				
do 24 let	11	4	0	6
25 – 44 let	26	4	0	14
45 – 64 let	17	9	0	14
nad 65 let	1	4	0	4
VZDĚLÁNÍ:				
základní	5	1	0	4
střední bez maturity	13	4	0	8
střední s maturitou	20	9	0	14
vysokoškolské	17	7	0	12

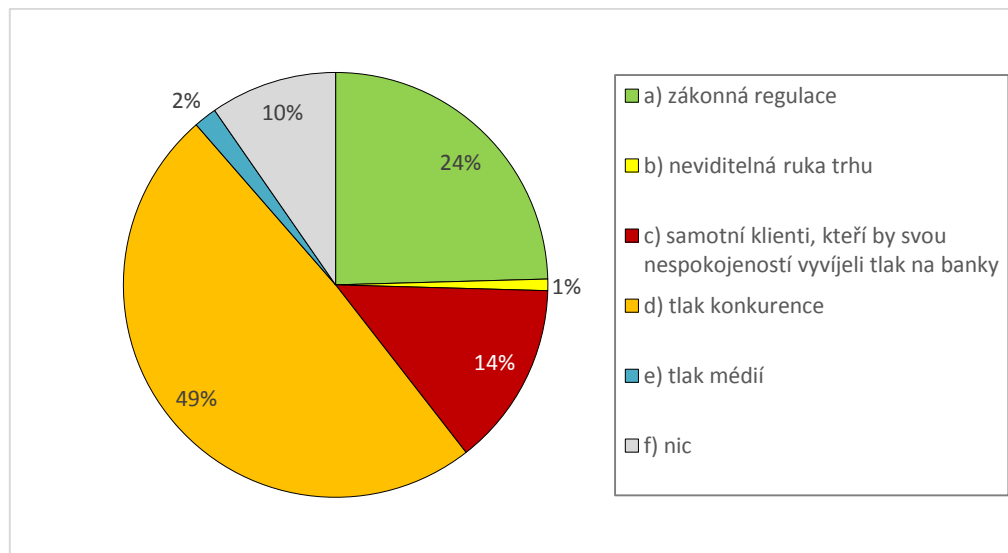
Zdroj: Vlastní výzkum

13. Rozdělení respondentů podle názoru na zlepšení postavení klientů v souvislosti s bankovními poplatky

Jelikož klienti bank si často na výši bankovních poplatků stěžují, jak v podstatě vyplývá i z předcházející otázky, bylo proto vhodné dotazníkové šetření doplnit i o otázku týkající se jejich názoru na zlepšení postavení klientů bank. To by mohlo být dosaženo snížením výše bankovních poplatků, a proto respondenti v rámci dotazníku přemýšleli, jak tohoto cíle dosáhnout. Skoro polovina z dotazovaných osob, tedy 56 z nich (49 %), se domnívá, že tomu napomůže tlak konkurence. Praxe v českém bankovním prostředí tomu dává za pravdu. Mesec.cz (2014) vysvětluje, že vstup nových bank na český bankovní trh, které začaly nabízet bezpoplatkové účty, způsobil, že po přesunu mnoha klientů k těmto bankám se následně rozhodly i velké banky inovovat svou produktovou nabídku tak, že umožní svým klientům získat taktéž bezpoplatkový účet, ovšem za splnění určitých podmínek. Taktéž legislativní úprava tvorby cen se zdá jako vhodné řešení. Tuto variantu zvolilo 28 respondentů (24 %). 16 respondentů (14 %) si uvědomuje, že způsobem, jak snížit bankovní poplatky je, že právě oni, jako klienti bank, budou vyvíjet na vlastní banky tlak. Naopak 11 respondentů (10 %) zastává názor, že zlepšit postavení klientů bank v souvislosti se snížením poplatků nemůže nic. Pouze 2 respondenti (2 %) si myslí, že snížit bankovní poplatky banky donutí hlavně tlak médií. Jedna dotázaná osoba (1 %) by nechala působit

„neviditelnou ruku trhu“, která by následně podle ní měla vést k požadovanému snížení poplatků a zlepšení postavení klientů. Situaci zachycuje lépe Graf 4.13.

Graf 4.13 Otázka č. 13: Co by podle Vás mohlo snížit bankovní poplatky a zlepšit tak postavení klientů?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.13 pak odpovědi třídí podle toho, do jaké kategorie respondent patří. V rámci pohlaví je patrné, že nadpoloviční většina žen si myslí, že postavení bankovních klientů z hlediska snižování bankovních poplatků může zlepšit tlak konkurence. I muži tlak konkurence volili z daných možností nejčastěji, ale skoro $\frac{1}{3}$ z nich se přitom domnívalo, že zejména zákonná regulace může vést ke zlepšení postavení klientů, co se týče snížení bankovních poplatků. Z hlediska věku všechny skupiny kromě skupiny osob starších 65 let se domnívalo, že zejména tlak konkurence sníží bankovní poplatky. Respondenti patřící do skupiny osob starších 65 let si naproti tomu nejčastěji myslí, že postavení klientů nemůže změnit nic. Z hlediska vzdělání všechny skupiny uvedly, že zejména tlak konkurence vede ke snížení poplatků. Ke stejnému výsledku a zlepšení tak postavení klientů vede dále podle skupiny osob se středoškolským vzděláním s maturitou též zákonná regulace, což se domnívá přibližně $\frac{1}{3}$ respondentů v rámci této skupiny.

Tab. 4.13 Otázka č. 13: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

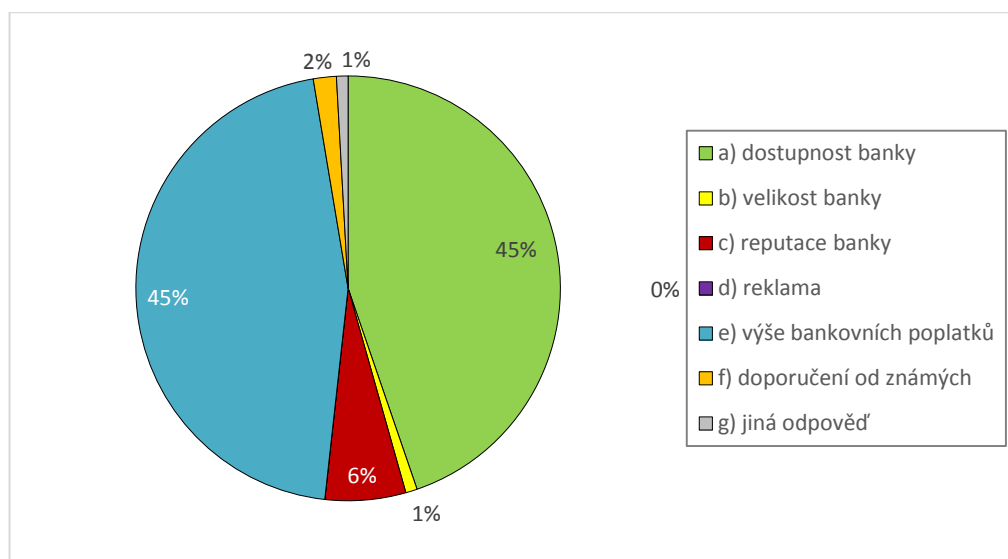
Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d	e	f
POHLAVÍ:						
muž	15	1	6	21	1	5
žena	13	0	10	35	1	6
VĚK:						
do 24 let	6	0	3	12	0	0
25 – 44 let	12	1	5	25	0	1
45 – 64 let	10	0	6	16	2	6
nad 65 let	0	0	2	3	0	4
VZDĚLÁNÍ:						
základní	1	0	3	4	0	2
střední bez maturity	5	1	3	14	0	2
střední s maturitou	13	0	3	21	2	4
vysokoškolské	9	0	7	17	2	1

Zdroj: Vlastní výzkum

14. Rozdělení respondentů podle jejich rozhodnutí o volbě banky

Z Grafu 4.14 si můžeme povšimnout, že na otázku: „Podle čeho se rozhodujete při volbě Vaší banky?“, neexistuje jednoznačná odpověď. Jak dostupnost banky, tak výše bankovních poplatků, oslovila, jako odpověď na tuto otázku, 45 % respondentů. Mírně převažuje počet dotazovaných osob, které se rozhodly pro svoji banku na základě výše bankovních poplatků. Těch je 52, tedy o jednoho respondenta více než je v rámci druhé odpovědi – dostupnost banky. Je zde tak patrné postavení bankovních poplatků v očích jednotlivce, kdy není překvapením, že jejich výše hraje při jeho rozhodování o budoucí bance významnou, ba dokonce rozhodující, roli. Jiným důvodem, který zvolilo 7 respondentů (6 %), je reputace banky. Ovšem z údajů dotazníkového šetření vyplývá, že na tuto reputaci banky nemá podstatný vliv reklama, kterou, jakožto hlavní důvod k volbě banky, neuvedl nikdo. Banky přesto do reklamy investují značné finanční prostředky. Jako další důvod respondenti uvedli doporučení od známých, kdy tuto možnost zvolili 2 respondenti (2 %). Pouze jedna dotázaná osoba (1 %) uvedla, že si svoji banku zvolila kvůli velikosti banky. Pouze jeden respondent (1 %) využil možnost na tuto otázku samostatně odpovědět, kdy uvedl, že si svoji banku vybral na základě poskytovaných služeb.

Graf 4.14 Otázka č. 14: Podle čeho se rozhodujete při volbě Vaší banky?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.14 dává přehled, jak respondenti odpovídali v rámci pohlavní, věkové a vzdělanostní kategorie. Lze si povšimnout, že zatímco muži upřednostnili při výběru banky její dostupnost, ženy se více zaměřily na výši bankovních poplatků, která je k bance přivedla. Z hlediska věku je patrné, že čím byly dotázané osoby starší, tím více se změnily v celkovém součtu jejich priority. Zpočátku byla rozhodující pro respondenty při volbě banky zejména výše bankovních poplatků, následně pak dostupnost banky. Zajímavá je taktéž skutečnost, že skupina respondentů starších 65 let, se při výběru banky soustředila pouze na její dostupnost. To může být důsledkem skutečnosti, že značná část osob v tomhle věku si ještě úplně nepřivykla na moderní technologie a nevyužívá tak služby internetbankingu, kdy proto tyto osoby raději vyhledávají v případě potřeby osobní kontakt na pobočkách bank. V rámci vzdělání osoby se základním vzděláním a osoby vysokoškolsky vzdělané upřednostňují při volbě banky její dostupnost, kdy naopak respondenti ze skupiny se středním vzděláním s maturitou se v nadpoloviční většině rozhodují na základě výše bankovních poplatků. V případě poslední skupiny osob se středním vzděláním bez maturity či s vyučením byl poměr mezi těmito dvěma odpověďmi téměř vyrovnaný, kdy nejvíce osob v rámci této skupiny se při výběru banky rozhoduje na základě výše bankovních poplatků.

Tab. 4.14 Otázka č. 14: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d	e	f	g
POHLAVÍ:							
muž	23	0	4	0	20	1	1
žena	28	1	3	0	32	1	0
VĚK:							
do 24 let	6	0	1	0	14	0	0
25 – 44 let	15	0	2	0	25	2	0
45 – 64 let	21	1	4	0	13	0	1
nad 65 let	9	0	0	0	0	0	0
VZDĚLÁNÍ:							
základní	8	0	0	0	2	0	0
střední bez maturity	11	1	1	0	12	0	0
střední s maturitou	14	0	4	0	24	1	0
vysokoškolské	18	0	2	0	14	1	1

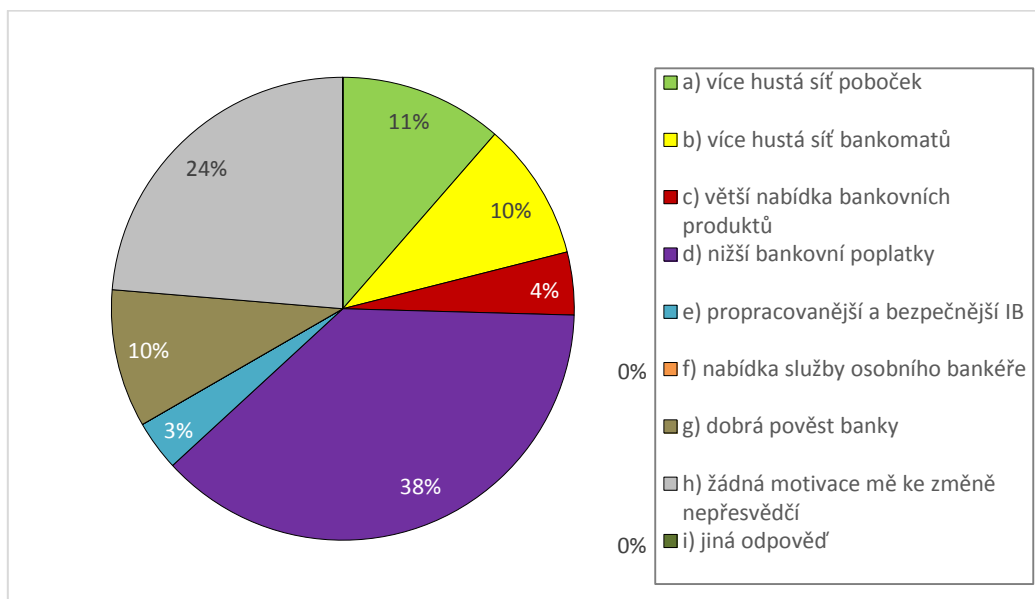
Zdroj: Vlastní výzkum

15. Rozdělení respondentů podle jejich motivace ke změně banky

Tato otázka určitým způsobem navazuje na předchozí otázku, přičemž zde respondenti naopak odpovídali, co by je motivovalo ke změně banky. Z Grafu 4.15 je už na první pohled zřejmé, že nejvíce respondentů by motivovaly ke změně banky nižší bankovní poplatky. Takto odpovědělo 43 dotazovaných osob (38 %). Druhý největší počet respondentů, tedy 27 osob (24 %), uvedlo, že by je žádná motivace ke změně banky nepřesvědčila. Jelikož v otázce č. 7 nejvíce respondentů odpovědělo, že jsou s bankou spokojeni, není tento výsledek až tak překvapivý. Až jako třetí respondenti zvolili odpověď, že ke změně banky by je přiměla více hustá síť poboček. S touto odpovědí dotazník vrátilo 13 respondentů (11 %). Je tak zřejmé, že zejména bankovní poplatky jsou pro jednotlivce velmi atraktivní téma a jakákoliv konkurenční výhoda v rámci bankovních poplatků se setká s pozorností potencionálních klientů. Jako hlavní motivaci ke změně banky uvedlo 11 respondentů (10 %) více hustou síť bankomatů a dalších 11 respondentů (10 %) naopak bere dobrou pověst banky jako stěžejní důvod pro změnu banky. Dohromady tedy 24 dotazovaných osob (21 %) jako hlavní pohnutku ke změně banky buď více hustou síť poboček či více hustou síť bankomatů. Přitom v rámci předcházející otázky se dostupnost banky společně s výší bankovních poplatků dělila o první místo z hlediska důvodu při volbě banky respondentů. Dalších 5 respondentů (4 %) uvedlo, že jejich hlavní motivací ke změně banky by byla větší nabídka produktů u jiné banky a další 4 respondenti (3 %) by uvítali banku, která má propracovanější a bezpečnější

internetbanking. Nikoho z dotázaných by služba osobního bankéře nepřesvědčila ke změně banky. Taktéž nikdo nevyužil možnosti na tuto otázku samostatně odpovědět.

Graf 4.15 Otázka č. 15: Co by bylo pro Vás významnou motivací ke změně banky?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.15 nejlépe ukazuje, jak respondenti odpovídali v rámci jednotlivých kategorií. Z hlediska pohlaví je zjevné, že ženy by nejčastěji motivovaly ke změně banky snížené bankovní poplatky, kdy i u mužů to byl nejčastější důvod ke změně banky, přesto u mužských respondentů bylo téměř shodně i těch, které by žádná motivace ke změně banky v žádném případě nepřesvědčila. V rámci věkové struktury je zřejmé, že respondenty patřící do skupin 25 až 44 let a 45 až 64 let by ke změně banky motivovaly zejména nižší bankovní poplatky u konkurenční banky. U respondentů mladších 24 let byla tato motivace taktéž významná, přesto nejčastěji by je při změně banky motivovala dobrá pověst banky. Je taktéž patrné, že čím byla dotazovaná osoba starší, tím více bylo běžné, že by je žádná motivace ke změně banky nepřesvědčila. Proto není překvapivé, že respondenti v rámci skupiny nad 65 let tuto odpověď volili nejčastěji. Z hlediska vzdělání je taktéž patrné, že čím vyšší vzdělání respondenta, tím častěji by je ke změně banky nic nepřesvědčilo.

Tab. 4.15 Otázka č. 15: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

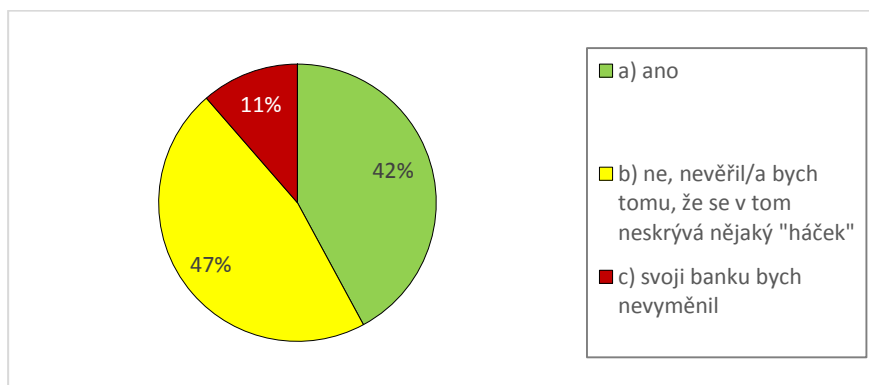
Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c	d	e	f	g	h	i
POHLAVÍ:									
muž	6	8	3	13	1	0	6	12	0
žena	7	3	2	30	3	0	5	15	0
VĚK:									
do 24 let	2	3	1	5	2	0	6	2	0
25 – 44 let	6	5	3	21	1	0	3	5	0
45 – 64 let	2	3	1	17	1	0	2	14	0
nad 65 let	3	0	0	0	0	0	0	6	0
VZDĚLÁNÍ:									
základní	2	0	0	4	0	0	1	3	0
střední bez maturity	3	3	2	9	0	0	1	7	0
střední s maturitou	5	7	2	15	1	0	5	8	0
vysokoškolské	3	1	1	15	3	0	4	9	0

Zdroj: Vlastní výzkum

16. Rozdělení respondentů podle jejich názoru na spolehlivost banky

Další teoretickou otázkou, která zachycuje subjektivní vnímání nabídek bank respondenty, je otázka, zda by tito respondenti přešli k jiné bance, pokud by tato banka začala nabízet své služby bezplatně, tedy bez bankovních poplatků. Jak vyplývá z Grafu 4.16, klienti bank se k takové nabídce stavějí spíše skepticky. Nejvíce respondentů, tedy 53 (47 %), totiž odpovědělo, že by na takto lákavou nabídku nepřistoupili, protože by nevěřili tomu, že se v tom neskrývá nějaký „háček“. Naopak 48 dotazovaných osob (42 %) by tuto nabídku okamžitě využilo. Svoji banku vůbec neuvažovalo vyměnit 13 respondentů (11 %), kdy ve většině případů se jedná o ty samé osoby, které byly se svojí bankou spokojeny.

Graf 4.16 Otázka č. 16: Kdyby nějaká banka nabízela bankovní služby bez poplatků, přešli byste k ní?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.16 zachycuje odpovědi respondentů v rámci pohlavní, věkové a vzdělanostní kategorie. Ve dvou věkových skupinách by respondenti zmiňovanou nabídku využili, a to u osob mladších 24 let a u osob starších 65 let. Taktéž u skupiny respondentů se základním vzděláním převažuje přijetí nabídky nad nepřijetím. Vysokoškolsky vzdělaných respondentů, kteří by nabídku přijali, bylo stejně jako těch, kteří by v takové nabídce shledávali „háček“.

Tab. 4.16 Otázka č. 16: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

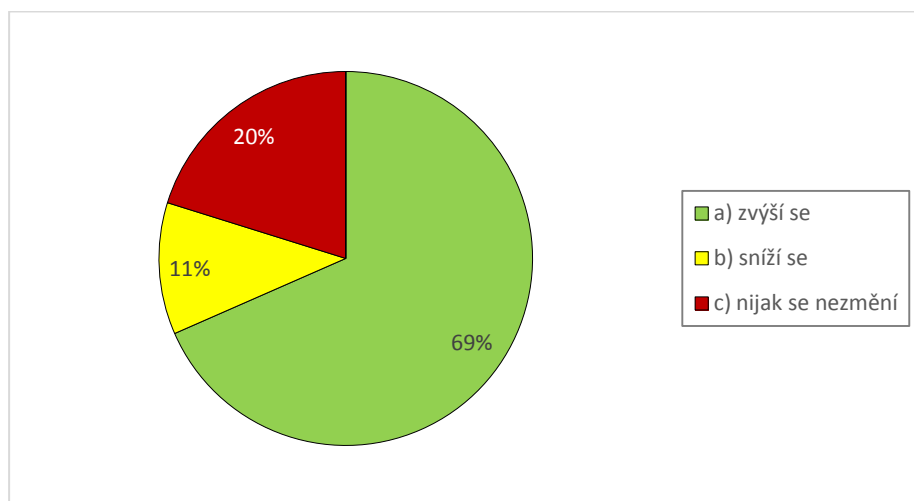
Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c
POHLAVÍ:			
muž	21	23	5
žena	27	30	8
VĚK:			
do 24 let	10	9	2
25 – 44 let	17	21	6
45 – 64 let	15	23	2
nad 65 let	6	0	3
VZDĚLÁNÍ:			
základní	6	2	2
střední bez maturity	9	13	3
střední s maturitou	17	22	4
vysokoškolské	16	16	4

Zdroj: Vlastní výzkum

17. Rozdělení respondentů podle jejich názoru na dopad vstupu ČR do eurozóny na výši bankovních poplatků

Poslední zkoumanou otázkou bylo, co si respondenti myslí, že se stane s výší bankovních poplatků po přijetí eura, a tedy vstupu ČR do eurozóny. Graf 4.17 v tomto ohledu ukázal, že respondenti jsou k tomuto kroku jednoznačně skeptičtí; 78 dotazovaných osob (69 %) se domnívá, že se úroveň bankovních poplatků zvýší. Mnozí z nich argumentovali tím, že tomu tak bylo na Slovensku po jeho vstupu do eurozóny v roce 2009. Ovšem jak už vyplynulo z předcházející kapitoly 3, zisk z poplatků a provizí poslední roky klesá, což v souvislosti se zjištěním, že se v ČR pohybují bankovní poplatky vysoko i v rámci EU, může znamenat posun výše bankovních poplatků směrem k jejich snížení po vstupu ČR do eurozóny. Snížení přitom po tomto kroku věří jen 13 respondentů (11 %). Zbýlých 23 dotazovaných osob (20 %) se domnívá, že se po vstupu ČR do eurozóny bankovní poplatky nesníží, ale ani nezvýší a jejich výše zůstane na stejné úrovni jako doteď.

Graf 4.17 Otázka č. 17: Jakým způsobem očekáváte, že se změní výše bankovních poplatků po přijetí eura?

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 4.17 ukazuje rozdělení odpovědí respondentů podle jejich pohlaví, věku a vzdělání. Z hlediska pohlaví lze vypožorovat, že i když respondentů bylo podstatně méně jak respondentek, tak obě skupiny byly téměř početné, co se týče odpovědi na otázku, jakým způsobem se změní výše bankovních poplatků v ČR po přijetí eura, jelikož 40 žen z celkových 68 respondentek a 38 mužů z celkových 49 respondentů se domnívá, že se bankovní poplatky zvýší. V rámci věkové struktury se taktéž všechny skupiny shodly na tom, že bankovní poplatky v ČR se po přijetí eura zvýší, nicméně více jak $\frac{1}{4}$ respondentů ze skupiny osob ve věku 25 až 44 let se domnívá, že se výše bankovních poplatků nijak nezmění. Z hlediska vzdělání všechny skupiny taktéž předpokládají, že se výše bankovních poplatků po vstupu ČR do eurozóny taktéž zvýší. Skoro $\frac{1}{4}$ vysokoškolsky vzdělaných respondentů se přitom domnívá, že přijetí eura nebude mít na výši bankovních poplatků žádný dopad.

Tab. 4.17 Otázka č. 17: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání

Odpovědi: (114 respondentů)	a	b	c
POHLAVÍ:			
muž	38	3	8
žena	40	10	15
VĚK:			
do 24 let	17	1	3
25 – 44 let	27	5	12
45 – 64 let	27	7	6
nad 65 let	7	0	2
VZDĚLÁNÍ:			
základní	8	1	1
střední bez maturity	13	6	6
střední s maturitou	34	3	6
vysokoškolské	23	3	10

Zdroj: Vlastní výzkum

4.2 Dílčí shrnutí

Tato kapitola se na rozdíl od předchozí kapitoly nezabývala vztahem mezi bankovními poplatky a obchodní bankou, ale přímo vztahem mezi bankovními poplatky a jejich plátcí, tedy klienty obchodních bank. Účelem tedy bylo zhodnotit bankovní poplatky z pohledu samotného klienta.

Pro tento účel byl jako nástroj použit dotazník, který se skládal celkem z 20 otázek (17 otázek k danému tématu, 3 otázky osobní). Tento dotazník vyplnilo 117 respondentů, ale 3 respondenti byli z dotazníkového šetření vyloučeni, jelikož nemohli odpovědět na všechny otázky. Celkem tedy bylo zpracováno 114 dotazníků od 114 respondentů, kdy každý z nich musel na příslušnou otázku vybrat pouze jednu, jim nejbližší odpověď. Odpovědi respondentů byly dále zařazeny do kategorií podle pohlaví, věku a vzdělání.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že bankovní poplatky hrají v rozhodování českých klientů bank stěžejní úlohu. Na základě výše bankovních poplatků si jednotlivci vybírají banku, přičemž při možnosti odejít k bance jiné s výhodnější úrovní bankovních poplatků jsou tito již klienti bank ochotni z původní banky odejít, i když musejí často překonat určitý konzervatismus, jelikož nejsou zvyklí banku měnit, i když jsou nespokojeni (celkově je nespokojených 58 % dotázaných). 65 % klientů našlo výhodnější nabídku na trhu, ale pouze 38 % z nich této nabídky využilo. Zároveň si klienti bank většinou kontrolují, za jaké služby bance platí poplatky a snaží se mít dostatek informací o trhu bankovních služeb. Téměř polovina klientů bank se přitom domnívá, že bankovní poplatky jsou v ČR vysoké.

Nejvíce jim vadí poplatky, se kterými se setkávají pravidelně. Taktéž lze vypožorovat jistý skepticismus u českých klientů bank. Vyplývá to z toho, že klienti nemají důvěru k bankám, co se bankovních poplatků týče, a proto předpokládají, že se banky snaží pomocí bankovních poplatků vytěžit co nejvíce pro sebe. To se projevuje tím, že i když by některá z bank nabídla své bankovní služby bez poplatků, většina z klientů bank by očekávala, že se v tom skrývá nějaký „háček“. Taktéž v případě vstupu ČR do eurozóny klienti bank očekávají, že banky využijí situace a výše bankovních poplatků vzroste. Zároveň se klienti bank domnívají, že snížení poplatků a zlepšení tak jejich postavení může způsobit hlavně tlak konkurence, přestože si myslí, že je tu pro potencionální klienty dostatečná nabídka z řad bank. Málokdo se z českých klientů v bankovním prostředí angažuje, protože i přes stížnosti na banky, konkrétní vady u nich nehledají. To se pak projevuje tím, že na otázku týkající se toho, s čím jsou u jejich banky nejvíce nespokojeni, ve většině případů český klient odpoví: „vlastně nic“. Přesto právě tlak na banky stál v minulosti za zrušením již několika nepopulárních poplatků. Právě bankovní poplatky byly z hlediska důvodů nejčastější odpovědí klientů na otázku ohledně jejich nespokojenosti se současnou bankou, přestože naprostá většina klientů platí měsíčně za bankovní služby do 150 Kč. To ukazuje na to, že klienti využívají výhodné balíčky finančních služeb. Další bankovní účet si přitom jednotlivci pořizují většinou z důvodu diversifikace rizika a zvýšení tak bezpečnosti v oblasti vlastních financí.

Z hlediska kategorií lze odvodit taktéž pár zajímavostí. V rámci pohlaví se však neprojevily nějaké výraznější rozdíly v odpovědích. Z hlediska věku lze vypožorovat konzervatismus starších osob nad 65 let, které vyhledávají jistoty a, i když nejsou spokojeni, banku mění pouze výjimečně. Mladší 24 let rádi využívají příležitostí, které se jim naskytou. Proto by si otevřeli další účet u banky kvůli rozvoji podnikání či přešli by i často k bance, která nabízí své služby zadarmo, aniž by v tom hledali nějakou skrytou nevýhodu. Ostatní věkové skupiny vyplňovaly otázky přibližně rovnoměrně. V rámci vzdělání osoby se základním vzděláním nebyly většinou spokojené s výší poplatků v tuzemsku a ani s jejich bankou, přesto ale banku mění málokdy. Naopak skupina vysokoškolsky vzdělaných osob je ve své bance spokojená a v případě potřeby banku bez problémů změní. V ostatních vzdělávacích skupinách jsou odpovědi roztrženy zhruba rovnoměrně.

6 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zhodnocení bankovních poplatků v ČR, jak z pohledu obchodních bank, tak i z ohledu klientů těchto bank. Z výsledků vyplývá, že počáteční předpoklad, že úroveň bankovních poplatků odráží vývoj v rámci bankovního sektoru a chování uživatelů bankovních služeb, se potvrdil. Z hlediska tohoto vývoje lze říci, že výše bankovních poplatků v posledních letech klesá, kdy zisky bank z poplatků a provizí taktéž klesají, což je způsobeno nově přichozí konkurencí, která prostřednictvím bezpoplatkové politiky přiměla i velké banky inovovat produktovou nabídku tak, že umožní svým klientům získat taktéž bezpoplatkový účet, ovšem za splnění určitých podmínek. V rámci chování klientů bank se ukázalo, že si pouze částečně uvědomují svoji pozici činitele při ovlivňování výše bankovních poplatků.

V teoretické kapitole byla pozornost věnovaná základním pojmům spojených s tématem diplomové práce. Byl zde popsán bankovní systém a jeho členění. V navazujících podkapitolách byl blíže vysvětlen rozdíl mezi centrálním a obchodním bankovníctvím v rámci dvoustupňového bankovního systému a jejich působnost v rámci ČR. V poslední podkapitole byly charakterizovány bankovní produkty a následně jejich členění.

Další část se věnovala vývoji bankovních poplatků v rámci ČR. Jednalo se o pohled makroekonomický, proto bylo sledováno, jak bankovní poplatky ovlivňují ziskovost obchodních bank. Zisky z poplatků a provizí se od vzniku republiky staly jednoznačně druhým nejvýznamnějším a navíc stabilním příjmem obchodních bank. Dle členění ČNB se kromě těchto zisků z poplatků na celkovém zisku z obchodní činnosti podílí dále zisk z finančních operací, výnosy z dividend a úrokový zisk, který tvoří největší příjem bank. Je zřejmé, že pokud bereme v úvahu celkový zisk bank, tak od vzniku republiky je až na výjimky patrný rostoucí trend, kdy nejvyšší hodnota byla paradoxně vykázána v roce 2009, tedy v roce následujícím po vypuknutí světové finanční a hospodářské krize, která v tomto období nabírala ve světě na intenzitě. Je tak vhodné zmínit, že českého bankovního sektoru se tato situace citlivým způsobem nedotkla, jelikož se opírala o řadu podpůrných faktorů, jako třeba restrukturalizace finančních institucí, retailové operace či nízký podíl cizoměnových úvěrů.

Z hlediska samotných podílů zisku z bankovních poplatků na celkovém zisku bank z finanční činnosti je patrné, že zatímco do vstupu ČR do EU tento podíl většinou meziročně rostl, od roku 2005 až po rok 2014 pak tento podíl až na výjimku v roce 2010 meziročně klesal, od roku 2012 pak klesal zisk z poplatků a provizí i v absolutním vyjádření, přestože

klienti bank využívají čím dál více jejich služeb. Důvodem tohoto poklesu zisku bankovních poplatků se pak jeví tlak veřejnosti či médií v souvislosti se snižováním bankovních poplatků nebo nižší počet transakcí, cenově výhodné finanční balíčky pro klienty i zvyšování podílu elektronických plateb, které jsou pro klienty bank levnější. Zejména zmiňovaný tlak nově přichozí konkurence z posledních let se na výši zisku z bankovních poplatků a provizí jednoznačně podílí. Tento tlak na snižování bankovních poplatků se projevil změnami v obchodních poplatkových politikách jednotlivých bank. Dá se říct, že zisky z poplatků a provizí stagnují a celkový růst zisku obchodních bank je tažen úrokovým ziskem. Lze tak přesto konstatovat, že obchodní banky by byly schopné dosahovat zisk i bez existence zisku z bankovních poplatků, ale zaznamenaly by citelný pokles.

V rámci této části diplomové práce taktéž bylo učiněno srovnání výše bankovních poplatků v ČR se zeměmi EU. Pro tento účel byla použita často citovaná studie EK z roku 2009. Byla zde potvrzena cenová konkurence mezi obchodními bankami, což znamená, že je zde nižší rozptyl poplatků mezi jednotlivými bankami. Ze studie EK taktéž vyplývá, že v rámci průměrného evropského spotřebitele má ČR sedmé nejvyšší bankovní poplatky v EU.

Další kapitola diplomové práce byla zaměřena na mikroekonomický pohled, kdy byl zkoumán vztah klientů bank k bankovním poplatkům. Účelem bylo zjistit preference a chování klientů pomocí dotazníkového šetření. Na základě získaných údajů bylo zjištěno, že český klient banky, který není se svou bankou spokojen, málokdy tuto banku změní, a to i když najde výhodnější alternativu na trhu, což znamená, že je konzervativní. Na základě dotazníku výšku bankovních poplatků vnímá skoro polovina klientů negativně, jelikož se jim zdají být vysoké, přičemž u necelé poloviny klientů taky hraje výše bankovních poplatků rozhodující roli při výběru banky a pro druhou necelou polovinu je rozhodující zejména dostupnost banky. Vyšlo najevo, že pouze $\frac{1}{7}$ klientů bank si uvědomuje své postavení při ovlivňování výše bankovních poplatků. Přitom se již v minulosti ukázalo, že právě tlak klientů na zrušení absurdních poplatků bank se jim alespoň částečně „vyplatil“. Nejvíce klientů bank se však domnívá, že hlavně tlak konkurence donutí banky snížit bankovní poplatky. Jistě tomu tak je, jak ukázala předchozí zjištění. Přesto v této době, kdy se většina klientů bank domnívá, že v rámci ČR existuje široký výběr z řad bank a tedy dostatečná konkurence, by větší angažovanost při zlepšování postavení klientů bank v souvislosti se snižováním bankovních poplatků neškodila. Patrný je taktéž určitý skepticismus klientů bank vůči bankám, který se projevuje třeba tím, že se většina z nich domnívá, že po zavedení eura v ČR banky této situace využijí a bankovní poplatky se celkově zvýší. V rámci členění klientů dle pohlaví, věku a vzdělání se žádná zkoumaná kategorie nevyčlenila v rámci jednotlivých

skupin zvlášť, jen u některých z nich lze vypozaovat odchylky. Třeba v rámci věkové kategorie se skupina mladších osob do 24 let ukázala jako skupina zvlášť využívající příležitostí na bankovním trhu. Naproti tomu skupina osob starších 65 let působí jako nejvíce konzervativní. Z hlediska vzdělání se protikladně jeví zejména spokojenost klientů bank se základním a vysokoškolským vzděláním. Osoby se základním vzděláním jsou většinou v bankách nespokojené, přesto v nich zůstávají, kdy naproti tomu vysokoškolsky vzdělané osoby jsou ve své bance spokojeny a pokud tomu tak není, banku změňí.

Bankovní poplatky vyvolávají negativní ohlasy napříč společenským spektrem, přesto podle autora diplomové práce mají svoje opodstatnění, jelikož jsou bankovní služby spojeny s reálnými náklady bank. Navíc jde o zdroj příjmu bank, který je téměř bezrizikový. V rámci přípravy na zvolené téma diplomové práce a při jeho samotném zpracovávání bylo možné následně vyvodit celou řadu dalších podnětných okruhů, které by byly vhodné pro další zpracování. Jako příklad lze vybrat třeba téma predikce dopadu přijetí eura na výši bankovních poplatků v ČR.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

ČERNOHORSKÁ, Liběna. *Komplexní pohled do bankovního světa*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-863-3.

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-7463-3.

DVOŘÁK, Petr. *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. 2. vyd. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-310-6.

CHOCHOŤÁKOVÁ, A., J. BELÁS a L. GABČOVÁ. *Spokojnosť klientov v bankovom sektore*. Žilina: Georg, 2014. ISBN 978-80-8154-095-0.

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice. I, Peníze a platební styk*. Praha: Grada Publishing, 2013a. ISBN 978-80-247-3893-2.

JÍLEK, Josef. *Finance v globální ekonomice. II, Měnová a kurzová politika*. Praha: Grada Publishing, 2013b. ISBN 978-80-247-4516-9.

KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Banky a komerční obchody*. Kravaře: Marreal Servis, 2010. ISBN 978-80-254-6779-4.

POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-491-9.

REVENDA, Zbyněk a kol. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. vyd. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6.

RÝDL, Tomáš a kol. *Zákon o České národní bance. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-622-8.

MATTHEWS, Kent a John THOMPSON. *The Economics of Banking*. 3. vyd. 2014. ISBN 978-1-118-63920-7.

MELUZÍN, Tomáš a Václav ZEMAN. *Bankovní produkty a služby. Bankovníctví I*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2014. ISBN 978-80-214-4841-4.

VALDEZ, Stephen a Philip MOLYNEUX. *An Introduction to Global Financial Markets*. 8. vyd. 2016. ISBN 978-1-137-49755-0.

Odborné periodikum

MUSÍLEK, Petr. Regulace vlastních obchodů bank s investičními instrumenty. *Český finanční a účetní časopis* [online]. 2014, roč. 9, č. 4 [cit 2016-15-01]. ISSN 1805-4838. Dostupné z: www.vse.cz/polek/download.php?jnl=cfuc&pdf=419.pdf

Internetové zdroje

Bankovnipoplatky.com, 2016. *Výsledky XI. ročníku ankety* [online]. Praha:

Bankovnipoplatky.com, 01. 03. 2016 [cit. 20. 03. 2016]. Dostupné z:

<http://www.bankovnipoplatky.com/vysledky-xi-rocniku-ankety-32534>

BUBÁK, Zdeněk, 2015. *Jak jsou klienti v ČR spokojeni s bankami? Kolik jich banku změnilo v posledním roce?* [online]. Praha: Finparada.cz, 14. 10. 2015 [cit. 19. 03. 2016]. Dostupné z:

<http://www.finparada.cz/3116-Jak-jsou-klienti-v-CR-spokojeni-s-bankami-Kolik-jich-banku-zmenilo-v-poslednim-roce.aspx>

ČBA, 2011. *KODEX MOBILITA KLIENTŮ - POSTUPY PŘI ZMĚNĚ BANKY* [online].

Praha: Česká bankovní asociace, prosinec 2011 [cit. 20. 03. 2016]. Dostupné z:

https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/down_7109.pdf

ČBA, 2016. *Základní právní předpisy* [online]. Praha: Česká bankovní asociace, 2016

[cit. 12. 02. 2016]. Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/cs/legislativa/zakladni-pravni-predpisy>

ČEB, 2016. *Obecně závazné legislativní předpisy* [online]. Praha: Česká exportní banka, 2016

[cit. 12. 02. 2016]. Dostupné z: <https://www.ceb.cz/kdo-jsme/legislativni-predpisy/obecne-zavazne-lp/>

ČMZRB, 2013. *Zákon o platebním styku* [online]. Praha: Českomoravská záruční a rozvojová

banka, 8. 7. 2013 [cit. 12. 02. 2016]. Dostupné z: <http://www.cmzrb.cz/produkty-a-sluzby/zakon-o-platebnim-styku?highlightWords=z%C3%A1kon+platebn%C3%ADm+styku>

ČNB, 1998. *Výroční zpráva ČNB 1997* [online]. Praha: Česká národní banka, 1998

[cit. 30. 03. 2016]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_1997.pdf

ČNB, 1999. *Výroční zpráva ČNB 1998* [online]. Praha: Česká národní banka, 1999

[cit. 15. 03. 2016]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_1998.pdf

ČNB, 2000. *Výroční zpráva ČNB 1999* [online]. Praha: Česká národní banka, 2000

[cit. 30. 03. 2016]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_1999.pdf

ČNB, 2001. *Výroční zpráva ČNB 2000* [online]. Praha: Česká národní banka, 2001

[cit. 30. 03. 2016]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2000.pdf

ČNB, 2002. *Výroční zpráva ČNB 2001* [online]. Praha: Česká národní banka, 2002 [cit. 15. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2001.pdf

ČNB, 2003. *Bankovní dohled 2002* [online]. Praha: Česká národní banka, 2003 [cit. 30. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnné_informace_fin_trhy/archiv/banky/download/bd_2002_c.pdf

ČNB, 2004a. *Bankovní dohled 2003* [online]. Praha: Česká národní banka, 2004 [cit. 30. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnné_informace_fin_trhy/archiv/banky/download/bd_2003_c.pdf

ČNB, 2004b. *Výroční zpráva ČNB 2003* [online]. Praha: Česká národní banka, 2004 [cit. 31. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2003.pdf

ČNB, 2005. *Výroční zpráva ČNB 2004* [online]. Praha: Česká národní banka, 2005 [cit. 15. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/download/vyrocní_zprava_2004.pdf

ČNB, 2007. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2006* [online]. Praha: Česká národní banka, 2007 [cit. 05. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnné_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2006_cz.pdf

ČNB, 2008. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2007* [online]. Praha: Česká národní banka, 2008 [cit. 05. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnné_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2007_cz.pdf

ČNB, 2009. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2008* [online]. Praha: Česká národní banka, 2009 [cit. 06. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnné_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2008_cz.pdf

ČNB, 2010. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2009* [online]. Praha: Česká národní banka, 2010 [cit. 29. 02. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnné_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2009_cz.pdf

ČNB, 2011a. *Zpráva o finanční stabilitě 2009/2010* [online]. Praha: Česká národní banka, 2011 [cit. 02. 03. 2016]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/FS_2009-2010/FS_2009-2010.pdf

ČNB, 2011b. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2010* [online]. Praha: Česká národní banka, 2011 [cit. 06. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2010_cz.pdf

ČNB, 2012. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2011* [online]. Praha: Česká národní banka, 2012 [cit. 08. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2011_cz.pdf

ČNB, 2013. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2012* [online]. Praha: Česká národní banka, 2013 [cit. 10. 03. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2012_cz.pdf

ČNB, 2014. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2013* [online]. Praha: Česká národní banka, 2014 [cit. 11. 12. 2015]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2013_cz.pdf

ČNB, 2015a. *O ČNB* [online]. Praha: Česká národní banka, 2015 [cit. 25. 11. 2015]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/

ČNB, 2015b. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2014* [online]. Praha: Česká národní banka, 2015 [cit. 11. 12. 2015]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2014_cz.pdf

ČNB, 2015c. *Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem* [online]. Praha: Česká národní banka, 2015 [cit. 12. 12. 2015]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/index.html?cnb_css=true

ČNB, 2015d. *Krise likvidity Investiční a Poštovní banky, a.s.* [online]. Praha: Česká národní banka, 2015 [cit. 21. 12. 2015]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/regulace_a_dohled/regulace_a_dohled_v_oblasti_financniho_trhu/krize_likvidity_investicni_a_postovni_banky.html

ČNB, 2016a. *Licencování* [online]. Praha: Česká národní banka, 2016 [cit. 10. 02. 2016]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_institute/licencovani.html

ČNB, 2016b. *Databáze časových řad ARAD – Základní ukazatele o finančním trhu – Banky – Počty subjektů* [online]. Praha: Česká národní banka, 2016 [cit. 21. 02. 2016]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=12&p_sort=2&p_des=50&p_sestuid=33049&p_uka=1%2C5%2C6%2C7%2C8%2C9%2C10%2C11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17&p_strid=BAA&p_od=200912&p_do=201512&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C

ČNB, 2016c. *Velké banky (k 21.02.2016)* [online]. Praha: Česká národní banka, 2016 [cit. 21. 02. 2016]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB33.SUBJECTS_COUNTS_DETAIL?p_lang=cz&p_DATUM=21.02.2016&p_ses_idx=11

ČNB, 2016d. *Banky a pobočky zahraničních bank (k 21.02.2016)* [online]. Praha: Česká národní banka, 2016 [cit. 21. 2. 2016]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB33.SUBJECTS_COUNTS_DETAIL?p_lang=cz&p_DATUM=21.02.2016&p_ses_idx=1

ČNB, 2016e. *Stavební spořitelny (k 21.02.2016)* [online]. Praha: Česká národní banka, 2016 [cit. 21. 02. 2016]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB33.SUBJECTS_COUNTS_DETAIL?p_lang=cz&p_DATUM=21.02.2016&p_ses_idx=14

ČNB, 2016f. *Družstevní záložny (k 21.02.2016)* [online]. Praha: Česká národní banka, 2016 [cit. 21. 02. 2016]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB33.SUBJECTS_COUNTS_DETAIL?p_lang=cz&p_DATUM=21.02.2016&p_ses_idx=324

EU, 2009. *Data collection for prices of current accounts provided to consumers: Final Report* [online]. Brusel: European Commission – Directorate-General for Health and Consumers, 2009 [cit. 05. 04. 2016]. Dostupné z: https://www.ceps.eu/system/files/prices_current_accounts_report_en_0.pdf

Finance.cz, 2016. *Seznam hypotečních bank* [online]. Brno: Finance.cz, 2016 [cit. 21. 02. 2016]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/bydleni/seznamy-a-adresare/hypotecni-banky/>

FORIŠKOVÁ, Dana, 2008. *Základy komerčního bankovníctví* [online]. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008 [cit. 15. 12. 2015]. Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/pvsos/doc/bankovnictvi.pdf>

Idnes.cz, 2004. *Mají se české banky bát zahraniční konkurence?* [online]. Praha: iDnes.cz, 26. 3. 2004 [cit. 26. 02. 2016]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/maji-se-ceske-banky-bat-zahranicni-konkurence-fn7-/karty.aspx?c=A040325_160319_fi_osobni_zal

Mesec.cz, 2014. *Evoluce na trhu: Banky procitly, poplatky klesají* [online]. Praha: Mesec.cz, 10. 9. 2014 [cit. 27. 03. 2016]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/evoluce-na-trhu-banky-procitly-poplatky-klesaji/>

- Mesec.cz, 2015. *Vkladní knížky* [online]. Praha: Mesec.cz, 2015 [cit. 02. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/sporeni/vkladni-knizky/>
- MFČR, 2010. *Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2009* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2010 [cit. 28. 02. 2016]. Dostupné z: www.mfcr.cz/assets/cs/media/Zprava-o-vyvoji-financniho-trhu_2009.pdf
- MFČR, 2016. *Do Sněmovny míří novela zákona posilující postavení spotřebitele na trhu platebních služeb* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 24. 2. 2016 [cit. 26. 02. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/do-snemovny-miri-novela-zakona-posilujic-24134>
- NACHER, Patrik a Petr ZÁMEČNÍK, 2007. *Který běžný účet se vyplatí* [online]. Praha: Bankovnípoplatky.com, 23. 6. 2007 [cit. 19. 03. 2016]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/ktery-bezny-ucet-se-vyplati-3182006-285.html>
- Novinky.cz, 2016. *Vláda schválila novelu upravující otevření účtu v celé EU* [online]. Praha: Seznam.cz/Novinky.cz, 24. 2. 2016 [cit. 28. 02. 2016]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/395781-vlada-schvalila-novelu-upravujici-otevreni-uctu-v-cele-eu.html>
- Penize.cz, 2015. *Bankovní poplatky* [online]. Praha: Penize.cz, 2015 [cit. 28. 02. 2016]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/bankovni-poplatky>
- ROD, Aleš, 2010a. *Bankovní poplatky a provize – víme, co vlastně představují?* [online]. Praha: Bankovnípoplatky.com, 18. 2. 2010 [cit. 29. 02. 2016]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/bankovni-poplatky-a-provize--vime-co-vlastne-predstavuji-10350.html>
- ROD, Aleš, 2010b. *Analýza ziskovosti bank v ČR bez bankovních poplatků* [online]. Praha: Bankovnípoplatky.com, 28. 4. 2010 [cit. 1. 03. 2016]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/analyza-ziskovosti-bank-v-cr-bez-bankovnich-poplatku---2-dil-komerzni-banka-10976.html>
- ROD, Aleš, 2010c. *Bankovní poplatky v České republice – specifická podoba dezintermediace* [online]. Praha: Bankovnípoplatky.com, 5. 3. 2010 [cit. 05. 03. 2016]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/bankovni-poplatky-v-ceske-republice--specificka-podoba-dezintermediace-10462.html>
- ROUSKOVÁ, Lenka, 2013. *Obchodní politika bank v oblasti bankovních poplatků ve vybraných zemích* [online]. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí, 2013 [cit. 10. 03. 2016]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/401339/esf_m/DP_jzpnudjq.pdf
- ŠTĚPÁNEK, Pavel, 2014. *Deset let českého bankovníctví v Evropské unii* [online]. Praha: Bankovníctvionline.cz, 23. 5. 2014 [cit. 15. 03. 2016]. Dostupné z: <http://bankovnictvionline.cz/banky-finance/deset-let-ceskeho-bankovnictvi-v-evropske-unii>

Zakonyprolidi.cz, 2016a. *Předpis č. 227/2013 Sb. – Souvislosti* [online]. Zlín: Zakonyprolidi.cz, 2016 [cit. 28. 02. 2016]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-227/souvislosti>

Zakonyprolidi.cz, 2016b. *Předpis č. 6/1993 Sb., o České národní bance – Historie* [online]. Zlín: Zakonyprolidi.cz, 2016 [cit. 29. 02. 2016]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-6/info>

Zakonyprolidi.cz, 2016c. *Předpis č. 190/2004 Sb., o dluhopisech – Aktuální znění* [online]. Zlín: Zakonyprolidi.cz, 2016 [cit. 12. 02. 2016]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-190>

Zákon České národní rady č. 6 ze dne 17. prosince 1992 o České národní bance. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 3, s. 35-42. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22435>
ISSN 1211-1244

ZEMAN, Miroslav, 2015. *Znáte nejabsurdnější bankovní poplatky? Některé již dnes neexistují - I.díl* [online]. Praha: Bankovnipoplatky.com, 7. 12. 2015 [cit. 20. 03. 2016]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/znate-nejabsurdnejsi-bankovni-poplatky-nektere-jiz-dnes-neexistuji-i-dil-27000>

Seznam obrázků

Seznam tabulek

TAB. 4.1 Otázka č. 1: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	54
TAB. 4.2 Otázka č. 2: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	56
TAB. 4.3 Otázka č. 3: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	57
TAB. 4.4 Otázka č. 4: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	58
TAB. 4.5 Otázka č. 5: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	60
TAB. 4.6 Otázka č. 6: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	61
TAB. 4.7 Otázka č. 7: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	63
TAB. 4.8 Otázka č. 8: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	65
TAB. 4.9 Otázka č. 9: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	66
TAB. 4.10 Otázka č. 10: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	68
TAB. 4.11 Otázka č. 11: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	70
TAB. 4.12 Otázka č. 12: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	72
TAB. 4.13 Otázka č. 13: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	74
TAB. 4.14 Otázka č. 14: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	76
TAB. 4.15 Otázka č. 15: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	78
TAB. 4.16 Otázka č. 16: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	79
TAB. 4.17 Otázka č. 17: Rozdělení respondentů podle pohlaví, věku a vzdělání	81

Seznam grafů

GRAF 2.1 Vývoj počtu subjektů na bankovním trhu v ČR v letech 1993-2015	28
GRAF 3.1 Vývoj zisku z finanční činnosti bankovního sektoru ČR v letech 1994 až 2014 (v mld. Kč)	35
GRAF 3.2 Struktura zisku bank podle druhu v letech 1994 až 2004	38
GRAF 3.3 Struktura zisku bank podle druhu v letech 2005 až 2014	39
GRAF 3.4 Výše ročních bankovních poplatků průměrného evropského spotřebitele v zemích EU 27 (v eurech)	47
GRAF 4.1 Otázka č. 1: Kolik používáte bankovních účtů?	54
GRAF 4.2 Otázka č. 2: Co (by) Vás přesvědčilo k vytvoření dalšího bankovního účtu?	55
GRAF 4.3 Otázka č. 3: Kolik platíte přibližně měsíčně za služby poskytované Vaší bankou?	56
GRAF 4.4 Otázka č. 4: Za bankovní služby podle Vás platíte jak vysoko?	58
GRAF 4.5 Otázka č. 5: Zjišťovali jste někdy jiné možnosti produktových balíčků?	59
GRAF 4.6 Otázka č. 6: S čím jste u Vaší banky nejvíce nespokojeni?	61
GRAF 4.7 Otázka č. 7: Chtěli byste změnit Vámi zvolenou banku?	62
GRAF 4.8 Otázka č. 8: Kolikrát už jste změnili banku?	64
GRAF 4.9 Otázka č. 9: Myslíte si, že je v ČR pro klienta k dispozici široký výběr z řad bank?	66
GRAF 4.10 Otázka č. 10: Zjišťujete dopředu, jaký je poplatek za bankovní služby, které využíváte?	67
GRAF 4.11 Otázka č. 11: Který z poplatků Vás osobně nejvíce obtěžuje?	69
GRAF 4.12 Otázka č. 12: Myslíte si, že jsou bankovní poplatky v České republice vysoké?	71
GRAF 4.13 Otázka č. 13: Co by podle Vás mohlo snížit bankovní poplatky a zlepšit tak postavení klientů?	73
GRAF 4.14 Otázka č. 14: Podle čeho se rozhodujete při volbě Vaší banky?	75
GRAF 4.15 Otázka č. 15: Co by bylo pro Vás významnou motivací ke změně banky?	77
GRAF 4.16 Otázka č. 16: Kdyby nějaká banka nabízela bankovní služby bez poplatků, přešli byste k ní?	78

GRAF 4.17 Otázka č. 17: Jakým způsobem očekáváte, že se změní výše bankovních poplatků po přijetí eura?	80
---	----

Seznam zkratek

a. s.	akciová společnost
AT	Rakousko
BE	Belgie
BIS	Banka pro mezinárodní platby
BU	Bulharsko
CY	Kypr
CZ	Česká republika
ČBA	Česká bankovní asociace
ČNB	Česká národní banka
ČEB	Česká exportní banka
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČR	Česká republika
DE	Německo
DK	Dánsko
ECB	Evropská centrální banka
EE	Estonsko
EK	Evropská komise
ES	Španělsko
EU	Evropská unie
FI	Finsko
FR	Francie
GR	Řecko
HU	Maďarsko
HZL	hypoteční zástavní listy
IB	internetbanking
IE	Irsko
IT	Itálie
LT	Litva
LU	Lucembursko
LV	Lotyšsko
MFČR	Ministerstvo financí České republiky

MT	Malta
NL	Nizozemsko
PL	Polsko
PT	Portugalsko
RO	Rumunsko
SE	Švédsko
SI	Slovinsko
SK	Slovensko
UK	Velká Británie

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 22. 4. 2016

Pec, Petr Benda

.....
podpis studenta

Seznam příloh

Příloha 1: Seznam bank v ČR k 21. 2. 2016 podle jejich rozdělení do podskupin dle ČNB

Příloha 2: Seznam hypotečních bank v ČR k 21. 2. 2016

Příloha 3: Seznam družstevních záložen v ČR k 21. 2. 2016

Příloha 4: Vývoj bank v ČR z hlediska jednotlivých podskupin dle metodiky ČNB v letech 1993-2015

Příloha 5: Vývoj zisku z finanční činnosti a jeho podskupin v rámci bankovního sektoru ČR v letech 1994 až 2014 (v mld. Kč)

Příloha 6: Výše ročních bankovních poplatků v zemích EU (v eurech)

Příloha 7: Dotazník